

ประวัติ มขมมณฑ์ ชุดถึง
กรณีสวรรคตและปัญหา
ของชาติ

ปรีดี พนมยงค์

พูดถึง

กรณีสวรรคต

และปัญหาของชาติ

รวบรวมจัดพิมพ์โดย สุพจน์ คำนถระกุล

จัดจำหน่ายโดย **จงจิต เอี่ยมบุญเสวีรัฐ**
บ้าน นายคง 120 ถนนสุทธิสาร
สะพานควาย กรุงเทพมหานคร
โทร. 2791346

พิมพ์ที่โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ
3/18 ซอยวัดบางเสาธง ถนนเจริญสนิทวงศ์
บางกอกน้อย กทม. โทร. 4675894
นางสุภาภรณ์ งามขำ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

“โดยจดหมายฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอปฏิเสธ
อย่างเด็ดขาดว่า ข้าพเจ้าไม่ได้มีส่วน
พัวพันด้วยประการใด ๆ ทั้งสิ้นกับกรณี
สวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดล ข้าพเจ้ามีความเสียใจอย่าง
สุดซึ้งในการสวรรคตของพระองค์ นอก
จากนั้นข้าพเจ้าขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า
ข้าพเจ้าทราบดีและเชื่อมั่นว่าไม่มีคนใดที่
อยู่กับข้าพเจ้าในขณะนั้นมีส่วนพัวพันกับ
เหตุการณ์อันน่าสลดใจครั้งนั้น”

(จดหมายท่านปรดิ พนมยงค์ มีถึงข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำ
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อนที่ท่านจะเดินทางจากสิงคโปร์ไปสู่ประเทศจีนใน
๔
ปี พ.ศ. ๒๔๘๑)

สนทนากับคนไทยในลอนดอน ณ สามีคดีสมาคม ประเทศอังกฤษ

“โดยจดหมายฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอปฏิเสธอย่างเด็ดขาดว่า ข้าพเจ้าไม่ได้มีส่วนพัวพันด้วยประการใด ๆ ทั้งสิ้นกับกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ข้าพเจ้ามีความเสียใจอย่างสุดซึ้งในการสวรรคตของพระองค์ นอกจากนั้นข้าพเจ้าขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ข้าพเจ้าทราบดีและเชื่อมั่นว่าไม่มีคนใดที่อยู่กับข้าพเจ้าในขณะนี้มีส่วนพัวพันกับเหตุการณ์อันน่าสลดใจครั้งนั้น”

(จดหมายท่านปรีดี พนมยงค์ มีถึงข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำ
เอเซียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อนที่ท่านจะเดินทางจากสิงคโปร์ไปสู่ประเทศจีนใน
ปี พ.ศ. ๒๔๖๑)

ในระหว่างที่ท่านปรืด พนมยงค์ พักอยู่ในฝรั่งเศส มิตรเก่าของท่านคนหนึ่งคือ หลอดหลุยส์ เมาท็แบ็ตเต็นเอิร์ลออฟเบอร์มา อดีตแม่ทัพใหญ่ภาคเอเชียอาคเนย์ ของสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่สอง และอดีตอุปราชแห่งอินเดียคนสุดท้าย ได้เชิญท่านปรืดพร้อมด้วยท่านผู้หญิงพูนศุข ให้ไปเยือนประเทศอังกฤษ

ระหว่างที่ท่านพักอยู่กับหลอดหลุยส์ในอังกฤษนั้น นักเรียนไทยในประเทศอังกฤษ ได้เชิญท่านไปพบปะกับนักเรียนไทยในประเทศนั้น เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๓ ณ สมาคมนักเรียนไทยในอังกฤษซึ่งมีชื่อเรียกว่า “สามัคคีสมาคม” ดังข้อความของ นายไพฑูรย์ สายสว่าง ที่ได้นำลงในหนังสือพิมพ์

จตุรัสฉบับที่ ๔ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๓ ภายใต้หัวข้อเรื่องว่า
 “นายปรีดี พนมยงค์ กับคนไทยในลอนดอน” บทบันทึกได้
 ชันต้นดังนี้

“เมื่อสองวันก่อนได้ทราบว่า นายปรีดีได้มาลอนดอน
 และจะไปพบกับนักเรียนไทย ด้วยความรู้สึกในวินาทีแรกที่ได้
 ยินคำบอกเล่า ออกจะฉงนแฉงนตื่นเต้น ด้วยว่าเป็นครั้งแรก
 ที่จะได้มีโอกาสพบ และฟังคำปราศรัยของรัฐบาลประชาชนสำคัญ
 ซึ่งกำลังถูกกล่าวขวัญชื่นชมมากที่สุดคนในสังคมไทยปัจจุบัน และ
 ยิ่งไปกว่านั้นก็ยังรู้สึกสงสัยในการเดินทางมาของท่านด้วย ความ
 เคลื่อนไหวล่าสุดทราบว่า ท่านเดินทางออกจากกรุงตั้งแล้วมท
 พำนักอยู่ที่ปารีส และเริ่มมีบทบาทแสดงออกเพื่อเป็นที่รู้จักอีก
 ครั้งหนึ่ง ด้วยการมีคติความกับเอกอัครราชทูตไทยที่นั่น ต่อ
 จากนั้นได้ทราบอีกว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่าน เสนอ
 ให้เชื้อเชิญนายปรีดีเดินทางกลับมาสู่ประเทศไทย เพื่อแผ้วถาง
 วิถีทางในอันที่จะเปิดการเจรจา กับรัฐบาลสาธารณรัฐประชา
 ชนจีน

ในฐานะที่ท่านเป็นนายปรีดี พนมยงค์อยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นอย่างใดที่จะต้องโฆษณาบ่าวร้อง เพื่อให้ได้คนไทยกลุ่มใหญ่มาฟังการปราศรัยครั้ง^{๕๕} นี้ และก็คงจะมีอยู่บ้างที่มาเพื่ออยากดูว่า หน้าตาของท่านเป็นอย่างไร แต่ส่วนมากนอกจากอยากดูและอยากฟังว่าจะพูดเข้าท่าแค่ไหนแล้ว ก็คงจะมาเพราะข้อสงสัยอยู่ในใจหลายข้อว่าท่านมาอังกฤษทำไม มาเที่ยวหรือว่ามีจุดประสงค์ และที่จะมาพูดกับนักศึกษา^{๕๖} นั้น ในทางด้านการเมืองท่านจะได้อะไรบ้าง จากการปรากฏตัวครั้ง^{๕๗} นี้ ปฏิบัติของผู้อื่นที่หวาด ๆ ต่อการมาพบและร่วมหัวกับนายปรีดี เป็นอย่างไร และในที่สุดก็คงอยากทราบว่า ท่านจะเข้าถึงนักศึกษาได้แค่ไหน นักศึกษาบางคนนั้นยังไม่เกิดด้วยซ้ำ ในตอนที่ท่านต้องเดินทางออกนอกประเทศเมื่อ ๒๐ ปีก่อน

วิถีทางการเมืองของนายปรีดี พนมยงค์ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย และภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ สรุปได้ดังนี้

ก. นอกจากจะมาพบเพื่อน ๆ และผู้คุ้นเคยในวงการแล้ว ก็คงจะมาอังกฤษเพื่อเริ่มสร้างเกียรติคุณอีกครั้งหนึ่ง ถ้า

ไม่ใช่ในฐานะรัฐบุรุษ วาสุเดย์ในฐานะของผู้บริสุทธิ์ ที่สุ
 ศักดิ์ศรีจากเคราะห์กรรม และจากความผิดพลาดทางการ
 และเรียกร้องความเห็นใจ เฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ถูกกล่าว
 ว่าเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดในการปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ท่านจึงใช้โอกาสนี้เผยแพร่เรื่องกับ
 ศึกษาไทยที่อังกฤษ ด้วยหวังว่าจะซึมไปถึงประเทศไทย
 กรณีต้องนับว่าท่านโชคที่อยู่บัง ที่ฝ่ายตรงข้ามคอยกระ
 ให้เป็นข่าวอยู่เสมอ และในคดีที่ฟ้องหนังสือพิมพ์สยามรัฐ
 ก็เป็นการขอความเห็นใจจากประชาชน และเป็นโอกาส
 เปิดเผยแพร่เรื่องราวที่แล้วมา โดยไม่เคยมีโอกาสมกระทำมา
 ๕๕ ๕๕
 ทงนอกจะเสียงอยู่บ้าง แต่มันก็เป็นช่องทางเดียวที่เหลืออยู่

๗. ต่อปัญหาที่ว่า จะประสบผลสำเร็จหรือไม่
 อย่างที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่า คนอย่างท่านนั้นย่อม
 ดูกคนฟังได้มาก และเป็นผู้ฟังที่มีความสนใจแทบทั้งสน ๕๕
 เขาจะเชื่อและเห็นใจหรือไม่นั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งชน
 ๕๕ ๕๕
 กับว่าท่านจะพูดได้ดีแค่ไหน ยังคล่องแคล่วและปราดเปร

เหมือนเดิมหรือไม่ นอกเหนือไปจากนั้น ท่านจะต้องแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้รักชาติอย่างแท้จริง เพราะเรื่องนี้ยังคงคลืออยู่ในใจของผู้ฟังทุกคน

ค. ความรู้สึกโดยทั่วไปของผู้ฟังก่อนที่จะได้พบกับท่านปริทัศน์ เห็นได้ชัดในกลุ่มนักศึกษาที่กระตือรือร้นในกิจการบ้านเมือง เฉพาะพวกที่หนักในทางการเมือง ออกจะดูมีความหมายอยู่บ้างในจุดประสงค์แห่งการมาของท่าน และไม่สู้จะเต็มใจนักจะเจาะจงการจัดประชุมในสามัคคีสมาคม เพราะกังวลไปว่า การปราศรัยและการปรากฏตัวของนายปริทัศน์ พนมยงค์ จะทำให้พวกเขาเป็นที่สงสัยของตำรวจ ผู้ดูแลนักเรียนก็ไม่ค่อยจะสบายใจนัก แต่ท่านก็ไม่ได้ขัดขวางแต่อย่างใด ท่านทูลก็ร่วมอยู่ในที่นั้นด้วย แต่ก็ยากที่จะพูดถึงปฏิกิริยาของท่าน คนฟังส่วนมากก็เป็นกลุ่มเดียวกับที่เคยมาฟังการพูดของคนสำคัญ ๆ อื่น ๆ จากประเทศไทย จึงไม่มีใครหวาดระแวงกันนัก ด้วยกลุ่มผู้ฟังเช่นนี้เอง ผู้เขียนจึงคิดว่าการพูดคงจะมีผลอยู่บ้าง แต่จะได้ผลมากน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของนายปริทัศน์ ว่าท่านจะพูดได้ประทับใจเพียงใด

ง. ข้อปัญหาของความแตกต่างแห่งวัย จะเป็นปัญหาหรือไม่นั้น ก็ยังเป็นสิ่งสงสัยกันอยู่บ้างว่าคนวัยปูนท่านนี้ (๗๐ ปี) ยังจะสามารถพูดถึงปัญหาในระดับเดียวกันกับคนหนุ่มรุ่นนี้ได้อยู่หรือ ถึงแม้ว่าท่านจะเคยอยู่ระดับแนวหน้าในยุคที่แล้วมา แต่เมื่อมาคิดอีกทีว่า ประสบการณ์ของท่านในต่างประเทศ น่าจะช่วยให้ท่านปราดเปรียวและรุดหน้าอยู่ และถ้าจะดูจากการเคลื่อนไหวที่แล้ว ๆ มา ก็พอจะคาดได้ว่าท่านคงทำได้ไม่ยาก แม้ในกรณีที่ท่านไม่อาจตอบคำถามบางข้อในที่ประชุมได้ ก็ยังสนใจต่อไปว่าท่านจะอ้อมการมาได้ดีเพียงใด และที่น่าคิดอย่างยิ่งนั้นก็คือว่า หลังจากที่ได้พำนักอยู่ในประเทศจีนมานาน หลักการและความคิดของท่านจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จะยังเหลือแก่นสารแห่งความคิดอะไรไว้บ้าง ถึงแม้ว่าก่อนนี้ท่านอาจจะไม่มีโอกาสเข้าสู่วงการเมืองอีก แต่ท่านก็อาจจะจูงใจคนรุ่นเยาว์ได้บ้าง แม้จะไม่ถึงเป็นผู้ให้แนวทักตะอุคมการณ์อะไร

การพูดดำเนิน ไปอย่างที่ดีควร ผู้ฟังมีจำนวนมากมายจนถึงหลามออกมานอกประตู มีคำถามหลายข้อจากคนถามกลุ่ม

เดียวกัน ซึ่งรู้สึกว่าจะจงใจเลือกเพิกคำถามกันมาก่อน แต่ขณะ
 เดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความระมัดระวัง และมีความเคารพ
 ต่อผู้พูดด้วย ไม่มีคำถามที่ก้าวร้าวและเสียสปีเหมือนอย่าง
 เคยมักจะมี ผู้คนส่วนมากดูตั้งใจฟังและรับฟังด้วยดี ทั้งนี้อาจ
 เป็นเพราะยังไม่ค่อยจะคุ้นเคยกับเรื่องราวของนายปรีดีมาก่อน
 หรือบางทีอาจเป็นเพราะลักษณะการวางตัวเข้มข้มของท่าน เมื่อ
 คิดดูแล้วก็รู้สึกว่า ออกจะเป็นการยากที่ผู้พูดจะเผยความในใจ
 ในบรรยากาศเช่นนั้น

ครั้งแรกที่ได้เห็นนายปรีดี ผู้เขียนเองรู้สึกประหลาด
 ใจที่เห็นท่านไม่แก่อย่างที่คาดไว้ แต่งกายด้วยชุดสากลสีเทาท่าน
 นั่งอย่างสำรวมและยิ้มอ่อนโยนในบางครั้ง พูดอย่างธรรมดา
 ด้วยเสียงค่อนข้างเบาแต่ชัดเจนดี สายตาเหม่อมองเพดาน
 บ่อยครั้งเมื่อนึกถึงเรื่องราวที่เล่ามา และบางครั้งเมื่อพยายาม
 ลำดับข้อเท็จจริง เมื่อถูกถามก็หันไปถามท่านผู้หญิงพูนสุขเพื่อ
 ความแน่ใจ ท่านตอบคำถามอย่างตั้งใจและด้วยความระมัด
 ระวัง แต่ก็มีได้เน้นถึงเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ และถ่อม

ตัวช่วยการทำนิตนเองในความแข็งท้อถือคือ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งอยู่ แต่เมื่อพูดถึงมิตรและศัตรูท่านเอ่ยถึงโดยใช้ตำแหน่งเต็ม และไม่ปรากฏว่าได้ใช้ถ้อยคำที่ไม่บังควรแม้แต่ครั้งเดียว ท่านกล่าวถึงหลักการแท้พอเป็นเค้า และยึดอยู่ในหลักความเป็นอนิจจังของพระพุทธเจ้าที่กล่าวถึงวิถีแห่งความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนของสากลโลก ส่วนที่เกี่ยวกับภาวะการเอาเปรียบ (Exploitation) นั้น ท่านถือเป็นเพียงหมายเหตุเท่านั้น และไม่พยายามที่จะโยงเข้ากับลัทธิชาตินิยมแต่อย่างใด การปราศรัยจบลงอย่างเรียบ ๆ รู้สึกว่าผู้ฟังต่างพอใจ และชื่นชมยินดีอย่างเห็นได้ชัด

การที่ท่านพูดอย่างตั้งใจและถ่อมตัว ก่อให้เกิดความนิยมนับถือ ถึงแม้จะเห็นห่างไปบ้าง แต่ที่ท่านยังสามารถให้ข้อคิดเห็นอย่างเฉียบแหลมอยู่ทั้งในทางการเมืองและสังคม ทำให้ผู้ฟังต่างตระหนักรู้ว่า ท่านยังไม่ถึงกับหลงลืมหรือพินเพื่อที่ประทับใจมากที่สุด ก็คือการนับถือในตัวบุคคลที่ท่านมีต่อมิตรและศัตรู นับแต่ท่านประธานเหมา หม่อมราชวงศ์เสนีย์

และกึกกฤษฎี ปราโมช หนังสือพิมพ์สยามรัฐ และมิตรผู้ร่วมก่อ
การเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๗๕

การปรบมือตอบรับอย่างยาวนาน แสดงว่าท่านได้ชนะ
จิตใจของผู้ฟังกลุ่มใหญ่อย่างแท้จริง

การที่จะลำดับสาระแก่นสารคำปราศรัยของท่านทำไมได้
ง่ายนัก และก็ยากที่จะตัดสินความคิดทฤษฎีต่าง ๆ ในการ
บรรยายอย่างไม่เป็นกิจลักษณะในช่วงเวลาเพียง ๕๐ นาที ยิ่ง
กว่านั้นยังจะไม่ใช่ธรรมดาต่อผู้พูดเองด้วย แม้ว่าจะไม่ถึงกับ
เป็นการกระทบกระเทือนอะไรจากสาระในคำปราศรัย นายปรีดี-
พนมยงค์ อยากให้ประชาชนได้ประจักษ์เรื่องราวทางด้านของ
ท่านบ้าง และขจัดความคลุมเคลือในความบริสุทธิ์ในคดีการ
ลอบปลงพระชนม์ เพื่อที่คนจะได้เห็นว่าท่านเป็นผู้รักชาติอย่าง
แท้จริง ในกรณีนี้ไม่มีส่วนด้วยเลย ไม่มีเหตุผลอะไรทั้งสิ้น
การที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐกล่าวหาว่าท่านจะตั้งสาธารณรัฐขึ้น
นั้น ถ้าอยากจะทำก็สามารถทำได้โดยรัฐสภา เพราะขณะ
นั้นทั้งสองสภาเข้ากับท่านอยู่แล้ว นอกจากนั้นท่านยังเป็นคน

แรกที่เสนอัญเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันขึ้น
สู่ราชบัลลังก์ การออกนอกประเทศของท่านไม่ใช่เป็นการหลีกเลี่ยง
คดีนี้ เพราะไม่มีการฟ้องกล่าวหาในครั้งนั้น หากเพื่อเลี่ยง
จากการถูกทำร้ายและลภัยการเมืองจากการรัฐประหาร ท่าน
ขอให้ประชาชนตัดสินในฐานะลูกขุน ในกรณีที่จะต้องพิจารณา
โดยประจามติ

หลักการของท่านพอที่จะเข้าถึงได้ไม่ยาก แม้ว่าท่าน
จะได้พูดอย่างระมัดระวัง ถึงผลกระทบกระเทือนทางการเมือง
ข้อคิดอุดมคติทางสังคม และการคาดหมายถึงลักษณะของสังคม
ยังไม่แน่ชัดนัก พอจะจับได้ว่าเป็นสังคมที่มีความเป็นธรรมเป็น
หลัก โดยกล่าวว่าสังคมที่เป็นธรรมคือสังคมที่ปราศจากการเอา
เปรียบ (Exploitation) ซึ่งหมายถึงว่าบุคคลได้รับประโยชน์
เป็นส่วนเหมาะสมกับแรงงานของคนนั้น ท่านเชื่อว่าสภาพการ
เปลี่ยนแปลงย่อมมีขึ้นเสมอ แต่ก็ได้บอกว่าการเปลี่ยนแปลง
นั้น จะเป็นไปได้เพื่อก่อให้เกิดมีลักษณะการเอาเปรียบให้
มากขึ้นหรือน้อยลง และว่าการโกงกินกันนั้นเป็นการเอาเปรียบ

ที่น่าอัศจรรย์และเห็นได้ชัดมากที่สุด ท่านไม่ได้กล่าวสิ่งใดนอกเหนือไปกว่านี้

การประชุมปราศรัยเช่นนี้ ควรแก่การต้อนรับด้วยดี จากบุคคลทั่วไป และไม่น่าจะเป็นโทษเป็นภัยแก่ใครเลย นอกจากบางทีบุคคลฝ่ายตรงกันข้ามสองสามคน แต่ท่านเหล่านั้นก็มีโอกาสเสนอเรื่องราวทำนองนี้อยู่แล้ว ส่วนเราผู้ฟังส่วนมาก นับว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้ตัดความรำคาญ อย่างน้อยที่สุดก็ได้ รับฟังและพบกับบุคคลสำคัญผู้ได้รับการศิษย์โต้เถียงกันมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ปัจจุบันของไทย สำหรับนายปรีดีเองก็เป็นโอกาสที่จะได้เปิดเผยความนัยคำของท่านบ้าง และได้พบปะสังสรรค์กับคนไทย ซึ่งขาดการติดต่อกันมานานอีกครั้งหนึ่ง สำหรับฝ่ายรัฐบาลนั้น เอเยนต์ที่เข้าร่วมฟัง ก็คงจะได้ทราบถึงฐานะของนายปรีดีและรู้เห็นถึงผู้ใกล้ชิดมิตรสหายของท่านว่ามีใครบ้าง

ส่วนผู้ที่ร่วมประชุมครั้งนี้ด้วยความกระตือรือร้นใจ ก็คงจะได้รู้ว่า คนได้ตั้งราคาให้แก่ความมั่นคง และฐานะทางการเมืองของตนสูงเกินไป”

บันทึกจบลงเพียงแค่นี้ และนอกจากบทความเห็นเกี่ยวกับท่านปรีดีในลอนดอนโดย ไพฑูรย์ สายสว่าง แล้ว ก็ได้มีบันทึกอีกฉบับหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยผู้ใช้นามปากกาว่า “คนไทยในอังกฤษ” ซึ่งมีเนื้อหาค่อนข้างจะละเอียด ดังนี้

บันทึก

หัวหน้ากลุ่มนักศึกษาแนะนำให้ผู้ที่มาร่วมสนทนาทราบประวัตินายปรีดี ตลอดจนการเป็นหัวหน้าเสรีไทยในสงครามโลกครั้งที่สอง แล้วเชิญนายปรีดีขึ้นพูด

นายปรีดี ข กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของคนที่เดินทางมายังประเทศอังกฤษว่า มีเจตนาที่จะมาเยี่ยมเยียนและนมัสการวัดพุทธประทีป เพราะตนเองกำลังดำเนินการสร้างสำนักสงฆ์ไทยขึ้นในประเทศฝรั่งเศส ในการเดินทางมาครั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนชาวอังกฤษ ที่เคยนับถือและชอบพอกัน อำนวยความสะดวก อาทิเช่นการขอวีซ่าจากสถานทูตอังกฤษในฝรั่งเศส การให้การรับรองในอังกฤษ และมีความยินดีที่กลุ่มนักศึกษาภาวะประเทศไทยเชิญมาพบปะกับคนไทย ในประเทศ

อังกฤษ ในการมาพบปะครั้งนี้ มิได้มุ่งหมายจะโฆษณาชวนเชื่อหรือล้างสมองคนไทยในอังกฤษ และที่มากครั้งนั้นก็ไม่มีหัวข้อที่จะพูด หากแต่ถ้าใครประสงค์จะถามปัญหาอะไร ก็ยินดีตอบให้ทราบโดยขอทำตัวเป็นจำเลยให้ผู้ที่มาฟังซักถามเอาเอง
 ได้มีผู้ถามปัญหาและเรื่องราวต่าง ๆ สรุปคือ

๑. ชีวิตในระหว่างที่อยู่ในประเทศจีน

นายปรีดี ฯ เล่าให้ฟังว่า ได้ไปอยู่ในประเทศจีนครั้งแรกสมัยรัฐบาลก๊กมินตั๋งยังมีอำนาจอยู่ ครั้งหลังได้ไปอยู่ในกรุงปักกิ่ง ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ในเมืองกวางตุ้ง เพราะทนอากาศหนาวไม่ไหวการอยู่ในประเทศจีนอยู่อย่างคนไทย ซึ่งเป็นคนต่างด้าวของประเทศจีน ต้องทำบัตรต่างด้าว มิได้มีเอกสิทธิ์แต่อย่างใด ชีวิตประจำวันก็ได้แก่การฟังวิทยุจากสถานีของประเทศต่าง ๆ เช่นประเทศไทย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และของจีน กับอ่านหนังสือพิมพ์ และหนังสือและตำราต่าง ๆ ไม่เคยเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ใด ๆ เคยพบปะกับประธานเหมาและนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหลในงานฉลองวันชาติจีน ทั้งสองคนแสดงความเห็นใจที่ต้องจากบ้านเกิดเมืองนอน

เมื่อจะเดินทางออกจากประเทศจีนมายังฝรั่งเศส ตนได้รับ
 ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน และทางการเงินได้จัดเอกสารการ
 เดินทางสำหรับคนต่างตัวให้ เพราะหนังสือเดินทางที่มีอยู่ขาด
 อายุและต่อไม่ได้ เพราะไม่มีสถานทูตหรือกงสุลไทยในประ-
 เทศจีน ในที่สุดก็ได้เดินทางออกมาพำนักในประเทศฝรั่งเศสตั้ง
 แต่เดือนพฤษภาคมศกนี้ อยากจะเดินทางมาประเทศอังกฤษ
 ตามความตั้งใจกล่าวตั้งแต่มาถึงฝรั่งเศส แต่มาไม่ได้เพราะ
 ไม่มีหนังสือเดินทาง ได้ขอหนังสือเดินทางจากสถานทูตไทยใน
 ปารีส แต่สถานทูตไทยไม่ยอมออกให้ ตนจึงต้องนำคดีขึ้นสู่
 ศาลไทย ในที่สุดศาลได้ไกล่เกลี่ยและรัฐบาลได้สั่งให้สถานทูต
 ไทยในปารีสออกหนังสือเดินทางให้

๒. บทบาทการเมืองระหว่างประเทศของจีน

มีผู้ถามว่านโยบายของจีนจะรุกรานประเทศต่าง ๆ รวม
 ทั้งประเทศไทยนั้น มีความจริงประการใด

นายปรีดี ฯ กล่าวว่า รัฐบาลจีนได้ประกาศนโยบาย
 ของเขาอย่างชัดแจ้ง ที่จะปฏิบัติตามหลักแห่งการอยู่ร่วมกัน

ไทยสันติ ๕ ข้อ ที่ตกลงกับบางประเทศและที่มั่นคง และเขาได้ประกาศยืนยันในนโยบายนี้ตลอดมา มีผู้ถามกรณีขัดแย้งระหว่างประเทศจีนกับประเทศต่าง ๆ เช่นกรณีอินเดีก็ดี กับอินโดนีเซียก็ดี ก็เป็นเรื่องต้องวินิจฉัยว่า ใครผิดใครถูก ส่วนที่มีกรณีพิพาทในท้องที่ต่าง ๆ เช่น พม่า ลาว ก็นับว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยและธรรมดา สำหรับประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ก็อาจจะกระทบกระทั่งกันบ้างเล็กน้อย ๆ แต่นโยบายของรัฐบาลเขายึดหลัก ๕ ข้อนี้ไว้อย่างแน่นแฟ้น

๓. บทบาทคนไทยในประเทศจีน

มีผู้ถามถึงเรื่องกระบวนการของคนไทยที่เรียกว่าแนวร่วมรักชาติและวิทยุไทยในปักกิ่งซึ่งแสดงท่าทีคุกคามประเทศไทย

นายปรีดี ฯ กล่าวว่า กระบวนการดังกล่าวนี้ เขาดำเนินการโดยเปิดเผย คือ พ.ท. โปยม จุฬานนท์ รวมทั้งคนไทยอื่น ๆ ซึ่งเขาเป็นผู้รับผิดชอบในกระบวนการนั้น ตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

มีผู้ถามว่า ในประเทศจีนมีคนไทยมากน้อยเท่าใด

นายปรีดี ฯ ตอบว่า เป็นลูกหลานจีนที่เกิดในเมืองไทย อยู่มากมาย ตนเองโดยปกติไม่มีโอกาสพบปะกับคนไทยมากนัก นอกจากบางครั้งมีคนไทยผ่านไปทางเมืองกวางตุ้ง ก็ได้พบปะกันบางโอกาสเท่านั้น สำหรับวิทยุไทยในปักกิ่งนั้นก็เป็นเรื่องของกระบวนการตั้งกล่าว ตนไม่มีส่วนรู้และทราบเรื่อง ทั่งไม่เคยส่งข้อความไปร่วมกระจายเสียงด้วยเลย

๔. กรณีสวรรคตของรัชกาลที่ ๘

มีผู้ถามถึงกรณีสวรรคต ซึ่งมีการกล่าวหานายปรีดี ฯ มีส่วนร่วมในกรณีนั้นด้วย ข้อเท็จจริงเป็นประการใด

นายปรีดี ฯ กล่าวว่า เนื่องจากขณะนั้นตนกำลังเป็นโจทก์ฟ้องหนังสือพิมพ์สยามรัฐและพวก มี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลงข่าวหมิ่นประมาทตน หว่านว่าเป็นผู้ต้องหาคดีลอบปลงพระชนม์และหลบหนีคดีนั้น ซึ่งเป็นเรื่องไม่จริงจึงเป็นการหมิ่นประมาทใส่ความ คดีเพิ่งจะเริ่มฟ้อง และกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ตนจึงไม่อาจชี้แจงนอกเหนือไปจากคำฟ้องได้ เพราะจะเป็นการละเมิดอำนาจศาล จึงอยากจะเพียงสรุปจากคำฟ้องของตนให้ฟัง

กล่าวคือที่กล่าวหาว่าตนร่วมในกรณีปลงพระชนม์รัชกาลที่ ๘ นั้น เป็นข้อกล่าวหาของบุคคลในรัฐบาลสมัยที่ร่วมกันทำรัฐประหารรัฐบาลธำรง เมื่อหลังวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๗๐ ข้อเท็จจริงมีว่า ในขณะที่รัชกาลที่ ๘ สวรรคตนั้น ตนเป็น นายกรัฐมนตรี และมีเสียงข้างมากในพฤฒสภาและสภาผู้แทนเมื่อรัชกาลที่ ๘ สวรรคต ตนได้ปรึกษากับเจ้านาย ประธานสภาทั้งสอง และคณะรัฐมนตรี อัญเชิญทูลพระอนุชาคือรัชกาลปัจจุบันขึ้นทรงราชย์ต่อไป และเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรับความเห็นชอบตามวิถีทางรัฐธรรมนูญทุกประการ

หากตนมีเจตนามุ่งหมายจะทำลายสถาบันกษัตริย์ ก็ย่อมกระทำได้ โดยไม่ยาก

และที่กล่าวหาว่าตนหลบหนีคดีสวรรคตก็ไม่ใช่ความจริง เหตุที่ตนหลบหนีจากประเทศไทยก็เพราะคณะรัฐประหารสมัยนั้นตามจับตัวและลู่กม็ยเพื่อจะฆ่าแต่ตนหนีรอดออกมาได้ เพราะความช่วยเหลือของผู้ช่วยทูตทหารเรืออังกฤษและอเมริกาที่ประจำอยู่ในประเทศไทย และได้ออกมาจากประเทศไทยภายหลังรัฐประหาร

การดำเนินการสอบสวนกรณีสวรรคตกระทำภายหลัง
 เมื่อคนได้ออกจากประเทศไทยแล้ว จะกล่าวหาตนหลบหนี
 กรณีสวรรคตได้อย่างไร แม้เมื่อตอนหนีออกไปพำนัก
 สิงคโปร์ในระยะแรก ทางคณะรัฐบาลรัฐประหารได้พยายาม
 ความกับบุคคลที่ติดตามตนไป เพื่อขอให้ทางสิงคโปร์จัดส่ง
 ตามวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ศาลสิงคโปร์ก็ได้ตัดสินว่าไม่มี
 ไม่ยอมให้ส่งตัว และปล่อยบุคคลที่ติดตามนั้นเสีย แม้เมื่อ
 ได้ไปอยู่ในประเทศจีน ซึ่งขณะนั้นคณะก๊กมินตั๋งยังครองอำนาจ
 เป็นรัฐบาลอยู่ และมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย
 ก็ไม่ปรากฏว่าทางการรัฐบาลไทยสมัยนั้นได้ดำเนินการเรียกร้อง
 ขอให้รัฐบาลจีนส่งตัวตามวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแต่ประการ
 การดำเนินการสอบสวนดำเนินคดี ก็ปรากฏว่ามีการบัง
 ชู่เซี่ยพยาน ดังกรณีพระยาศรยุทธเสนีซึ่งได้ให้การไว้ก่อน
 เป็นต้น ฉะนั้นข้อความที่ลงในหนังสือพิมพ์กล่าวหาว่าตน
 หาในกรณีสวรรคตกับหลบหนีคดีจึงเป็นความเท็จ มุ่งหมาย
 ความตน รายละเอียดปรากฏอยู่ในคำฟ้องแล้ว การดำเนิน

มีผลการใคร่ให้ติดตามฟังผลเอาเอง
 กเหนือไปกว่านี้ได้

๕. แผนการเศรษฐกิจ

มีผู้ถามถึงแผนการเศรษฐกิจที่นายปรีดี ฯ เคยจัดทำ ว่า
 มุ่งหลังและเจตนาอย่างไร ?

นายปรีดี ฯ กล่าวว่า แผนเศรษฐกิจที่ได้จัดทำขึ้นเมื่อ
 ๒๔๗๕ นั้น จัดทำขึ้นนี้เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้
 ไปได้โดยเหมาะสมแก่สภาพของประเทศไทยที่เป็นอยู่ในขณะนั้น
 กระทบตนเองเป็นคนเกิดในชนบทได้พบเห็นภาวะและความเป็น
 ของชาวนา ซึ่งได้รับความบีบคั้นและเดือดร้อนเป็นอันมาก
 บังเอิญการจัดทำและเสนอแผนเศรษฐกิจในขณะนั้นยังไม่ทัน
 มีโอกาสชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจโดยแจ่มแจ้ง ก็มีการเปลี่ยนแปลง
 ลงทางการเมืองกันเสียก่อน

ข้อสำคัญอย่างยิ่งก็คือ การดำเนินงานใด ๆ ถ้าไม่มีแผน
 เกี้ยวอมจะดำเนินไปด้วยดีไม่ได้ ความประสงค์ที่วางแผนการ
 ก็เพื่อให้เป็นแนวทางดำเนินงานตามความเหมาะสมแก่สภาพ
 สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุประสงค์เพื่อกำจัดการเบียด

เขียนระหว่างประชาชน เพราะตราบโศกที่ยังมีการเบียดเบียนระหว่างประชาชน สังคมนั้นก็ย่อมไม่มีความยุติธรรม สังคมที่ไม่มีความยุติธรรม ย่อมจะหาความสงบเรียบร้อยไม่

อย่างไรก็ตาม สังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะนั้นการวางแผนใดๆ ก็จะต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย กล่าวง่าย ๆ แผนการนั้นเกิดขึ้นเมื่อเกือบ ๔๐ ปีแล้ว ถึงบัดนี้ภาวะต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป รายละเอียดหลายอย่างวางไว้ตามแผนนั้น ก็นับว่าล้าสมัยไปแล้ว

๖. การกลับประเทศไทยและการช่วยประเทศชาติ

มีผู้ถามว่า มีเจตนาจะกลับประเทศไทยหรือไม่ ถ้ามีโอกาสได้รับใช้บ้านเมือง จะดำเนินการเศรษฐกิจอย่างไรในประเทศไทยควรทำอย่างไร ?

นายปรีดี ฯ กล่าวว่า การกลับประเทศไทยเป็นเจตนาอันใหญ่ยิ่ง เพราะเป็นคนไทยก็ต้องรักบ้านเมืองไทย แม้จะถูกกล่าวหาจะหมดอายุความแล้ว แต่ตามสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันยังขัดขวางการกลับอยู่ จะต้องรอดสภาพการณ์ไปก่อน ถ้าหากกลับประเทศไทยและมีโอกาสรับใช้บ้านเมืองก็ยินดี

จะรับใช้โดยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประชาชนคนไทย สำหรับ
 ในทางเศรษฐกิจนั้น มีความคิดเห็นว่าจะต้องปรับปรุงโดยยึด
 หลักความยุติธรรมของสังคม ตั้ร่อนการเบียดเบียนต่อกัน
 เฉพาะอย่างยิ่งการคอร์รัปชันซึ่งเป็นการเบียดเบียนที่ร้ายแรงที่
 สุด ในการดำเนินการจะต้องพิจารณาทั้งด้านสับแยกตีฟ และ
 อ้อปแยกตีฟ จะเอาด้านใดด้านเดียวไม่ได้ เพราะได้กล่าวแล้ว
 ว่าสังคมนิยมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเป็นอนิจจัง การดำเนิน
 การใด ๆ ก็จะต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็น
 ประมวล

สำหรับท่าทีของประเทศไทยนั้น ย่อมทราบกันอยู่แล้ว
 ว่าโลกเราเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก ข้อสำคัญอยู่ที่ความเป็น
 เอกราชของชาติ ฉะนั้นนโยบายอันใหญ่ยิ่งของเราก็คือ จะต้อง
 รักษาเอกราชที่เป็นประชาธิปไตยและวางตัวเป็นกลาง จะเป็น
 วิถีทางที่ดีที่สุด”

หมายเหตุ คติที่ท่านปริทัศน์ พนมยงค์ พ้องหนังสือพิมพ์สยาม-
 รัฐ^๕นั้น คติสิ้นสุดลงด้วยการประณิประนอมยอม
 ความกัน โดยจำเลยยอมตกลงชอภัยโจทก์ใน
 หน้าหนังสือพิมพ์ของจำเลย (สยามรัฐ) ดังนี้

ประกาศ

ตามที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้เป็นโจทก์ฟ้องบริษัท สยามรัฐจำกัด ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นายสำเนียง ชันธชวณ นายประจวบ ทองอุไร และนายประหยัด ศ.นาคะนาท เป็น จำเลยต่อศาลแพ่ง ในข้อหาละเมิดโจทก์ ตามคดีคำหมายเลขที่ ๗/๒๓๖/๒๕๑๓ เนื่องจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐฉบับลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๑๓ และหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๑๓ ลงข้อเขียนซึ่งเขียนโดยนาย สำเนียง ชันธชวณะ ใช้นามปากกาว่า ส.ธ.น. ซึ่งมีใจความ ว่าโจทก์พัวพันในคดีสวรรคตนั้น

จำเลยขอแสดงความจริงว่า โจทก์ไม่เคยเป็นจำเลยใน คดีสวรรคตเลย และไม่เคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำผิด เมื่อ โจทก์ไม่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษ จึงถือว่าโจทก์ยังบริสุทธิ์

ส่วนการที่โจทก์หลบหนีออกจากประเทศไทยนั้น เป็น เพราะหลบหนีการรัฐประหาร จึงขอให้ผู้อ่านทราบความจริง และขอภัยในความคลาดเคลื่อนนี้ด้วย

บริษัทสยามรัฐ	จำกัด
ม.ร.ว. คึกฤทธิ์	ปราโมช
นายสำเนียง	ชันธชวณะ
นายประจวบ	ทองอุไร
นายประหยัด	ศ. นาคะนาท

คำสัมภาษณ์ท่านปรีดี

เกี่ยวกับ

ปัญหาของประเทศไทย

คำขันทัน

คำสัมภาษณ์ ท่านปรีดี ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ เป็นคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศไทย และเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต

คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศไทย สัมภาษณ์โดย เทห์ จงคดีกิจ บรรณาธิการใหญ่หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ซึ่งได้มอบให้หนังสือพิมพ์ “มหานคร” ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ระหว่างวันที่ ๕-๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๗ และ คุณสุวิทย์ เติมวิท บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ “มหานคร” ได้กรุณาอนุญาตให้ผมนำมาจัดพิมพ์รวมกันเป็นเล่มอีกครั้งหนึ่ง

ท่านปรีดีได้พูดถึงคอมมิวนิสต์ ในการให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้าใครเป็นคอมมิวนิสต์จริงแล้ว เราไม่กลัว สิ่งที่เรากลัวคือคอมมิวนิสต์ไม่จริง ถ้าคอมมิวนิสต์จริงแล้วย่อมเป็นผู้เคารพ

ต่อหลักวิทยาศาสตร์ ค่อย ๆ ไปตามศรัทธา คุณจะไปกลัวอะไร เขาไม่ใช่จะมาหักอกเราเมื่อไร ส่วนคอมมิวนิสต์ไม่แท้ ไม่ใช่วิทยาศาสตร์อาจจะทำบุ่มบ่ามผิด ๆ ถูก ๆ อันนี้ชิวกรกลัว”

ดังนั้นเพื่อที่เราจะได้รู้ว่า อะไรคือคอมมิวนิสต์จริง และอะไรคือคอมมิวนิสต์เทียม ผมจึงเห็นว่าเป็นการสมควรที่ทางการบ้านเมืองจะให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับลัทธิการเมืองต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนรู้ว่าคอมมิวนิสต์เป็นอย่างไรและอะไรคือคอมมิวนิสต์

คำสัมภาษณ์เกี่ยวกับ “ประสพการณ์ชีวิต” เป็นคำสัมภาษณ์ของคุณ ประทีป นกรชัย บรรณาธิการนิตยสาร “ส.น.ท.ผ. สาร” หรือ “สมาคมนักเรียนไทยในฝรั่งเศสสาร” ซึ่งได้นำลงพิมพ์ในนิตยสารนิตยสารประจำวัน ๑ มกราคม ๒๕๑๗ ณ โอกาสนี้ผมก็ต้องขออนุญาต และขอขอบคุณนิตยสาร “ส.น.ท.ผ. สาร” และคุณประทีป นกรชัย ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

จากคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสพการณ์ชีวิต นับว่าเป็นคำสัมภาษณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง ซึ่งเป็นการสมควรที่ผู้รักชาติรัก

ประชาธิปไตยทุกคนจะได้ศึกษาเรียนรู้ เพื่อแก้การรักษาสผล
ประโยชน์ของประเทศชาติของเราต่อไป

ต้องขอขอบพระคุณท่านผู้ให้สัมภาษณ์ และท่านผู้
สัมภาษณ์ไว้ ณ โอกาสนี้อีกครั้งหนึ่ง และขอขอบคุณท่านผู้
อ่านทุกท่านที่ได้กรุณาสนับสนุนตลอดมา.

ขอขอบคุณ
สุพจน์ ด้านตระกูล

๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

เทห์ จงกคกิจ บรรณาธิการใหญ่หนังสือพิมพ์
บางกอกโพสต์ ในกรุงเทพฯ ได้มีโอกาสไปสัมภาษณ์
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสของไทยที่ปารีส
เมื่อเดือนเมษายน ศกนี้ ต่อไปนี้เป็นคำสัมภาษณ์ที่
ถอดจากเทปบันทึกเสียงซึ่ง เทห์ จงกคกิจ เออเฟอมอบ
ให้เรา ตอนนี้เป็นตอนแรกของคำสัมภาษณ์

ถาม : ท่านมีความเห็นอย่างไรในสถานการณ์เศรษฐกิจ
ปัจจุบันของบ้านเมือง ?

ตอบ : ปัญหาที่ผมกล่าวร้ายละเอียดไม่ได้ เพราะ
ผมยังไม่มีตัวเลขสถิติและข้อเท็จจริงที่แน่นอน ผมจะกล่าวได้
แต่หลักๆ ทั่วไปว่า เทห์ที่ได้สลับครบฟังและได้ข่าวจากหนังสือ

พิมพ์ ก็มีความเป็นห่วงอยู่ถึงสภาพความอึดอัดขัดแคบของ
 ราษฎรไทย โดยเฉพาะชาวนา กรรมกร ผู้มีรายได้น้อย รวม
 ทั้งผู้ทุน้อยด้วย ซึ่งได้รับความเดือดร้อนทั้งในทางอาชีพและ
 ในการหาเครื่องอุปโภคบริโภคด้วยราคาที่ย่อมเยา เมื่อสภาพ
 เป็นเช่นนี้ ปัญหาสำคัญสำหรับประเทศชาติก็จำเป็นที่จะต้อง
 อาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีเจตนาดี มีความรักชาติ มีความรัก
 ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ที่จะได้ปรึกษาหารือกันแก้ไขปัญหา
 เศรษฐกิจนี้ เพื่อให้ราษฎรได้มีความกินดีอยู่ดีทั่วหน้ากัน
 ปัญหาเศรษฐกิจนี้ผมเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะเป็นรากฐาน
 ของสังคม ถ้าเราแก้ปัญหานี้ไม่สำเร็จก็ย่อมกระทบถึงทางการ
 เมือง

ถาม : ท่านมีความเห็นอย่างไร ที่มีข่าวว่านักเรียน
 นักศึกษาเดี๋ยวนี้แตกแยกกันเป็นกลุ่ม ๆ

ตอบ : ปัญหานี้ผมได้เขียนไว้ในบทความเรื่อง “จง
 พินิจเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวีระชน
 ๑๔ ตุลาคม” ให้แก่ชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักร

คือในประเทศอังกฤษ ซึ่งได้มีการนัดประชุมกันในวันที่ ๑๐ ธันวาคมปีที่แล้ว และในการนี้ก็ได้พิมพ์หนังสือที่ระลึกในงานด้วย บทความนั้นได้นำลงในวารสารของชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักรแล้ว นอกจากนี้ยังมีญาติมิตรและนักศึกษาระบบธรรมศาสตร์ได้อ่านไปลงพิมพ์เป็นเล่มอีก ในบทความนั้นผมได้กล่าวถึงปัญหาเรื่องความแตกแยกในหน่วยนักศึกษา ซึ่งผมเห็นว่าเรื่องการแตกแยกนี้เป็นเรื่องธรรมดา เพราะเหตุว่ามนุษย์เราที่มีฐานะในการดำรงชีพและมีวิถีดำรงชีพต่าง ๆ กันนั้นก็มีความแตกต่างกันอยู่แล้วในชั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และความแตกต่างในชั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจนี้ย่อมนำไปสู่ความแตกต่างในทางการเมือง แล้วก็นำไปสู่ความแตกแยกในทางพรรคคณะ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์นี้เป็นธรรมชาติในสังคมที่บุคคลยังมีความแตกต่างกันอยู่ จริงอยู่ ความแตกต่างของบุคคลทั้งหลายนี้อาจจะรวมกันได้เพื่อจุดประสงค์ร่วมกันเฉพาะกาลและเฉพาะชั้น แต่เมื่อเสร็จขั้นนั้นแล้ว ความแตกแยกก็ย่อมที่จะเกิดมีขึ้น จะหวังให้ทุกคนทุกกลุ่มสมานฉันท์กำลังอยู่

ตลอดไปนั้น ในสังคมที่มีความแตกแยกกันในทางชนชั้นวรรณะ
 เป็นไปไม่ได้ แล้วเรื่องนี้ก็ขอให้คุณดูเถอะว่ามีพรรคการเมืองการ
 โด และลัทธิปรัชญาโด หรือลัทธิศาสนาโดที่ไม่มีความแตก
 แยกกันบ้าง ไม่ต้องคุณเฉพาะเหตุการณ์ของนักศึกษาในปัจจุบัน
 นี้ ขอให้ดูรอบบ้าน ถ้าคุณจะพิจารณาจากทางฝ่ายยุโรปตะวัน
 ตก คุณก็จะเห็นว่าภายในพรรคการเมืองของยุโรปตะวันตก จะ
 เป็นในฝรั่งเศส ในเยอรมันหรือในที่อื่น ๆ ความแตกแยกย่อม
 มีและก็มีอยู่เสมอ ส่วนถ้าคุณจะดูในฝ่ายสังคมนิยมและในฝ่าย
 พรรคคอมมิวนิสต์นั้นนะ คุณก็จะแลเห็นอีกว่าภายในลัทธิ
 คอมมิวนิสต์นั้นก็มีความแตกแยกกัน เช่นเดิมก็มีมาร์กกับเอนเกล และ
 ภายหลังเมื่อมาร์ก-เอนเกลตายแล้ว สาธุศิษย์ก็แตกแยกกันออก
 เป็นหลายฝ่าย ก็มีทั้งลัทธิแก้อย่างเก่า และลัทธิที่ดำเนินตาม
 ลินิน เลนินตายแล้วยังมีแตกแยกกันไปอีกเช่นฝ่ายทรอตสกี
 แล้วก็ฝ่ายสตาลิน ภายหลังเมื่อสตาลินตายแล้วก็มีความแตกแยกกัน
 วิก แม้แต่ในประเทศจีนคุณก็จะเห็นว่าก่อนที่ประธานเหมาเจ้า
 วจได้มารับตำแหน่งเป็นประธานพรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้มี

หัวหน้าพรรคอื่น ๆ มาก่อนแล้วทั้งนั้น แต่ว่าเขาได้ทำล้มเหลว
 ไป พรรคจึงได้ลงมติเชิญเหมาเจ๋อตุงให้เป็นประธานพรรค
 แล้วในบรรดาผู้ที่ร่วมกับเหมาเจ๋อตุงเช่นอย่างหลิวซ่าวฉีก็แตก
 แยกไป และเมื่อเร็ว ๆ นี้หลินเปียวก็แตกแยกไปอีก หรือไม่ก็
 คุณจะถูกในทางปรัชญา ถึงแม้ว่าเป็นปรัชญาที่จะไม่เกี่ยวโดย
 ตรงกับในทางสังคมก็ตาม ก็มีแตกแยกกันหลายฝ่าย ภายหลัง
 ที่ปรัชญาเมธีผู้เป็นต้นฉบับนั้นได้ตายไปแล้ว สาณุศิษย์ก็แยก
 กัน ศาสนาคริสต์ก็เห็นอยู่แล้ว ภายหลังพระเยซูตายแล้วก็ได้
 แตกแยกกันอย่างไร ศาสนาพุทธนี้เราก็เห็นแล้ว ภายหลังที่
 พระพุทธเจ้าเข้าสู่ปรินิพพานแล้ว สาวกของท่านก็แตกแยกกัน
 มีหลายนิกาย ในเมืองไทยเรานี้ก็มีทั้งมหานิกาย ธรรมยุตติ
 นิกาย พวกมุสลิมเขาก็มีแตกแยกกันหลายคณะ เพราะฉะนั้น
 ความแตกแยกของในกลุ่มนักศึกษานี้ เราจะต้องถือว่าเป็นของ
 ธรรมดา บัญหาอยู่ที่ว่า ส่วนที่แตกแยกออกไปนั้น ส่วนไหน
 รักษาอุดมคติของวีรชน ๑๔ ตุลาคม คือประชาธิปไตยสมบูรณ์
 ฝ่ายนั้นก็ย่อมจะได้ชัยชนะในที่สุด เพราะเหตุว่าคนเราก็อ้อมที่
 จะได้ประชาธิปไตยสมบูรณ์ คือสมบูรณ์ทั้งทางเศรษฐกิจ ทั้ง

การเมืองและทางพรรค คติ ส่วนที่แตกแยกออกไปซึ่งตั้ง
ระบบที่ควรจะทำหน้าให้ถอยหลังกลับไป ส่วนนั้นก็เป็นที่
กิริยานั่นเอง ปัญหาอยู่ตรงนี้ เพราะฉะนั้นไม่ต้องวิตกใน
ซึ่งย่อมจะต้องเป็นไปตามกฎธรรมชา

ถาม : ปัญหาที่มีในบ้านเรา เกี่ยวกับผู้ก่อการร้ายที่
เรียกว่าคอมมิวนิสต์นั้นแหละ ท่านเห็นว่าเราควรจะมีท่าที
อย่างไร ควรจะเปลี่ยนนโยบายอย่างไร จึงจะแก้ไขปัญหานี้ได้

ตอบ : ก่อนอื่นเราจะต้องทำความเข้าใจว่า คอมมิวนิ-
สต์คืออะไร ถ้าหากว่าเราไม่ทำความเข้าใจว่าคอมมิวนิสต์คือ
อะไรแล้ว เราก็แก้ปัญหาไม่ถูก คอมมิวนิสต์คืออะไรนี้ที่สุด
แต่ว่าแต่ละคนนี้จะเข้าใจความจริงอย่างไร ผมได้ฟังแล้ว
มนตรีบางคนก็พูดอย่างชนิดที่ควรจะเข้าใจ เช่นอย่างว่ามี
มนตรีคนหนึ่ง นี้ผมอ่านจากหนังสือพิมพ์ ว่าคอมมิวนิสต์
เป็นระบบที่ทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ ถ้าถือตามวิ-
ษัศัพย์ของรัฐมนตรีคนนั้นแล้ว วอชิงตันก็เป็นคอมมิวนิสต์
เหมือนกันทุกคนเป็นคอมมิวนิสต์หมด คอมมิวนิสต์ทำได้หลาย

หมายความว่าชนิดที่พูดได้ง่าย ๆ ไม่ และคอมมิวนิสต์นี้
 ไซ้เป็นของที่เรามาเจอกัน เมื่อเดือนสิงหาคม ผมได้ไปเส
 ปาฐกถาตามคำเชิญของนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมัน
 บัญหาว่าเราจะได้ประชาธิปไตยแบบตะวันตกโดยวิธีใด
 ปาฐกถานั้นผมก็ได้ชี้แจงให้ฟังตั้งแต่ว่า ประชาธิปไตยเกิดขึ้น
 มาอย่างไรในยุคปฐมกาลอะไรตลอดมาแล้ว ก็ได้อธิบายต่อ
 จนกระทั่งถึงว่า เมื่อตอนที่เองเกลกับมาร์กซ์จะเขียนแถลงการ
 พรรคคอมมิวนิสต์ฉบับแรกในปี ๑๘๔๗ เวลานั้นที่เยอรม
 พวกเขาเจ้าศักดินาเรียกพวกที่คัดค้านระบบเจ้าศักดินานั้น ว่า
 พวกคอมมิวนิสต์ คนให้กู้เงินก็เป็นคอมมิวนิสต์ ใคร ๆ ที่
 คำนระบบการปกครองเยอรมันนั้นก็เป็นคอมมิวนิสต์
 มันเป็นเช่นนั้น เพราะฉะนั้นเราจะต้องศึกษาให้ดีว่าคอมมิวนิ
 นี้หมายความว่าอะไร แล้วคอมมิวนิสต์นี้มีลักษณะเป็นโซ
 ลิสต์หรือว่าก้าวหน้ากว่าโซเชลิสต์อย่างไร เราจะตั้งค
 แล้วคอมมิวนิสต์มีกี่สาขา หาใช่สาขาเดียวไม่ ถึงแม้ว่าในระห
 ที่มาร์กซ์ยังอยู่ ก็ยังมีคอมมิวนิสต์ของ บลองก็ ซึ่ง

คอมมิวนิสต์ของฝรั่งเศส นั่นเขาก็ไปอีกลัทธิหนึ่ง ก็เป็นคอม-
 มิสต์เหมือนกัน บลองกันเขาก็มีความเห็นว่า เมื่อเราจะ
 ดียระบบนายทุนนี้โดยพลั้งกรรมกรแล้ว ก็เข้าสู่คอมมิวนิสต์
 ทัณฑ์ ซึ่งต่างกับมาร์กซ์ มาร์กซ์บอกว่าจะทำเป็นขั้น ๆ ไป
 ในขั้นแรก จะต้องมีการเรียกว่าระยะผ่าน ซึ่งยังคงมีระบบ
 นอยู่ แต่เราก็มีธาตุใหม่แห่งสังคมนิยมเกิดขึ้น เมื่อผ่านระบบ
 ึ่งแล้วจึงจะไปสู่สังคมนิยม และสังคมนิยมนี้อีกหลาย ๆ ชั่ว
 หนัก กว่าที่จะไปถึงระบบคอมมิวนิสต์ ระบบคอมมิวนิสต์นี้
 ร์กซ์ได้กล่าวไว้ว่า ไม่ใช่ใครจะมาบอกได้ว่ามันจะไปถึง
 ้อไร มันสุดแท้แต่เงื่อนไข เงื่อนไขนี้ยากมาก คือเงื่อนไข
 ะถึงคอมมิวนิสต์นี้ต่อเมื่อ การทำงานด้วยแรงกาย กับ
 วยทางสมองนี้ ไม่มีความแตกต่างกันแล้ว แล้วก็
 ึ่งการผลิตพัฒนาไปจนกระทั่งมีผลผลิตมากมายก่ายกองไหล
 ากเทมา และความแตกต่างในระหว่างชนบทกับในเมืองหมดไป
 ือเป็นเช่นนั้นแล้วละก็หลายชั่วคนทีเดียว เด็กนักเรียนใน
 ะเทศจีนเขาเข้าใจดี ผมได้ดูโทรทัศน์เมื่อหลายเดือนมาแล้ว

มีนักข่าวฝรั่งเศสคนหนึ่ง ไปสัมภาษณ์นักเรียนผู้หญิงคนหนึ่ง
มหาวิทยาลัย นักเรียนผู้หญิงนั้นชี้แจงที่ว่า ถูกแล้ว เธอมีห
ที่จะอยู่ด้วยความผาสุกในสังคมคอมมิวนิสต์ แต่ว่าจะต้องร
อีกหลายรุ่นหลายชั่วคน ไม่ใช่พรวดขึ้นมาทันที นี่แหละ
พูดโดยทั่ว ๆ ไป คอมมิวนิสต์นี้ก็มิใช่หมายความเป็นอย่างอ
แต่หมายถึงกรณีขุติระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์หมดสิ้น ไปแ
มันจะหมดไปได้อย่างไร มันต้องทำเป็นขั้น ๆ และพร้อมก
นั้นก็พัฒนาจิตใจคนให้ถือคติเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อ
นี้ต้องการใช้เวลามาก เพราะฉะนั้นในประเทศจีนจึงได้ทำก
อภิวัฒน์ทางวัฒนธรรมกันขึ้น จุดประสงค์นี้ทำเพื่อเปลี่ยนอัน
ต่างหาก เราอย่าไปหัวร่อเยาะเขา ไปหัวร่อเยาะเขาโดยที่
เข้าใจดี ในโซเวียต ก่อนที่จะเข้าสู่สังคมนิยมก็ต้องใช้เว
ผ่านอยู่หลายปี เเล็นินเห็นว่าประกาศสังคมนิยมเร็วไป โอนโ
โอนนี่เป็นของรัฐเร็วไป ภายหลังจึงกลับให้มีสมบัติส่วนตัว
ได้ ต้องวางแผนเศรษฐกิจกันใหม่เรียกว่า โครงการเศรษฐกิจ
กิจแผนใหม่ เวลานั้นพวกซ้ายจัดตำหนิเเล็นินว่าถอยหลัง

คลอง เลนินบอกไม่ใช่ เราถอยหลังมาหนึ่งก้าว เพื่อจะกระโดดสองก้าวต่างหาก อย่างในเมืองจีนต้องใช้เวลาลหลายปีเหมือนกันจึงมาเข้าสังคมนิยม ที่เข้านี้ก็แปลว่าเข้าไปในทางนิตินัย แต่ในทางปฏิบัติยังอยู่อีกหลาย ๆ ๆ ๆ ชั่วค่น เพราะฉะนั้นเขาจึงอภิวัฒน์วัฒนธรรมอยู่เสมอ เพื่อให้การชุกริตระหว่างมนุษย์หมดสิ้นไป ถ้าใครเป็นคอมมิวนิสต์จริงแล้วเราไม่กลัว สิ่งที่เรากลัวก็คือคอมมิวนิสต์ไม่จริง ถ้าคอมมิวนิสต์จริงแล้วย่อมเป็นผู้เคารพต่อหลักวิทยาศาสตร์ ค่อย ๆ ไปตามศรัทธา คุณจะไปกลัวอะไรเขาไม่ใช่จะมาหักอกเมื่อไร ส่วนคอมมิวนิสต์ไม่แท้ไม่ใช่วิทยาศาสตร์อาจจะทำบุ่มบ่าม ผิด ๆ ถูก ๆ อันนี้สมควรกลัว

ถาม : กฎหมายปราบคอมมิวนิสต์ของเราสู้ดีกว่าไม่ได้ผล ท่านว่าเป็นเพราะอะไร

ตอบ : ใครเป็นคนเขียนก็ไม่รู้ พลิกตำราเขียนเอา

ถาม : เขียนสมัยคุณเผ่า

ตอบ : จะไปโทษเผ่าก็ไม่ถูก ก็ใครละเป็นนักกฎหมายช่วยกันเขียน โดยไม่ได้อ่านตำรา แล้วก็อีกอันหนึ่งคณะ

กรรมการที่สอบสวนผมว่า เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ ทั้งเซอร์
โรเบิร์ต ซอลล์แลนด์ อาร์กิวอง ใคร ๆ นั้นเขาก็ได้มีวิจารณ์
ไปอ่านดูซึ่ก็ทำไม่ไม่เอา เขาเป็นผู้ชำนาญการ กลับไม่พิจารณา
แล้วออกมาอย่างนี้ ยิ่งกว่าไอเดียลิสต์ ไอเดียลิสต์นั้นยังมีคติมี
แบบแผนใช้ความคิด อย่างนี้ไม่ใช่ อะไรก็ไม่รู้อันนั้นอันตราย
นักหนา ผมขอบอกเท่านั้นนะ

ถาม : ผมอยากจะถามท่านว่า ท่านมีความเห็นอย่าง
ใดเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่อประเทศใกล้เคียง ผมยังจำได้
ท่านเคยมีส่วนสนับสนุนการกู้เอกราชของอินโดจีนมาก่อน

ตอบ : ถูกแล้ว ผมได้เคยสนับสนุนเพื่อนบ้านใกล้เคียง
ให้หลุดพ้นจากการเป็นอาณานิคมของจักรวรรดินิยม เพื่อ
ให้เกิดความสามัคคีกันในเอเชียอาคเนย์ซึ่งเป็นเอกราช

ถาม : ผมจำได้ว่า ท่านอยากจะตั้งกลุ่มประเทศเอเชีย
อาคเนย์มาก่อนใช่ไหม ?

ตอบ : วิธีของผมนั้นปรารถนาจะเริ่มจากประชาชนขึ้น
ไปก่อน ไม่ใช่เริ่มจากรัฐต่อรัฐทีเดียว เพราะประชาชนใน

เอเชียอาคเนย์ยังมีความแตกต่างกันอยู่ในทางภาษา และศาสนา
 เมื่อเข้าใจกันดีแล้ว จะดำเนินการโดยรัฐก็ย่อมจะแน่นอนหนามันคง
 สำหรับเหตุการณ์ในสมัยต่อมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ เวลาที่ยังไม่
 สายเกินไปที่เราจะเป็นมิตรกัน อย่างเวียดนามเหนือเช่นนี้ เขาก็
 ต้องการที่จะให้ประเทศไทยเราเลิกความเป็นศัตรูกันเสียที การ
 ที่เราเอาตัวถล่มเข้าไปในชาติอื่นนั้น ก็เห็นกันอยู่แล้วว่าเป็นอย่าง
 ไร ผลสุดท้ายอเมริกาก็ต้องออกจากเวียดนามได้ นี่ตอน
 ไปส่วนหนึ่งแล้ว ยังอยู่บ้างในระหว่างนี้ก็ทำกันไปยังงั้นเอง
 สุดท้ายเขาก็นึกถึงประโยชน์ของประเทศเขาสูงส่งยิ่งกว่าจะไป
 ช่วยเวียดนามใต้หรือยิ่งกว่าจะมาช่วยเรา เราจะเป็นลูก
 สมุนให้เขาใช้มากกว่าที่เราจะไปอาศัยเขา ฉะนั้นหนทางที่ดี
 สำหรับกับประเทศเพื่อนบ้านนั้น ผมคิดว่าเราควรจะมีการทัก
 ตามกันถึงทรรคนะของเขาของเราเป็นอย่างไร เพื่อที่จะแก้ไข
 ให้เกิดมีสภาพปกติต่อกัน เลิกการเป็นศัตรูกันเสียที ฝ่ายเขาก็
 จะได้ตั้งหน้าทำมาหากินไป ฝ่ายเราก็จะได้ตั้งหน้าทำมาหากิน
 ไป ส่วนที่เรากลัวว่าเขาจะมาเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์นั้น เขาก็
 บอกอยู่เสมอว่าเขาไม่เอกซพอร์ตลัทธิคอมมิวนิสต์หรอก เรา

จะไปกลัวลัทธิคอมมิวนิสต์ทำไม คุณแต่เนपालเป็นราชอาณาจักร
 ยังกังอยู่ได้ระหว่างจีนกับอินเดีย เรายิ่งกลัวคอมมิวนิสต์ คอม-
 มิวนิสต์ก็ยิ่งมา คุณอย่างรัสเซียกลัวคอมมิวนิสต์ แล้วก็ปราบ
 คอมมิวนิสต์อย่างร้ายแรง ผลสุดท้ายก็ได้คอมมิวนิสต์มาทั้ง
 ประเทศ จีนก็เหมือนกัน ก็กมินต์กลัวคอมมิวนิสต์หนักหนา
 ผลสุดท้ายก็เอาไว้ไม่อยู่ ปัญหาสำคัญอยู่ที่พื้นฐานทางเศรษฐกิจ
 ของเราแก้ไขไหม ถ้าแก้ไขไม่ไหวราษฎรเดือดร้อน ไม่รู้จะพึ่ง
 ใคร อะไรที่เขาเห็นว่าช่วยได้ เขาก็ไปเป็นธรรมดา ที่ฝรั่ง-
 เศสเวลานี้ พรรคคอมมิวนิสต์ก็มีอยู่ กำลังเข้าร่วมกับโซเชลลิสต์
 เพื่อชิงตำแหน่งประธานาธิบดี นอกจากนั้นยังมีพรรคคอมมิ-
 นิสต์ของฝ่ายทออสกี มีฝ่ายนิยมกัศโตร เซเกอวารากี้มี ในอัง-
 กฤษก็มีพรรคคอมมิวนิสต์โดยเปิดเผย อยากจะผูกโซ่ค้ำปาร์ก
 ก็ไปผูก ราษฎรไม่โง่เขลา เขาวิจารณ์ได้เองว่าอะไรคืออะไรไม่
 ดี ผมนึกว่าปล่อยฟรีดีกว่า อย่าเป็นห่วงจนเหลือเกิน มุ่งแก้
 ปัญหาเศรษฐกิจและให้การเมืองเป็นประชาธิปไตย อย่างเช่น
 ร่างรัฐธรรมนูญปัจจุบันนี้ ผมก็ให้ความเห็นแนะไปแล้ว คน

อื่นก็วิจารณ์กันแล้ว ผู้พิพากษา ก็พูดแล้วว่าไม่ใช่ประชาธิปไตย
 เมื่อตัดสินใจเป็นประชาธิปไตย ก็ต้องให้ประชาธิปไตยเขาไป
 เมื่อตอนเสร็จสงครามนั้นระหว่างที่ผมเป็นผู้สำเร็จ ได้เรียกนาย
 กวงเขามา ขอให้พิจารณาเลิกบทเฉพาะกาลแล้วทำรัฐธรรมนูญ
 ปี ๘๙ ให้วุฒิสมาชิกเลือกตั้งโดยผู้แทนราษฎร ให้เขามีเสรี
 ภาพกันทีเดียว พรรคการเมืองก็ไม่ต้องจดทะเบียน เอาไป
 ถေး จะมีพรรคอะไร อยากจะถือลัทธิอะไรก็สุดแต่ใจชอบ
 เวลานั้นคอมมิวนิสต์ไม่มีผู้แทนสักคน ก็เอา คุณประเสริฐ
 ทรัพย์สุนทร เคยเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปไตย มาเป็นคอม-
 มิวนิสต์ไปคนหนึ่ง แล้วคุณประเสริฐแกไปทำอะไร แกก๊ว
 ของแกไป ผมก็ไม่เห็นว่าจะมีอะไรเลย

ถาม : รู้จักเจ้าสุภานุวงศ์ใช่ไหมหรือครับ ?

ตอบ : รู้จัก ท่านเคยเข้ามาเมืองไทย ท่านไม่ยอม
 ชุชกให้จักรวรรดินิยม ท่านต่อสู้อยู่ตลอดเวลาอย่างเด็ดเดี่ยวจน
 กระทั่งประสบความสำเร็จในที่สุด

ถาม : ท่านมีความเห็นอย่างไรที่ลาวตั้งรัฐบาลผสมได้

สำเร็จ

ตอบ : ผมว่าดีสำหรับลาวเขาแล้ว

ถาม : แล้วดีสำหรับประเทศไทยเราเหมือนกันใช่ไหม
ครับ

ตอบ : มันก็ดีเหมือนกัน แต่ก็อย่างที่ท่านสุภานุวงศ์
แถลงนั่นแหละ บางทีความยุ่งยากอาจจะมีอยู่ สำหรับผมนะ
ยินดี แต่คงจะมีพวกที่เดินตามอเมริกันคงจะไม่พอใจ ที่นี้ก็
ต้องดูว่าจะมีการแทรกแซงกันใหม่ เหมือนอย่างเวียดนามใต้
เมื่อเซ็นสัญญาสงบศึกแล้ว ก็ยังมีการรบกันอยู่

ถาม : แล้วเราควรจะถอนทหารที่เหลืออยู่ออกทั้งหมด
หรือไม่ ตอนนี้รู้สึกว่ามีเหลืออยู่ราว ๕,๐๐๐ คน

ตอบ : เรื่องจะถอนหรือไม่ถอนนี้ ขอให้คิดดูให้มาก
ผมเห็นว่าควรถอนถึงแม้ว่าเข้าไปแล้วก็ยังดี ถ้าขึ้นทั้งไว้ มีอะไร
เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร

ถาม : แล้วทางด้านฮานอยล่ะครับ เราควรจะทำ
อย่างไรดี

ตอบ : อันนี้ก็คงดูท่าทางเขา ว่าเขามีอะไรก็ลอง
ทาบถามดู แต่ว่าเราก็ไม่กล้า สำคัญอยู่ที่ว่าจุดประสงค์ของเรา
อยู่ที่มีน้ำใจจะเป็นมิตรหรือไม่มีเป็นสำคัญ

ถาม : รัฐบาลปัจจุบันนี้เท่าที่ผมถามรู้สึกว่ามีน้ำใจที่จะเป็นมิตร

ตอบ : ที่คุณว่านี้ใครล่ะ มีตัวจริงแน่นอนไหม รับผิดชอบเต็มที่ไ้ใหม่หรือมีเตาะ ๆ ตะ ๆ มีเล่น ๆ ถ้าหากว่าเอาแน่ เราก็หาทางเข้าซี

ถาม : ท่านรู้จักกับนายกรัฐมนตรโจวเินไหลดี อยากรบว่าเท่าที่ท่านได้รู้จักกันนั้น รู้สึกว่าโจวเินไหลมีเจตนาอย่างไรต่อประเทศเรา ?

ตอบ : โจวเินไหลไม่มีเจตนาที่จะรุกรานใคร เขาจะมารุกรานเราเรื่องอะไร สำคัญเราไปขัวเขาหรือเปล่านั้น ไม่ใช่อยู ๆ เขามายัวเรา ผมไปอยู่เมืองจีน ได้ยินแต่วิทยุของเรา โจมตีคำว่าเขาตลอดเวลาดัง ๑๐ ปี ทางโน้นนิ่งเงียบ ที่หลังนาน ๆ เข้า เขาได้ตอบบ้างเราก็ร้องว่า วิทยุปักกิ่งเอาเข้าแล้ว ผมว่าถ้าโจวเินไหลไม่ใช่คนนอกท่น กิดตุก็แล้วกันว่าจะเป็นอย่างไร ถ้าเป็นฝรั่งอย่างเยอรมันหรือมุสโสลินี เราลองไปค้าเขาอย่างนี้ เขายอมไหม มีตุ้มตามกันเข้าไปแล้วหรือ ผมว่าเรื่องนี้พยายามทำความเข้าใจกันดีกว่า

ถาม: ผมอยากจะทราบเรื่องสีหนุ ท่านเคยพบสีหนุแล้ว
รู้สึกอย่างไร ?

ตอบ : สีหนุเป็นประมุขรัฐ มีเพนนุตเป็นนายกรัฐมนตรี มีแก้วสัมพันธ์ (เคียวสมพอน) เป็นรองนายกรัฐมนตรี เป็นคนมีความรู้ดีเป็น ดร. ทางเศรษฐศาสตร์คนรอง ๆ จากแก้วสัมพันธ์ การศึกษาก็คดี ๆ กันหลายคน เราย่าหนักว่าสู้เราไม่ได้เสมอไป ถึงแม้พวกลาวก็เช่นเดียวกัน มีความรู้ดี ๆ ใช้น้อย พวกเวียตนาม เป็นโปรเฟสเซอร์สอนฝรั่งในฝรั่งเศส^{๕๔} นักหลายคน

ถาม : ท่านรู้จักแก้วสัมพันธ์ (เคียวสมพอน) ไหม
ครับ

ตอบ : ผมไม่รู้จัก เขาอายุอ่อนกว่าผม รู้สึกว่าเขา
เก่งเหมือนกัน

ให้สัมภาษณ์แก่สำนักข่าว เอ.เอฟ.พี.

ณ บ้านพักชานกรุงปารีส เมื่อ ๒๘ ก.ค. ๒๕๑๔

(ก่อนที่ประธานาธิบดีนิกสันจะไปเยือน
สาธารณรัฐประชาชนจีน)

ปารีส, ๒๘ กรกฎาคม (เอ. เอฟ. พี.) อดีตผู้สำเร็จ

ราชการ ฯ และอดีตนายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทย ปรีดี-
พนมยงค์ ได้แถลงต่อผู้แทนแห่ง เอ. เอฟ. พี. วันนี้ ที่ถูก
กมระหว่างสัมภาษณ์ โดยเฉพาะถึงการเยือนบักกิงของประธา-
นาธิบดินทิสันที่จะมีขึ้น

“ข้าพเจ้าเชื่อความจริงใจของผู้นำจีน ในการคงอยู่ด้วย
อย่างสันติระหว่างประเทศ ที่มีระบบการเมืองต่างกัน แต่
พเจ้าไม่รู้ว่าประธานาธิบดีทิสัน มีความจริงใจเช่นเดียวกัน
หรือไม่ เพราะเขาคงเป็นเคลย์แห่งความคิดรุกรานมาช้านาน
เนอน, การเยือนนี้ ก่อให้เกิดก้าวหนึ่งไปข้างหน้าและเป็น
ที่ดี ถ้าประธานาธิบดีทิสัน เป็นผู้เห็นแก่สภาพแท้จริงก็
วิธีเดียวที่จะลุล่วงทางตันในปัญหาเอเชียอาคเนย์ คือการ

ไปพบผู้นำจีน แต่จะต้องรอกอยระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งบางทีอาจนานหน่อยที่จะได้ผลในการพบปะกันนั้น”

นายปรีดี พนมยงค์ ถูกโค่นล้มเมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๗ โดยรัฐประหารนำโดยจอมพลพิบูลสงคราม ซึ่งถือเอาอำนาจตั้งแคว้นครั้งนั้น ครั้นแล้วนายปรีดีได้ไปตั้งภัยการเมืองในขณะที่เรที่สิงคโปร์ ต่อมาก็ไปอยู่ปักกิ่งเป็นเวลา ๒๒ ปี เขาได้มาตีปารีสในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๗๐ เขาได้อยู่ในฐานะตั้งภัยการเมือง ณ บ้านพักชานกรุงปารีสบ้านใต้คืออองโตนี ซึ่งเขาได้อยู่กับภรรยาและบุตร

เมื่อถูกถามถึงความสัมพันธ์หรือการติดต่อซึ่งเขาสามารถมีได้ที่ปารีส นายปรีดี พนมยงค์ เน้นถึงการที่เขาไม่ได้ทำการเคลื่อนไหวทางการเมืองก็ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า “ข้าพเจ้ารักษาความสัมพันธ์ฉันท์มิตรอยู่เสมอมา กับสถานเอกอัครราชทูตและสาธารณรัฐของราษฎรจีน และสถานผู้แทนทางการทูตของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ข้าพเจ้าได้รับเชิญไปงานรับรองของสถานเอกอัครราชทูตไทย และได้รับเชิญให้อังกฤษ ข้าพเจ้าก็ได้ไปตามคำเชิญนั้น”

เมื่อถูกร้องขอให้ชี้แจงถึงการดำเนินชีวิตปัจจุบัน นาย
ตี พนมยงค์ ตอบว่า “ข้าพเจ้าได้รับบำนาญเล็กน้อยจาก
บาลไทย ข้าพเจ้าขายบ้านที่กรุงเทพฯ ฯ และด้วยการอนุญาต
ธนาคารชาติแห่งประเทศไทย ข้าพเจ้าได้นำเงินที่ขายได้
มาซื้อบ้าน^๕ในนามของภรรยาข้าพเจ้า”

“ขณะ^๕ที่ข้าพเจ้าเตรียมเขียนบันทึกความจำ เพื่อการ
งชีพ จะมีการพิมพ์ ๒ ชุด ชุดหนึ่งเป็นภาษาไทย อีกชุด
เป็นภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องว่า “รัฐ ผู้สำเร็จราชการและ
กัรัฐมนตรีแห่งสยาม” ข้าพเจ้าติดต่อกับสำนักพิมพ์อังกฤษ
อเมริกัน”

เมื่อถูกถามถึงความคิดเห็นต่อ สถาน การณ์ ปัจจุบัน ใน
มอินโดจีนและในประเทศไทย โดยเฉพาะภายหลังที่ประ
ธาธิบดีนิสสันประกาศเยือนปักกิ่ง อดีตนายกรัฐมนตรีแห่ง
เทศไทยตอบว่า “ในประเทศเรามีการคาดคะเนปะทะกัน
ที่ข้าพเจ้าเห็นว่ามิมีเหตุผลน้อย ในส่วนที่เกี่ยวกับเวียดนาม
ข้าพเจ้าเชื่อว่า ชาวเวียดนามมีความจริงใจเหมือนกัน สิ่ง
กเขาปรารถนาคือสันติภาพและการฟื้นฟูสถาปนาประเทศ ใน

การเจรจา^๕ นั้น เบื้องต้นเราจะต้องค้นหาว่าอะไรเป็นอุปสรรค
 ทำให้ไม่ตกลงกันได้ ขอให้ดูตัวอย่างการริเริ่มของนายปี
 มองเคส - ฟร็องส์ (ในการประชุมเยเนอว่าที่วอชิงตัน
 ค.ศ. ๑๙๕๔) นั้นเป็นการกระทำที่กล้าหาญ เพราะการยอม
 ความผิดพลาดที่แล่วมาของรัฐบาลมิใช่เป็นการเสียเกียรติ
 ประเทศฝรั่งเศสก็ถอนตัวออกได้ด้วยเกียรติภูมิอันยิ่งใหญ่
 ชาวอเมริกันดำเนินตามวิธีเจรจาที่ฝรั่งเศสดำเนินกับชาว
 นาม สันติภาพก็จะพึงบังเกิดขึ้น”

ต่อไปนี้เป็นคำให้สัมภาษณ์^๖ตัวจริงที่ให้แก่ผู้
 ข่าวน เอ.เอฟ.พี. เป็นภาษาฝรั่งเศส

Diplo. S. BUREAU-PARIS (1970) (1970) (1970) (1970) (1970) (1970) (1970) (1970) (1970) (1970)

REUNION BANQUET (votre service note 41500)

DECLARATION PHIBI PANOMYONG -IN -

PARIS, 28 juillet-(A.P.P.)- "Je crois à la sincérité des dirigeants chinois sur la coexistence pacifique entre pays ayant des systèmes politiques différents, mais je ne sais pas si le président NIXON aura la même sincérité car il a été pendant très long temps prisonnier d'idées agressives", a déclaré aujourd'hui à un représentant de l'A.F.P. l'ancien régent et ancien premier ministre de Thaïlande PHIBI PANOMYONG, interrogé au cours d'une interview exclusive sur la prochaine visite à Pékin du Président NIXON.

"Certes cette visite constitue un pas en avant et ce n'est une bonne chose. Si le président NIXON est réaliste, et si l'est, le seul moyen de sortir de cette impasse dans le Sud-Est asiatique est d'aller voir les dirigeants chinois, mais il faudra attendre un certain temps, peut-être long, le résultat de cette rencontre".

M. PHIBI PANOMYONG, qui fut renversé en 1947 par un coup d'état dirigé par le maréchal PHIBUL SONGKRAM qui prit alors le pouvoir, s'exila d'abord à Singapour puis à Pékin où il a vécu pendant vingt-deux ans. Il est arrivé en France en mai 1970 où il s'est installé en tant que réfugié politique dans un pavillon de la banlieue sud de Paris, à Antony où il vit avec sa femme et ses enfants.

Interrogé sur les relations ou les contacts qu'il pourrait avoir à Paris, M. PHIBI PANOMYONG, tout en soulignant qu'il ne se livrait à aucune activité politique a cependant ajouté : "Je maintiens toujours des relations amicales avec l'ambassade de la République populaire de Chine, avec la Délégation-générale de la République démocratique du Vietnam. J'ai accepté des invitations à des réceptions à l'ambassade royale de Thaïlande et j'ai reçu une invitation à se rendre en Grande Bretagne à laquelle je ne puis rendre".

Pris de préciser ses activités actuelles, M. PHIBI PANOMYONG a répondu : "Je reçois une petite pension du gouvernement thaï, j'ai vendu une de mes maisons à Bangkok et avec l'autorisation de la Banque nationale de Thaïlande j'ai pu faire venir l'argent de cette vente qui m'a permis d'acheter ce pavillon qui est installé en bord de rue".

Dipl. J. ARMAND-PRÉVOST

DECLARATION FRIDI PANOMYONG -DEUX -

PARIS, 28 juillet-(A.F.P.)- "En ce moment, je prépare mes mémoires pour vivre. Il y aura deux éditions, une en langue thai et l'autre en langue anglaise sous le titre "BOTH the regent and Prime minister of Thailand". Je suis en rapport avec des éditeurs anglais et américains".

Interrogé sur ce qu'il pensait de la situation actuelle dans la péninsule indochinoise et en Thaïlande, surtout après l'annonce de la visite du président NIXON à Pékin, l'ancien premier ministre de Thaïlande a répondu : "chez nous, on s'est lancé dans des spéculations hasardeuses et, à mon avis, peu fondées. En ce qui concerne le Vietnam, je crois que les Vietnamiens sont eux aussi si ébranlés par tout ce qui compte c'est la paix et la reconstruction du pays. Dans la négociation, il faut chercher d'abord quels sont les obstacles à réduire pour parvenir à un accord. Prenez, par exemple, l'initiative de M. Pierre WERREB-FRANCE (à la conférence de Genève sur l'Indochine de 1954), ce fut un acte courageux, car admettre les erreurs des gouvernements précédents n'est pas déshonorant et la France en est sortie grandie. Si les Africains imitaient la méthode de négociation que les Français ont suivie avec les vietnamiens, la paix serait revenue".

(A.F.P.)

คำสัมภาษณ์ท่านปรีดี

เกี่ยวกับ

ประสบการณ์ชีวิต

นับเป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์การปกครองสมัยใหม่ที่ฝ่ายซ้าย (หรือคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะ) สามารถเข้ามามีอำนาจปกครองรัฐได้โดยวิธีถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ เหตุการณ์นี้ได้เกิดขึ้นในประเทศประชาธิปไตยเก่าแก่มากประเทศหนึ่งในลาตินอเมริกา หลังการเลือกตั้งเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๗๐ ประธานาธิบดีมาร์กซิสต์อัลเลนเดได้ตั้งรัฐบาลอันประกอบด้วยพรรคฝ่ายซ้ายต่าง ๆ เรียกว่าปอปูลาร์ ยูนิตี แต่รัฐบาลนี้ก็อยู่ได้ไม่นาน ถูกทหารทำรัฐประหารล้มล้าง (เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การปกครองสมัยใหม่ของซีกโลกนี้เหมือนกัน) เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๗๓ สิ่งที่มาหลังจากรัฐประหารก็คือสงครามกลางเมืองอันยืดเยื้อมาทุกวันนี้

ความล้มเหลวของ “ประสพการณ์ชิลี” เป็นที่ถกเถียงกันไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย และยังหาข้อยุติเป็นเด็ดขาดไม่ได้ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนข้อมูลในการถกเถียงอันมีลักษณะในเชิงวิชาการดังกล่าวข้างต้น บรรณาธิการ “ส.น.ท. ผ.สาร” จึงเข้าทำการสัมภาษณ์ อดีตนายกรัฐมนตรีนครินทร์ ปรีดีพจนมยงค์ ในฐานะผู้รอบรู้ลัทธิการปกครองต่าง ๆ ณ บ้านพักชานกรุงปารีส : 173 Ave. Aristide Briand, 92 Antony

นี่คือความเป็นมาของบทสัมภาษณ์ที่ท่านเห็นอยู่ ณ บัดนี้

ถาม : ถ้าจะยืมศัพท์ของท่าน ชิลีในระหว่างเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๗๐ ถึงเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๗๓ คือระยะซึ่งฝ่ายซ้ายชนนามีอำนาจปกครองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีอัลเลนเด่เป็นผู้นำ ประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในระยะเวลานั้น เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ทั้งการเมืองและเศรษฐกิจหรือไม่ ?

ตอบ : สำหรับผู้ที่เข้าใจทฤษฎีวิทยาศาสตร์สังคมและการปฏิบัติตามทฤษฎีนั้น ผมอาจตอบสั้น ๆ ได้ แต่โดยคำหนึ่งว่าคำตอบของผมจะลงพิมพ์ใน “ส.น.ท.ผ.สาร” ซึ่งสมาชิกกำ

ลัทธิศึกษาวิชาต่าง ๆ กัน จะนั้นเพื่อให้ผู้อ่านส่วนมากที่ยังไม่เคยศึกษาทฤษฎี และปฏิบัติการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมืองของสังคมนั้น ผมจึงเห็นว่าสมควรที่จะวางพื้นฐานของปัญหาขึ้นก่อน แล้วจึงจะตอบตรงตามคำถามในตอนสุดท้าย

ก่อนอื่น ขอให้ผู้อ่านหาโอกาสอ่านปรกฏาของผมที่อังกฤษ เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๑๖ ซึ่งผมได้ชี้แจงไว้ว่า ประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์นั้นหมายถึงประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นรากฐานของสังคมนั้น และประชาธิปไตยทางการเมืองซึ่งเป็นโครงร่างปกครอง และทัศนะประชาธิปไตยที่เป็นหลัก นำให้มนุษย์ปฏิบัติเพื่อประชาธิปไตยเศรษฐกิจและการเมืองของสังคมนั้น

ผมได้กล่าวไว้ด้วยว่า สังคมนิยมมีกว่า ๘๐ ชนิด และขอให้พิจารณาว่าชนิดใดเป็นไปถูกต้องตามกฎธรรมชาติ อันเป็นกฎที่นำมาใช้แก่มนุษย์ชาติหรือมนุษย์สังคมนั้นได้ ประชาธิปไตยสมบูรณ์ก็ทำนองเดียวกัน คือเราจะต้องพิจารณาว่าเป็นไปตามกฎธรรมชาติที่นำมาประยุกต์แก่มนุษย์สังคมนั้นได้หรือไม่

ผมได้กล่าวไว้อีกว่า จะต้องพิจารณาสภาพของแต่ละสังคมนั้นว่าจากสภาพที่กำลังเป็นอยู่นั้น จะเปลี่ยนจากระบบเดิม

เข้าสู่ระบบสังคมนิยมทันที หรือจะต้องดำเนินเป็นขั้น ๆ ไป ในเรื่องนี้ลัทธิสังคมนิยมต่าง ๆ มีความเห็นขัดแย้งกัน รวมทั้ง ลัทธิคอมมิวนิสต์ต่างก็มีความเห็นขัดแย้งกัน เช่นลัทธิคอมมิวนิสต์ของบอลองก็เห็นว่า คอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสสมัยกลางศตวรรษที่ ๑๙ นั้น เมื่อยึดอำนาจรัฐได้แล้ว ก็จัดการให้สังคมเข้าสู่ระบบคอมมิวนิสต์ได้ทันที ส่วนคอมมิวนิสต์มาร์กซิสต์เห็นว่า ต้องดำเนินเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างระบบทุนกับระบบสังคมนิยม ระยะนี้ต้องใช้เวลา ซึ่งจะเห็นได้ว่า สหภาพโซเวียตที่แม้มีชื่อว่า เป็นประเทศสังคมนิยม ก็ต้องใช้ระยะเวลาที่ ๑ เป็นเวลาประมาณ ๑๔ ปี จาก ๑๙๑๗-๑๙๓๑ ประเทศจีนใหม่ก็ต้องใช้เวลาประมาณ ๘ ปี จาก ๑๙๔๙-๑๙๕๗ จึงเข้าระบบสังคมนิยมทางนิตินัย เมื่อเข้าสู่ระยะสังคมนิยมอันเป็นระยะที่สองแห่งวิวัฒนาการของสังคมแล้วก็ต้องดำเนินไปอีกหลายชั่วคน จึงจะบรรลุเงื่อนไขที่เข้าสู่ระบบคอมมิวนิสต์ทางนิตินัยและทางพฤตินัยได้ ประชาธิปไตยสมบูรณ์ก็ทำนองเดียวกันที่จะบรรลุทันทีไม่ได้ คือต้องดำเนินเป็นขั้น ๆ ไป เมื่อฝ่ายอภิวัดณ์ได้อำนาจรัฐแล้ว

นักอภิวินิจฉัยที่ถือลัทธิมาร์กซ์—เลนินเป็นหลักนำ ย่อมศึกษาลัทธิอย่างเป็นระบบตามวิธีศึกษาที่เลนินวางไว้ ฉะนั้นจึงย่อมเข้าใจทฤษฎีการวิวัฒน์ที่จะต้องดำเนินเป็นขั้น ๆ ไปตามวิธีทางวิทยาศาสตร์สังคม มิฉะนั้นพวกเขาก็นับถือลัทธิคอมมิวนิสต์อื่น ๆ เช่นของบอลองกีและอื่น ๆ ปัญหาที่ควรพิจารณาต่อไปคือ อัลเลนได้ได้นำทฤษฎีมาร์กซ์—เลนินมาประยุกต์แก่สังคมชาติ เมื่อก่อนได้อำนาจรัฐ และเมื่อได้อำนาจรัฐแล้วอย่างไร

เลนินได้กล่าวไว้ในบทความหลายบทความว่าด้วยการต่อสู้ทางพลพรรค และในบทความว่าด้วย “คอมมิวนิสต์ปักชำ ความคิดระส่ำระสายอย่างเด็กไร้เดียงสา” แนะนำให้พิจารณาตามสภาพท้องถิ่นที่กาลสมัยของแต่ละสังคม สตาลินและเหมาเจ๋อตุงก็ได้แนะนำตามแนวทางของเลนินว่า ชาวมาร์กซิสต์จะคัดลอกทฤษฎีและตัวอย่างของประเทศอื่นมาทั้งดุ้นไม่ได้ แม้เหมาเจ๋อตุงจะได้นำทฤษฎีมาร์กซ์—เลนินมาประยุกต์เป็นผลสำเร็จในประเทศจีน แต่ในตำราของเหมาเจ๋อตุง (ไม่ใช่ตำราที่คนอื่นนำมาบิดเบือน) เหมาเจ๋อตุงก็ได้กล่าวกำชับไว้เสมอว่า

การประยุกต์ทฤษฎีแก่ประเทศจีนนั้น เป็นไปตามสภาพของสังคมจีน เหมาเจอตุงตั้งแต่ปี ๑๙๒๖ ได้ศึกษาแยกแยะสภาพของชนชั้นวรรณะในประเทศจีน และในหนังสืออื่นๆ รวมทั้งหนังสือเกี่ยวกับการทหาร ก็พิจารณาสภาพของประเทศจีนตามกาลสมัยที่ปฏิบัติ

โดยที่ในคำถามในข้อที่ว่า ระหว่างเวลา ๓ ปี นับตั้งแต่พรรคและแนวร่วมของอัลเลนได้ได้อำนาจรัฐเมื่อกรกฎาคม ๑๙๗๐ ถึงการพ่ายแพ้แก่ฝ่ายปฏิวัติอาหาร สมุนจักรวรรดินิยมใน ค.ศ. ๑๙๗๓ นั้น เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์หรือไม่ จึงขอตอบตอนนี้ก่อนว่ายังไม่เป็นประชาธิปไตยเลย เพราะยังอยู่ในระยะแรกที่เป็นระยะหัวต่อระหว่างระบบทุนและระบบซาคักคินาฝ่ายหนึ่ง กับระบบสังคมนิยมอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนในระหว่างเวลาก่อนได้อำนาจรัฐ และวิธีได้อำนาจรัฐนั้นเกี่ยวกับปัญหาคำถามหลังซึ่งจะต้องตอบในตอนนั้น เพราะมีวิธีการนำประชาธิปไตยไปประยุกต์ต่างกันหลายประการ

เราจำต้องศึกษาสังคมนิยมเมื่อก่อน ค.ศ. ๑๙๗๐ ว่าชิลีมีพลเมืองประมาณ ๙ ล้านคน มีคนงานชนิดต่างๆ ประมาณ ๒

ล้าน ๕ แสนคน และมีชาวนายากจนและชาวนากลางอีกประมาณ ๒ ล้านคนเศษ (ตัวเลขทั้งหมดนี้ไม่นับเด็กเข้ารวมด้วย) คนงานและชาวนาดังกล่าวแล้ว แม้จะถูกกดขี่ขูดรีดจากนายทุนและซาคักกินา แต่ก็ยังไม่มียุติธรรมในชนชั้นวรรณะที่ถูกกดขี่ขูดรีด อิทธิพลของศาสนาคริสต์ลิกมีอยู่มาก คนงานและชาวนาจึงมิได้มีความเป็นปึกแผ่น และแบ่งออกเป็นหลายจำพวกหลายอันดับ ส่วนพรรคการเมืองฝ่ายสังคมนิยมนั้น ก็แยกกันเป็นหลายฝ่าย อาทิ พรรคมาร์กซิสต์ พรรคคอมมิวนิสต์ พรรคราติกัล พรรคโซเชี่ยลดีโมคราต พรรคขบวนการราษฎรเอกภาพ พรรคกิจกรรมราษฎรอิสระ และชาวมาร์กซิสต์อิสระ แต่ละพรรคเป็นอิสระของตน ไม่ขึ้นต่อการนำของพรรคอื่น ปัญหาที่ควรพิจารณาจึงมีอยู่ว่า อัลเลนเคย์ซึ่งเป็นผู้นำพรรคมาร์กซิสต์ จะนำทฤษฎีมาร์กซ์-เลนินมาประยุกต์อย่างไรต่อสภาพของสังคมนิสต์ที่มีอยู่ก่อนการเลือกตั้ง และภายหลังการเลือกตั้งกันยายน ๑๙๗๐ สิ่งที่อัลเลนเคย์สามารถทำได้คือ การสมานพรรคสังคมนิยมต่าง ๆ ให้ร่วมมือกันในการเลือกตั้งเพื่อต่อสู้ฝ่ายขวาปฏิภิกิริยา สิ่งที่เรียกว่าแนวร่วมของชาตินั้นต่างกับของจีน

เพราะพรรคต่าง ๆ ของซีสี่ที่เข้าอยู่ในแนวร่วมนั้น ยังดำรงความเป็นเอกเทศของตนอยู่ มิได้ยอมขึ้นแก่พรรคของอัลเลนได้ จึงมีลักษณะเป็นพันธมิตรชั่วคราว มากกว่าแนวร่วมของจีน ซึ่งพรรคที่เข้ามาอยู่ในแนวร่วมยอมรับนับถือการนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ในการนั้นพรรคคอมมิวนิสต์จีนจึงมีองค์การแนวร่วมขึ้นต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนโดยตรง คือเป็นแผนกหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์จีนซึ่งมีหน้าที่ให้คำแนะนำแนวทางของพรรคต่าง ๆ ที่เข้ามาอยู่ในแนวร่วม ขอให้สังเกตว่าพรรคต่าง ๆ ที่เข้ามาอยู่ในแนวร่วมนั้น มีข้อบังคับหรือธรรมนูญของแต่ละพรรคโดยเฉพาะก็จริงอยู่ แต่เราจะพบว่า ในข้อบังคับหรือธรรมนูญนั้น ๆ ได้มีระบุไว้ชัดเจนว่าพรรคนั้น ๆ นับถือพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นพรรคนำ ส่วนพรรคต่าง ๆ ของซีสี่ที่เป็นพันธมิตรกันนั้น มิได้ยอมรับพรรคมาร์กซิสต์ของอัลเลนได้เป็นพรรคนำ หากเพียงแต่ยอมให้อัลเลนได้เป็นหัวหน้าของพันธมิตรเท่านั้น ฉะนั้น วิธีต่อสู้เพื่อได้อำนาจอธิปไตยหรือเมื่อได้อำนาจอธิปไตยแล้วก็ได้ ฝ่ายสังคมนิยมต่าง ๆ รวมทั้งฝ่ายคอมมิวนิสต์จึงต้องใช้วิธี ที่ผิดแปลกไปจากคอมมิวนิสต์จีน ภายหลังที่เหมาเจ๋อตุงได้เป็นหัวหน้าพรรคแล้วได้ปฏิบัติ

ในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติที่เป็นมาในประวัติศาสตร์
 ย่อมแสดงชัดแจ้งว่าไม่ว่าการได้อำนาจอรัฐจะใช้วิธีใดก็ตาม แต่
 วิธีรักษาอำนาจอรัฐไว้ให้ได้ โดยเฉพาะในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อนั้น
 เป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เลนินได้แสดงปาฐกถาต่อสันนิบาต
 เขารุสเซียเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๑๙๒๐ ไว้ว่า “ไม่เป็นการ
 ยากที่จะจับได้ระบบซาร์ซึ่งต้องการเวลาเพียงไม่กี่วัน
 ไม่เป็นการยากเลยที่จะกวาดล้างเจ้าที่ดินซึ่งทำได้เพียง
 ไม่กี่เดือน ไม่เป็นการยากเลยที่จะกวาดล้างระบบทุน
 แต่เป็นการยากที่สุดในการลบล้างชนชั้นวรรณะ เพราะ
 เรายังมีการแบ่งแยกคนงานกับชาวนา...”

การอภิวัฒน์รัสเซียได้ประสบความยุ่งยากลำบากในการ
 รักษาอำนาจอรัฐจากซากตกค้างแห่งระบบศักดินา และระบบทุน
 ที่ใช้กำลังทหารจากหัวเมือง เข้าทำสงครามภายในต่อสู้ระบบ
 โซเวียต โซเวียตจึงเข้าสู่สงครามภายในเป็นเวลาหลายปี ครั้น
 แล้วก็ต้องต่อสู้กับพวกซาคักดินาและชากระบบทุน ที่ใช้วิธี
 ต่าง ๆ ต่อบัญชีทำนองวินาศกรรม และต้องต่อสู้ภายในพรรคคอม-

มิวนิสต์โซเวียตจากสมาชิกภายในพรรคที่ยังมีซากเก่าติดเหลืออยู่ และสมาชิกที่มีทัศนะเอียงซ้ายเอียงขวาที่โดยมิได้ตั้งใจ แต่เป็นผลที่พวกเขาเหล่านั้นต้องการฟื้นฟูระบบเก่าขึ้นมาอีก ในประเทศจีน และในประเทศสังคมนิยมที่ปลดแอกแล้ว ก็ประสบปัญหาที่ค่อนข้างคล้ายกัน เราจะได้ยินว่า ในประเทศจีนได้มีผู้คิดทำลายอำนาจรัฐ และพวกที่ถือแนวทางทุนนิยม เช่น หลิวเซ่าฉี หรือพวกเอียงซ้ายจ๊กเช่นหลินเปียว เป็นต้น ในประเทศฮังการี ฝ่ายขวาภายในพรรคก็พยายามฟื้นฟูระบบทุน และยึดอำนาจรัฐไว้ได้ชั่วคราว ซึ่งสหภาพโซเวียตต้องส่งทหารโซเวียตมาช่วยปราบปราม เพื่อรักษาอำนาจรัฐซึ่งมีนายกาคาเป็นหัวหน้า ในเช็กโกสโลวาเกีย ก็มีการต่อสู้ระหว่างฝ่ายเอียงซ้ายเอียงขวาหลายครั้งและในครั้งหลังสุด รัฐบาลโซเวียตกับรัฐบาลสังคมนิยมบางประเทศในยุโรปตะวันออก ก็ต้องส่งกองทหารมาเพื่อสถาปนาอำนาจรัฐตามแนวทางของโซเวียตไว้ ทั้งนี้เราย่อมเห็นว่า มิใช่ว่าประเทศสังคมนิยมที่ยกตัวอย่างมานี้ ได้อำนาจรัฐโดยวิธีต่อสู้ทางอาวุธแล้ว ก็จะรักษาอำนาจรัฐนั้นไว้ได้โดยตลอด การรักษอำนาจรัฐจึงมียุทธวิธีแปลกออกไป ซึ่งต้องนำทฤษฎีมาประยุกต์

ที่เหมาะสมแก่ท้องถิ่นกาลสมัยภายหลังได้อำนาจรัฐแล้ว โดยเฉพาะ
 การรักษาอำนาจรัฐของฝ่ายสังคมนิยมในซีลีนั้น มีปัญหายุ่งยาก
 สภาพของซีลีน ทั้งได้กล่าวมาแล้ว และในเวลาสามปี
 นั้นเป็นระยะหัวต่อระหว่างระบบทุนกับสังคมนิยมนั้น มิใช่ว่า
 อัลเลนเต้จะไม่ใช้กำลังอาวุธแห่งอำนาจรัฐที่ตนได้ไว้แล้ว หาก
 ผู้บังคับบัญชาทางทหารบางคน ที่แม้จะเป็นที่ไว้วางใจของ
 อัลเลนเต้ว่ามีทัศนะสังคมนิยม แต่ก็เป็นสังคมนิยมแก่เปลือก
 นอก ส่วนในจิตใจและจิตสำนึกยังมีซากทัศนะเก่าอยู่ ซึ่งเรา
 เห็นได้วก่อนที่ฝ่ายปฏิกริยาทหาร นำโดยปีโนเซ่ ทำรัฐ
 ประหารย่อยแย่งอำนาจรัฐไปจากฝ่ายอัลเลนเต้ นั้น อัลเลนเต้ต้อง
 ปลี่ยนผู้บังคับบัญชาหลายครั้ง แล้วตั้งผู้บังคับบัญชาทหารคน
 ใหม่ รวมทั้งปีโนเซ่และผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการ
 ทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจ ซึ่งพวกเหล่านั้นเองเป็นผู้
 ทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลของอัลเลนเต้

อนึ่ง ขอให้บททวนศึกษาว่า เมื่อก่อนเกิดรัฐประหาร
 นำโดยปีโนเซ่นั้น กรรมกรขนส่งของซีลีนนั่นเอง ได้พากันนัด
 ยุ้งงาน ทั้งนี้แสดงว่ากรรมกรส่วนนั้นก็ดี พรรคสังคมนิยมที่

เป็นองค์การนำของกรรมกรส่วนนั้นก็ดี ยังไม่ยอมอยู่ใต้การ
ของฝ่ายอัลเลนดี อันเป็นเหตุให้ฝ่ายบีโนเช่ถือเป็นข้ออ้างใ
การทำรัฐประหาร

จริงอยู่ จักรวรรดินิยมอเมริกันอยู่เบื้องหลังบีโนเช่ แ
เราต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่า โดยลำพังอเมริกันเองจะทำได้
โดยการแทรกแซงส่งทหารมาอย่างเบ็ดเสร็จ แต่จักรวรรดินิยม
อเมริกันใช้วิธีเอากรมกรและนายทหารที่ยังไม่มีจิตสำนึกเพีย
พอทางสังคมนิยมวิทยาศาสตร์นั้น เป็นสมุนเครื่องมือ

ถาม : เมื่อรัฐบาลฝ่ายซ้าย (หรือที่เรียกกันว่า ปอปูลาร์ ยูนิตี
ซึ่งนำโดยอัลเลนดีถูกทหารทำการรัฐประหารล้มล้างลงในเคอ
กันยายน ค.ศ. ๑๙๗๓ นั้น นักสังเกตการณ์ทางการเมืองพากัน
ตระหนกตกใจไปทั่วโลก ในเวลาเดียวกันฝ่ายซ้ายจัดในหลาย
ประเทศพากันตั้งสมมติฐานว่า ความล้มเหลวของ “ประส
การณ์ชิลี” ชี้ให้เห็นว่า นับแต่ขึ้นไป ฝ่ายซ้ายจะยึดอำนาจ
ปกครองรัฐโดยวิธีถูกต้องตามกฎหมายไม่ได้ วิธีเดียวที่ใช้ได้
คือกำลัง หรือความรุนแรง ท่านเห็นว่าสมมติฐานข้อนี้หนักแน่น
เพียงใด ? มีข้อสังเกตว่า คาสโตร และเหมาเจ๋อตุงเอง ก็ซึ่

ามีอำนาจด้วยการใช้กำลัง และรักษาอำนาจของตนมาได้จน
 กว้านี้ ในฐานะที่ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับประเทศจีนเป็น
 น้่มาก ท่านมีทัศนะต่อข้อสังเกตที่ว่านี้อย่างไร ?

ตอบ : คำถามของคุณมีทั้งความสับสน และความละเอียดอ่อน
 น้ันมาก ผมจะลองตอบให้เข้าใจเป็นลำดับดังนี้

๑. การที่มีบุคคลกล่าวว่า เพราะฝ่ายสังคมนิยมในจีน
 ใช้วิธีต่อสู้ทางอาวุธ จึงพ่ายแพ้แก่ฝ่ายปฏิภิกิริยาภายหลังได้
 หารรัฐแล้วนั้น เป็นคำกล่าวจากอุปาทาน (preconceived
 ea) ที่ตั้งในทัศนะมาก่อนว่าชอบวิธีต่อสู้ทางอาวุธ ทั้งนี้เป็น
 ษณะที่ผิดจากคำสอนของเลนินที่กล่าวไว้ในหลายบทความว่า
 ใดคิดเอาแต่วิชานี้ ไม่เอาวิชานี้ เป็นผู้ที่ไม่เข้าใจแม้
 ียงหลักเบื้องต้นแห่งสสารธรรมประติการและวิวรรต
 าร เลนินว่า ลัทธิมาร์กซ์สอนให้พิจารณาสภาพของ
 ่ละสังคม และว่าอาจมีวิธีที่ไม่เคยมีใครใช้มาก่อน แต่เป็น
 ี่เหมาะสมแก่สภาพของสังคมในกาลที่ต่อสู้เพื่อได้อำนาจรัฐ
 ักได้ ดังนั้นเลนินจึงแนะนำพรรคคอมมิวนิสต์ในยุโรปที่มี
 บบรัฐสภา ให้ใช้วิธีต่อสู้ทางรัฐสภาด้วย ตามหลักที่ว่าให้

สมานวิธีถูกกฎหมายกับวิธีไม่ถูกกฎหมาย (ดูหนังสือว่าคำ
 “คอมมิวนิสต์บึกช้าย ความคิดระส่ำระสายอย่างแตกไร้เดียงสา”
 เมื่อราว ๆ ค.ศ. ๑๙๕๗ นายมิโกยัน อดีตรองนายก ฯ โซเวีย
 ได้นำเอาคำกล่าวของมาร์กซ์แก่กรรมกรเดนมาร์กมาลงพิมพ์ใน
 นิตยสารขององค์การ “โคมินฟอร์ม” ซึ่งมาร์กซ์กล่าวว่า “ใน
 เดนมาร์ก ที่ระบบสภาพประชาธิปไตยนั้น กรรมกร
 เดนมาร์กอาจได้ชัยชนะโดยวิธีรัฐสภา”

ทั้งนี้ควรเข้าใจว่า ถ้าประเทศใดมีระบบรัฐสภาที่
 โอกาสแก่ทุกคนชั้นวรรณะสู่ทางรัฐสภาได้ ฝ่ายสังคมนิยมก็ต่อ
 สู่ทางรัฐสภาประกอบด้วย คือไม่ควรละทิ้งโอกาส แต่ก็เป็นธรร
 มาที่บางประเทศตั้งข้อกีดกันทางกฎหมายและทางปฏิบัติ มิ
 ฝ่ายสังคมนิยมแท้จริง (ไม่ใช่พวกอ้างว่าตนเป็นสังคมนิยม แ
 เนื้อแท้เป็นสังคมนิยมทาส ศักดินานายทุน) เข้าสู่ทางรัฐส
 แล้ว ก็ไม่มีทางเลือกอย่างอื่นนอกจากวิธีต่อสู้บนกรรัฐสภา

๒. ก่อนพิจารณาว่าเหตุใดฝ่ายสังคมนิยมในซิสต์คือทฤษฎี
 ต่อสู่ทางการเลือกตั้งประธานาธิบดี ซึ่งตามระบบปกครองของซ
 ประธานาธิบดีมีอำนาจเป็นประมุขรัฐและเป็นประมุขฝ่ายบริหาร

ด้วยนั้น เราควรให้ข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า นักสังคมนิยมซึ่ง
 ที่อยู่ในองค์การนำย่อมศึกษาทฤษฎีแห่งการปฏิวัติ ซึ่งเป็นอยู่
 ก่อนและภายหลังเกิดลัทธิมาร์กซ์-เลนิน เพราะตามลัทธิ
 มาร์กซ์-เลนิน เลนินได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของลัทธิ
 มาร์กซ์มีอยู่ ๓ ประการคือ (๑) ปรัชญาแบบฉบับเยอรมัน
 (๒) เศรษฐวิทยาแบบฉบับของอังกฤษ (ตั้งแต่อาคมสมิธและ
 ผู้สืบทอดเรื่องคุณค่าของแรงงาน) (๓) สังคมนิยมฝรั่งเศสและ
 ทฤษฎีการปฏิวัติฝรั่งเศส

เลนินได้สอนวิธีศึกษาไว้แก่เยาวชนรัสเซียว่า จะศึกษา
 เพียงสูตรสำเร็จหรือคำขวัญเท่านั้นไม่พอ เลนินอธิบาย
 ว่าเป็นมาร์กซ์เป็นอัจฉริยบุคคล แต่ลัทธิมาร์กซ์เป็นผล
 แห่งคลังสรรพวิชา ซึ่งมนุษยชาติได้สะสมมาก่อนสมัยมาร์กซ์
 เลนินจึงได้เตือนเยาวชนว่า ต้องศึกษายอดรวมแห่งความรู้ของ
 มนุษยชาติอย่างเป็นระบบ และต้องนำมาจัดเกลาสมานกับการปฏิบัติ
 บัดที่เป็นรูปธรรม โดยมีให้แยกทฤษฎีต่างหากออกจาก
 การปฏิบัติ และมีให้ดำเนินการปฏิบัติโดยไม่มีทฤษฎี
 เป็นหลักนำ สตาลินได้กำชับหลักนี้ไว้ต่อมาว่า ให้สมาน

ทฤษฎีกับการปฏิบัติที่เป็นกิจกรรมในสังคม เราควรเชื่อได้ว่า ฝ่ายสังคมนิยมในซิสต์ได้ศึกษาวิธีอภิวัฒน์ต่าง ๆ ของมนุษย์ชาติ แล้วนำมาประยุกต์ แก่สังคมนิสต์ ส่วนจะประยุกต์ถูกหรือผิด ก็เป็นเรื่องที่เราวินิจฉัยได้โดยไม่มีอคติอุปาทานตั้งต้นจากวิธีใดวิธีหนึ่งที่เป็นสูตรสำเร็จ

เราจำต้องค้นคว้าต่อไปอีกว่า พรรคมาร์กซิสต์และพรรคคอมมิวนิสต์ในซิสต์ มีพรรคใดบ้างที่ร่วมอยู่ในองค์การคอมมิวนิสต์สากลครั้งที่ ๓ ที่ได้ตั้งขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และยุบเลิกโดยสตาลินระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เพราะขณะที่มีองค์การคอมมิวนิสต์สากลครั้งที่ ๓ นั้น ได้มีประชุมกันระหว่างพรรคต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในองค์การนั้นหลายครั้งหลายหน ซึ่งกำหนดแนวทางการต่อสู้ไว้ตามประเภทของสังคมต่าง ๆ เช่นในสังคมที่มีระบบรัฐสภา ก็ให้มีการต่อสู้ทางรัฐสภาไว้ เช่นพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสที่ต่อสู้ทางรัฐสภาตลอดมาก็ดำเนินตามแนวทางที่ตกลงกันในองค์การคอมมิวนิสต์สากลครั้งที่ ๓ ส่วนในประเทศเมืองขึ้นหรือกึ่งเมืองขึ้นที่ไม่มีระบบรัฐสภา ก็ให้มีแนวทางการต่อสู้ทางอาวุธสุดแต่จะเหมาะ มิใช่จะให้ต่อสู้

จากชนบทเข้ามาในเมืองเท่านั้น ตัวอย่างของการอภิวัฒน์ตุลาคม ๑๙๑๗ แห่งโซเวียต ได้ใช้วิธีต่อสู้โดยลุกขึ้นสู้ที่เมืองหลวงกรุง เปโตรกราด (บัดนี้เปลี่ยนเป็นเลนินกราด) ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ได้มีองค์การที่เรียกว่า “คอมินฟอรัม” ซึ่งได้ตกลงแนวทางการต่อสู้ของแต่ละสังคม และของแต่ละพรรคที่เข้าอยู่ในองค์การนี้ ต่อมาประมาณ ค.ศ. ๑๙๕๘ องค์การคอมินฟอรัมได้ยกเลิกไป แต่บรรดาพรรคคอมมิวนิสต์และประชาธิปไตยแผนใหม่ ก็ได้มีการประชุมกันที่มอสโคว์ โดยจีนก็ได้เข้าร่วมด้วย ที่ประชุมได้ศึกษา แนะนำวิธีต่อสู้ทั้งทางรัฐสภาและทางอาวุธไว้ ซึ่งพรรคนำของแต่ละประเทศจะพิจารณานำไปประยุกต์แก่ประเทศของตนได้เพียงใดก็สุดแท้แต่พรรคนำนั้น ๆ (ควรพิจารณาเอกสารการประชุมต่าง ๆ ประกอบวินิจฉัยกรณีขิลี) เป็นธรรมดาที่ประเทศจีนสมัยก๊กมินตั๋งไม่มีระบบรัฐสภา ฉะนั้นจึงไม่มีตำราจีนอธิบายวิธีต่อสู้ทางรัฐสภาไว้ แต่ในรัสเซียสมัยซาร์นั้นมีสภาที่ล้าหลังคือ สภาดูมา ดังนั้นเลนินจึงแนะนำให้คอมมิวนิสต์ในประเทศยุโรปที่มีรัฐสภา ใช้โอกาสที่ทางกฎหมายเปิดช่องไว้ให้ต่อสู้ทางรัฐสภาดังได้กล่าวมาแล้ว

เท่าที่รู้จักนายแวนตุเรรา ผู้แทนคอมมิวนิสต์ซิติ ซึ่งอยู่ในประเทศจีนในฐานะผู้แทนสันติภาพ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๔๙ เป็นต้นมา และยังคงอยู่ในประเทศจีนจนถึงปัจจุบันนี้ ก็ไม่ทราบว่ามีผู้ใดแนะนำให้พรรคคอมมิวนิสต์ซิติใช้วิธีต่อสู้ทางอาวุธจากชนบทเข้ามาในเมือง ทั้งนี้ต้องศึกษาถึงเหตุผลและภูมิประเทศของซิติประกอบด้วย เพราะการต่อสู้ทางอาวุธนั้น เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ทั้งในทางยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีทางทหาร ซึ่งจะต้องพิจารณาภูมิประเทศและสภาพแวดล้อมประกอบด้วย

๓. การต่อสู้ทางอาวุธจากชนบทเข้ามาในเมืองนั้น จำต้องจัดตั้งกองทัพของประชาชน ซึ่งมีใช้จัดตั้งกันได้ง่าย ๆ แม้แต่เลนินก็ยังไม่สามารถจัดตั้งกองทัพประชาชนขึ้นได้ จึงอาศัยกำลังกรรมกร ชาวนา พลทหาร และนายทหารผู้น้อยจำนวนหนึ่งเท่าที่จัดตั้งได้ภายในเมือง ลูกชนผู้ยึดอำนาจภายในเมือง ส่วนประเทศจีนนั้น ได้ผ่านการจัดตั้งชาวนาและชาวชนบทให้เป็นกองทัพของประชาชนเป็นลำดับๆ มาหลายปี ทั้งในประเทศจีนก็มีพื้นฐานความชำนาญจากราชพรรคจีนในชนบท ที่ต่อสู้ทางอาวุธมาแล้วในระยะเวลาเกือบ ๒๐๐๐ ปี และก่อนตั้งพรรคคอมมิวนิสต์

นิสต์จีนขึ้น ชาวนาจีนที่ได้รับความอึดอัดกักขังตนก็ได้รวมกันเป็น
 กองถืออาวุธต่อสู้กระจัดกระจายอยู่หลายแห่ง การอภิวัฒน์ของ
 ขบวนการไท่ผิงเมื่อกลางศตวรรษที่ ๑๙ และของซุนยัตเซ็นใน
 สมัยต่อมา ก็ยังมีซากการใช้อาวุธในชนบทเข้ามาในเมืองเหลืออยู่
 สิ่งสำคัญในการที่จะทำให้งองทัพประชาชนเข้มแข็ง มีความจำ
 เป็นที่จะต้องทดสอบอีกมากมายหลายอย่าง อันเป็นยุทธวิธีที่
 สมานการอภิวัฒน์กับการต่อสู้ทางทหาร รวมทั้งทำให้งองทัพ
 ประจำการบางส่วนของฝ่ายปฏิวัติได้ละทิ้งไม่ยอมเป็นเครื่อง
 มือของฝ่ายปฏิวัติแล้วหันมาสามัคคีต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์จีน
 เช่น เย่เจียนอึ้ง รัฐมนตรีกลาโหมจีนปัจจุบัน สามารถทำให้
 ทหารก๊กมินตั๋ง ๑๓ กรม หรือ ๑๓ กองพลน้อย เข้ามาสามัคคี
 อยู่ภายใต้คอมมิวนิสต์ที่เมืองหนันเค้า ท่านจูเต๋อ ก็เคยนำ
 กำลังทหารและตำรวจภายใต้การบังคับบัญชาของท่านเข้ามาสม
 ททบกับกองทหารชาวนานำโดยเหมาเจ๋อตุงที่จิ้งกัซซาน นอกจากนี้
 ยังมีตัวอย่างอีกมากมายที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถเอา
 ทหารประจำการก๊กมินตั๋งเข้ามาร่วมอยู่กับกองทัพอประชาชน อยู่
 ใต้การบังคับบัญชาของกองทัพหรือพรรคคอมมิวนิสต์จีน อย่าง

เกิดขาด และยังมึนโยบายปรานีต่อเซลยศึกก็กมินตัง ซึ่งทำให้
 เซลยเหล่านั้นมีจิตสำนึกเข้าร่วมกับกองทัพประชาชน ดังนั้นใน
 กองทัพประชาชนของจีน ซึ่งนอกจากมีนายทหารที่อบรมโดย
 พรรคคอมมิวนิสต์จีนแล้ว ก็ยังมีทหารก๊กมินตั๋งที่ได้เปลี่ยนใจ
 จากเดิม มาเข้าอยู่ข้างฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นการเพิ่มกำลัง
 คนกำลังอาวุธ และการใช้อาวุธสมัยใหม่จากอาวุธที่ทหารก๊ก
 มินตังได้รับจากอเมริกันอีกด้วย เพราะแม้ว่าทหารประชาชน
 จะมีกำลังใจสูงก็ตาม และได้อาวุธทันสมัยจากเซลยก็ตาม ถ้า
 หากไม่รู้จักใช้อาวุธสมัยใหม่ อาวุธนั้นก็คือก่อนเหล็กก่อนหนึ่ง
 เท่านั้นเอง ดังนั้นการจัดตั้งกองทัพประชาชนให้มีประสิทธิภาพ
 ทั้งในด้านจิตสำนึก และในด้านอาวุธวิธี และยุทธศาสตร์ยุทธ
 วิธีทางทหาร จึงมิใช่ง่ายนักที่ทุกประเทศจะทำได้เหมือนอย่าง
 ประเทศจีน เหตุฉะนั้น เราจึงพิจารณาทางภววิสัยของสังคมนิยม
 ในชีวิตว่า เขาสามารถจัดตั้งกองทัพประชาชนอย่างประเทศ
 จีนได้หรือไม่ แล้วจึงวินิจฉัยว่าเขาทำได้ ทั้ง ๆ ที่เขาก็มีผู้แทน
 อยู่ในประเทศจีน ซึ่งรู้อยู่แล้วว่าการมีกองทัพประชาชนทำให้
 จีนได้ชัยชนะ เหตุใดเขาจะไม่ใช้วิธีต่อสู้จากชนบทเข้ามาใน
 เมือง ซึ่งเป็นการผิภววิสัยของนักอภิวัฒน์ ดังนั้นคำสอนของ

มาร์กซ์--เลนิน--สตาลิน รวมทั้งของเหมาเจ๋อตุง ที่ให้สมาน
ทฤษฎีกับการปฏิบัติ และการพิจารณาเรื่องใด ๆ ต้องให้เป็นไป
ตามภววิสัยไม่ใช่ทางอัตวิสัย จึงเป็นหลักในการพิจารณาปัญหา
ชีวิต

๔. ในประเทศที่ยังไม่ปลดแอกนั้น มิใช่แต่ในชีวิตเท่า
นั้นที่พรรคสังคมนิยมและพรรคคอมมิวนิสต์แยกกันเป็นหลาย
พรรคต่างเป็นเอกเทศ มีตัวอย่างมากหลายในอดีตและปัจจุบันนี้
เองที่พรรคต่าง ๆ เช่นว่านั้นยังแยกย้ายกันอยู่ เช่นในพม่ามีคอม
มิวนิสต์ตรงขวากับคอมมิวนิสต์ตรงแคง ในลังกา มีพรรคคอม-
มิวนิสต์ที่ถือตามแนวทางโซเวียต กับพรรคคอมมิวนิสต์ที่ถือ
ตามแนวทางจีน และพรรคคอมมิวนิสต์ที่ถือแนวทางทรีออสกี
ที่เรียกเป็นภาษาสิงหลว่า สมาสมีชชะ ในประเทศฝรั่งเศสเอง ก็มี
พรรคคอมมิวนิสต์หลายพรรค ในอินโดจีนก็เคยมีหลายพรรค ใน
ประเทศจีนก่อนปลดแอกก็มีพรรคสังคมนิยม และพรรคประชา
ธิปไตยหลายพรรค แต่การที่พรรคต่าง ๆ จะยอมอยู่ภายใต้การ
นำของพรรคคอมมิวนิสต์ใดแต่พรรคเดียวนั้น พรรคที่จะได้
เป็นองค์การนำต้องบำเพ็ญตนตามหลักที่เลนินได้ให้ไว้ คือต้อง

มีลักษณะอย่างพรรคบอลเชวิค ซึ่งมีวินัยเหล็กแห่งพรรค
 อภิวัดณ์ของวาระไร้สมบัติ ที่รักษาไว้ได้อย่างมั่นคง และมีการ
 ทดสอบ ก็มีการส่งเสริมให้แข็งแรงแรงโดยหลัก ๓ ประการคือ
 (๑) มีจิตสำนึกของวาระแห่งการเป็นกองหน้าของวาระไร้
 สมบัติ อุทิศตนเพื่อการอภิวัดณ์ อดทนเด็ดเดี่ยว เสียสละ
 และกล้าหาญ (๒) สมานและติดต่อกับใกล้ชิดประการแรกกับ
 วาระผู้ไร้สมบัติ และรวมทั้งมวลชนผู้ทำงานซึ่งไม่ใช่ผู้ไร้สม-
 บัติ (๓) โดยมีการนำอย่างถูกต้อง ทั้งในทางยุทธศาสตร์การ
 เมืองและยุทธวิธี โดยเงื่อนไขว่ว่ามวลราษฎรอย่างกว้างขวางเข้า
 ใจ เชื่อโดยความสันตักัจฉาใจของตนเองว่า การนำของพรรค
 นั้นถูกต้อง.

ให้สัมภาษณ์ สัมฤทธิ์ อินทบัณฑิต
และ น.อ. สิริ พงศ์ทัต ร.น.

ณ บ้านพักชานกรุงปารีส ฝรั่งเศส

ตีพิมพ์ครั้งแรกใน เดอะเนชั่น
(๑๖ ส.ค. ๑๔) และสยามไทม์ (๑๓.ค.๑๔)

สัมฤทธิ์ อินทบัณฑิต ได้รายงานข่าวสัมภาษณ์ท่านปรีดี
พนมยงค์ ในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น ฉบับวันที่ ๑๖ สิงหาคม
๑๙๑๔ โดยพาดหัวข่าวว่า

“ปรีดีว่า - ประเทศจีนพร้อมที่จะผูกมิตรกับไทย”

แล้วดำเนินเนื้อหาต่อไปว่า

อดีตนายกรัฐมนตรี ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้นพำนัก
กัยอยู่ในกรุงปารีส เชื่อว่าประเทศจีนคอมมิวนิสต์ พร้อมที่
สถาปนาความสัมพันธ์กับประเทศไทย

อดีตนายกรัฐมนตรีวัย ๗๑ ปี ได้บอกแก่ผู้สื่อข่าวเดอะ
เนชั่นในระหว่างการสัมภาษณ์เป็นเวลาประมาณ ๓ ชั่วโมง เมื่อ
เดือนนี้ ณ ที่พักของท่านเอง ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองปารีส
ไปประมาณ ๔ ไมล์ ท่านบอกว่า ถ้าหากประเทศไทย “ยุติ

นโยบายแข็งกร้าว” ต่อประเทศจีนคอมมิวนิสต์ก็จะมีปัญหาอะไรเลยเกี่ยวกับการสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง

ท่านกล่าวว่า “ผมอยู่ในกรุงปักกิ่งมานานพอควร และมีความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ชั้นสูงของจีนคอมมิวนิสต์เป็นอย่างดี ผมอาจกล่าวได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาไม่ว่าจะเป็นเจตนาดีหรือเจตนาร้าย

“ถ้าหากประเทศไทยมีเจตนาดีกับเขา แน่แน่นอน เขาก็ย่อมสนองตอบด้วยดี อ้อ เรื่องที่แล้วก็ขอให้แล้วกันไป ผมไม่เชื่อว่าจะมีปัญหาอะไรกับประเทศจีนคอมมิวนิสต์ ผมคิดว่ามันเป็นของประเสริฐที่บุคคลสองคน ซึ่งเคยทะเลาะกันนั้น สามารถหันมาประสานรอยร้าวกันได้”

ท่านปรีดี ผู้ได้จากประเทศไทยไปกว่า ๒๐ ปี ภายหลังรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ได้ไปขอตั้งภูมิลำเนาอยู่ในกรุงปักกิ่ง และได้ออกจากจีนแผ่นดินใหญ่เมื่อประมาณ ๒ ปีมานี้มาพำนักในกรุงปารีส

นักการเมืองผู้มีชื่อเสียงท่านนี้ได้ให้คำแนะนำว่า ประเทศไทยควรรู้จักดำเนินนโยบาย “ยึดหยุ่น” เพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติ

เมื่อถามถึงการสู้รบในอินโดจีน ท่านปรतिकล่าวว่า มันปัญหาภายในของแต่ละประเทศในแหลมอินโดจีน

“เราไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ควรปล่อยให้เขาแก้ปัญหาของเขาเอง เพราะถ้าเราเข้าไปสอดแทรกด้วย เขาก็คงจะกลแทรกเราเข้าให้มั่ง”

“เราควรดูจากตัวอย่างในอดีตที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้ารัชกาลที่ ๕ ได้ทรงกระทำไว้ ในสมัยนั้นไทยเราดำเนินนโยบายเป็นกลาง แล้วก็นำประเทศชาติรอดมาได้ เพราะเรด่วงคูลแห่งอำนาจกันอยู่”

“เราต้องยอมรับว่า ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านทั้งเขตอยู่ใต้อำนาจของประเทศมหาอำนาจต่างชาตินั้น พระองค์หวัรัชกาลที่ ๕ สามารถช่วยให้ประเทศไทยรอดพ้นจากเงาของระบบจักรวรรดินิยมได้ ก็เพราะพระองค์ทรงดำเนินนโยบายยึดหยุ่นนี่เอง”

“และเมื่อใดเราคำเนินนโยบายนอกแนวทางที่ พระ
อยู่ห้วงรัชกาลที่ ๕ ทรงวางไว้ เมื่อนั้นเราก็จะประสบกับความ
ยากทุกคราวไป ดังกรณีที่เราเข้าข้างฝ่ายญี่ปุ่นในระหว่าง
ครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้น”

ท่านปรีดี ฯ ถัดค้านอย่างแข็งขันต่อทฤษฎีที่ว่าประ
หนึ่งควรจะไปทำสงครามสู้รบนอกดินแดนประเทศตนดีกว่า
ในประเทศตน โดยจัดส่งกองทัพออกไปทำการสู้รบกับผู้ที่
ได้ว่าเป็นศัตรูของตนในดินแดนของประเทศนั้น

ท่านว่า “ข้าพเจ้ามิได้ศึกษาวิชายุทธการทางทหาร
ก่อน แต่ข้าพเจ้าได้เคยอ่านตำหรับตำราทางทหารมาหล
เล่ม แต่ก็ไม่เคยพบว่ามียี่ใดรับรองความถูกต้องของทฤษฎี
ที่ว่านั้น”

“หากเราจะย้อนหลังไปดูประวัติศาสตร์ ก็จะพบว่า
ที่ส่งกองทัพออกไปทำการรุกรานและสู้รบนอกดินแดนประเทศ
ของตนนั้น ในที่สุดมีแต่จะประสบกับความปราชัยย่อยยับ
คราวไป ไม่ว่าจะเป็นกองทัพของฮิตเลอร์หรือของนโปเลียน”

เมื่อถามถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีที่ว่า เมื่อสหรัฐ
 กำลังทหารออกจากประเทศไทยอย่างสิ้นเชิงแล้ว จีนคอม-
 มินิสต์ก็จะเข้ามาแทนที่ถือประโยชน์เหนือคนไทย ท่านปรีดี
 กล่าวว่า :-

“เราต้องรู้จักแยกแยะปัญหาให้ดี เรากำลังพูดถึงจีน
 ะเภทไหน ? จงดูคนจีนพ่อค้าในประเทศไทยเรา ทำไมเขาจึง
 รวยกันนัก ถ้าเราจะค้ากับประเทศจีน การค้าก็จะอยู่บนพื้น
 นของรัฐบาลต่อรัฐบาล ประเทศจีนมีงานแสดงสินค้าปีละ
 ครั้งทุกปี พ่อค้าต่างประเทศที่ไปชมงานแสดงสินค้า เมื่อ
 สนัญญาการค้า ก็เซ็นในนามของรัฐบาล รัฐบาลไทยอาจ
 บหมายให้องค์การหนึ่งองค์การใดโดยเฉพาะก็ได้ทำการค้ากับ
 คอมมิวนิสต์ ไม่ใช่ให้พ่อค้าเอกชนทำการค้า”

ท่านปรีดี แนะนำว่า “ประเทศไทยควรจะทำการค้ากับ
 ประเทศ โดยไม่ต้องไปมัวพะวงอยู่กับเรื่องการเมืองของ
 ะเทศนั้น ๆ”

เมื่อถามถึงเรื่องที่ประธานาธิบดีนิกสันมีโครงการจะเยี่ยม
 นครปักกิ่ง ท่านปรีดีกล่าวว่า : “เพราะสหรัฐอเมริกาไม่

สามารถเพิกเฉยต่อประเทศที่มีพลเมือง ๘๐๐ ล้านคนได้ เ
 นั้น หมายถึงตลาดขนาดมหึมาทีเดียว”

เกี่ยวกับปัญหาการกลับประเทศไทยของท่าน และ
 กลับไปแล้วท่านตั้งใจว่าจะทำอะไร ท่านปรารถนาว่า

“การกลับประเทศไทยเป็นความปรารถนาของผม
 เมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมแล้วยังเป็นปัญหาอยู่ว่า ผมจะทำ
 โยชน์ให้แก่ประเทศได้มากเพียงใดหากผมกลับไปแล้ว มีบุ
 เป็นอันมากที่ปรารถนาดีต่อผม แต่ก็ยังมีบุคคลอีกหลาย
 เหมือนกันทั้งที่เป็นชาวต่างประเทศ และข้าราชการของรัฐ
 ไทยปัจจุบันแนะนำว่า ผมยังไม่สมควรกลับบ้านเกิดเมือง
 ในระยะนี้ แต่สำหรับผมเองนั้น ผมเห็นว่าไม่ว่าจะ
 ไหนก็ตาม ผมย่อมรับใช้ประเทศชาติได้เสมอ”

เมื่อถูกถามถึงสุขภาพ ความเป็นอยู่และชีวิตประจำ
 ของท่าน ท่านปรารถนาชี้แจงว่า

“ผมได้ขายบ้านของผมในกรุงเทพฯ ไป แล้วก็ได
 บ้านหลังหนึ่งในกรุงปารีสนี้ ปัจจุบันนี้ผมมีรายได้อยู่ ๒ ๑
 คือเงินบำนาญของผมที่ส่งมาจากกรุงเทพฯ เทียนละ ๓,๖

บาท ซึ่งเงินจำนวนนั้นนับว่าเล็กน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ
 ค่าครองชีพในกรุงปารีส ด้วยเหตุนี้ผมจึงจำเป็นต้องทำมาหา
 เลี้ยงชีพอีกทางหนึ่งด้วยการเขียนหนังสือขายแก่ชาวฝรั่งเศสที่นี้
 และชาวอเมริกันที่เขาสนใจ ผมได้เขียนหนังสือเสร็จไปแล้ว
 ๒-๓ เล่ม ซึ่งสำนักพิมพ์เขากำลังจัดพิมพ์อยู่ ในจำนวนนี้มี
 อยู่เล่มหนึ่ง ซึ่งผมเขียนขึ้นเป็นภาษาไทยให้ชื่อว่า “ความเป็น
 อนิจจังของสังคม” และทางมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด (สหรัฐ
 อเมริกา) ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษและกำลังจัดพิมพ์อยู่ นอก
 จากนี้ขณะนี้ผมกำลังเขียนบันทึกความทรงจำของผมอยู่ เพื่อน
 ชาวอังกฤษของผมบางคนได้แนะนำผมว่า ควรจะเขียนขึ้นเป็น
 ภาษาอังกฤษ เพื่อจะได้สำนวนภาษาอังกฤษของผมทั้ง ๆ ที่
 ภาษาอังกฤษของผมก็ไม่ค่อยดีนักเขาบอกว่าถ้าผมเขียนเป็นภาษา
 ไทยแล้วให้คนอื่นแปล มันก็จะกลายเป็นว่าคนอื่นเขาเขียนขึ้น
 ด้วยเหตุนี้ผมจึงได้เขียนบันทึกความทรงจำขึ้นเป็นภาษาอังกฤษ
 แล้วจะได้แปลเป็นภาษาไทยสำหรับท่านผู้อ่านที่เป็นคนไทยต่อ
 ไป ขณะนี้ผมกำลังเร่งการเขียนอยู่ทุกวันผมจะลงมือเขียนตั้งแต่
 ห้าจนถึงเที่ยง เมื่อหยุดรับประทานอาหารกลางวันแล้วผมก็จะลง
 มือเขียนต่อไปจนถึงตอนเย็น”

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของท่านกับรัฐบาลฝรั่งเศส ท่าน
 ปรีดีตอบว่า

“รัฐบาลฝรั่งเศสเขาไม่ได้เกี่ยวข้องกับอะไรกับผม ทั้งผมก็
 ไม่เคยคิด และมีได้แสวงหาความช่วยเหลืออะไรจากรัฐบาล
 ฝรั่งเศส รวมทั้งไม่เคยคิดจะทำงานอะไรให้กับรัฐบาลฝรั่งเศส
 ด้วย.

อย่างไรก็ดี ผมต้องขอบคุณรัฐบาลฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก
 ที่ได้แสดงน้ำใจกว้างขวางด้วยการออกวีซ่าให้ผมอยู่ที่นี้ได้
 แต่ผมก็ขอเอาเกียรติเป็นประกันได้ว่า ผมไม่เคยและไม่แสวง
 หาความช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศ
 ไหน นี่คือนี่สิ่งที่ผมพากภูมิใจ และยึดถือปฏิบัติตลอดมา”

(หมายเหตุของผู้สัมภาษณ์ : ถึงแม้ว่าท่านปรีดีจะมีได้
 รับความช่วยเหลืออะไรเป็นพิเศษจากรัฐบาลฝรั่งเศสก็ตาม แต่
 ท่านก็ได้รับการปฏิบัติอย่างบุคคลสำคัญจากรัฐบาลฝรั่งเศส
 และสถานเอกอัครราชทูตของประเทศต่างๆ ที่อยู่ในกรุงปารีส ใน
 ระยะ ๒ ปีที่ล่วงมาที่ท่านได้รับการเชื้อเชิญจากแหล่งต่างๆตลอด
 มาที่ท่านอยู่ในกรุงปารีส)

เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับนักเรียนไทยและคนไทยอื่น ๆ
อย่างไรบ้าง ท่านชี้แจงว่า

: “จริงทีเดียว มีคนไทยหลายคนได้มาเยี่ยมเยียนผม
รวมทั้งบุคคลที่กำลังอยู่ในคณะรัฐบาลปัจจุบันนี้ด้วย เช่น คุณ
ถนัด คอมันต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
และคุณสง่า กิตติขจร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศ ก็ได้เคยมาเยี่ยมเยียนผมในระหว่างแวะกรุงปารีส
บรรดานักเรียนไทยในปารีสและยุโรป ก็พากันมาเยี่ยมเยียนผม
เป็นประจำ เรายับประทานอาหารกลางวันร่วมกันทุกสัปดาห์”

(หมายเหตุของผู้สัมภาษณ์ : ในระหว่างที่สัมภาษณ์อยู่
นี้ มีคณะนักเรียนไทยจากสหรัฐอเมริกาขอเข้าพบท่านปรกติ
เพื่อเชื้อเชิญท่าน ไปพบปะกล่าวคำปราศรัยแก่นักเรียนไทยใน
สหรัฐอเมริกา นักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกาเหล่านี้ถึงกับลงทุน
บริจาคเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางและระหว่างพำนักอยู่ใน
อเมริกาให้แก่ท่านด้วย รวมทั้งรับปากจะติดต่อกับกระทรวงการ
ต่างประเทศสหรัฐ เพื่อให้ความอารักขาแก่ท่าน)

สำหรับคำเชื้อเชิญดังกล่าวนี้ ท่านปรีดีกล่าวว่า :
 “ผมขอขอบคุณนักเรียนไทยเหล่านั้นเป็นอย่างมาก ที่ได้กรุณา
 เชื้อเชิญผมมา ผมขอน้อมรับเจตนาดีของพวกเขา และจะ
 พิจารณาการเดินทางเมื่อถึงโอกาสอันเหมาะสมอันควร”

ท่านปรีดีกล่าวต่อไปว่า “มร. เคนเนธ ที. ยัง อดีต
 เอกอัครราชทูตอเมริกันประจำประเทศไทย ซึ่งเคยผ่านการ
 ศึกษาในประเทศจีน ได้เคยมาติดต่อกับผม และเคยเชิญผมไป
 สหรัฐอเมริกา ท่านบอกกับผมว่า ถ้าผมรับคำเชิญไปสหรัฐ
 อเมริกาแล้ว ผมจะได้รับอนุญาตให้พูดทุกสิ่งทุกอย่างได้ตาม
 ต้องการ แต่ผมก็ยังไม่พร้อมที่จะไปในขณะนี้”

จบคำสัมภาษณ์ของสัมฤทธิ์ อินทป็นต์ เพียง
 เท่านั้น

น.อ. ศิริ พงศทัต ร.น. ได้รายงานข่าวสัมภาษณ์
 ท่านรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ไว้ในหนังสือพิมพ์สยาม
 ไทม์ ฉบับประจำวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๔ มีเรื่องราวที่น่าสนใจ
 และมีคุณค่าต่อการดำเนินวิเทศนโยบายของประเทศไทยเป็น
 อย่างยิ่ง ถ้าหากว่าผู้มีอำนาจในบ้านเมืองของเราจะให้ความสนใจ
 ใจต่อทัศนะของท่านตั้งแต่บัดนี้

น.อ. ศิริ พงศทัต อดีตผู้ช่วยทูตทหารเรือประจำ
กรุงปารีส ได้เรียนถามถึงปัญหาการรับรองสาธารณรัฐประ
ชาชนจีนเป็นประเด็นแรก ซึ่งท่านปรีดีได้ให้ทัศนะว่า

“จีนแผ่นดินใหญ่มีประชากรถึง ๘๐๐ ล้านคน เรา
ไทยเป็นชาติเอกราชมาตั้งหลายร้อยปี ควรจะใช้ดุลยพินิจของ
ตนเองบ้าง ไม่ควรจะทำตามกันใคร ดูชาติเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ซี
ทำไมเขาจึงคัดสนใจโดยไม่ต้องรับบัญชาจากใคร ทั้งนี้เพราะ
เขาคำนึงถึงผลประโยชน์ทางการเมืองและการเศรษฐกิจแห่งชาติ
ของเขาเป็นเรื่องสำคัญ”

ต่อปัญหาเรื่องการรับรองสาธารณรัฐประชาชนจีนจะ
เกิดผลสะท้อนสู่ชาวจีนในประเทศไทยเพียงใดหรือไม่ ท่าน
ปรีดี ฯ ชี้แจงว่า

“พวกชาวจีนในเมืองไทยส่วนใหญ่เป็นพวกทำมาหากิน
และมีความผูกพันทางด้านจิตใจอยู่กับแผ่นดินใหญ่ เพราะ
ญาติพี่น้องของเขาส่วนใหญ่ก็อยู่ที่นั่น และอย่าลืมว่าทัศนะของ
จีนใหม่กับจีนเก่านี้ย่อมแตกต่างกัน ดังนั้นการที่เราจะกลัวว่า

คนจีนในเมืองไทยจะกำเรบีนัย่อมฟังไม่ขึ้น เป็นการกลัวเกินเหตุ”

เกี่ยวกับการติดต่อกับการค้ากับจีนแผ่นดินใหญ่ จะเป็นผลดีแก่ไทยเราแค่ไหนเพียงใด ต่อปัญหาที่ท่านปรารถนา ๖ ให้ทัศนะว่า

“ถ้าเรากำขายกับเขาเป็นทางการ โดยอาศัยบริษัทมหาชนซึ่งมีรัฐบาลเป็นประกัน ในด้านความซื่อสัตย์และคุณภาพสินค้า ก็ย่อมจะดีกว่าปล่อยให้มีการลักลอบสินค้าเถื่อนจากจีนใหม่เข้าเมือง โดยที่รัฐต้องสูญเสียรายได้ไปเป็นจำนวนหลายสิบล้านบาทต่อปี เพราะถ้าเปิดการค้ากันโดยตรงแล้วรัฐก็มีโอกาสเก็บภาษีศุลกากรได้เต็มที่”

น.อ. ศิริ ๖ ได้เรียนถามถึงเหตุผลที่ท่านปรารถนา ๖ เดินทางออกจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งท่านปรารถนา ๖ ได้ให้ความกระจ่างในประเด็นนี้ว่า

“มีคนอยากทราบว่า ทำไมผมจึงเดินทางออกจากประเทศจีน บางทีก็สงสัยว่าผมซัดใจกับคณะผู้นำจีนใหม่ แต่ความ

จริงเป็นเพราะเขาเห็นใจผมที่จากบ้านเมืองมา ๒๐ ปีเศษ แม้แต่ท่านประธานเหมเองเคยถามผมว่า ไม่คิดถึงบ้านเมืองเลยหรือ เห็นจากบ้านเมืองมานาน ตัวท่านเองได้รับเชิญไปเยือนโซเวียตเพียง ๓ เดือน คิดถึงบ้านใจแทบขาด ผมตอบว่าคิดถึงครั้นเมื่องานวันชาติจีนใหม่ ผมได้รับเชิญไปร่วมในงานด้วย พบนายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล ท่านถามว่าผมอยากจะไปเที่ยวไหนบ้าง ผมตอบว่า ผมท่องเที่ยวไปทั่วประเทศจีนรวมทั้งเขตที่คนเผ่าไทยอยู่ด้วย ผมจึงอยากจะไปสแกนดิเนเวียเพราะไม่เคยไป หากจะไปอยู่ปารีสได้ก็จะเป็นการดี จะได้มีโอกาสพบครูบาอาจารย์และมิตรสหายที่ร่วมสำนักเดียวกันมา เพราะเหตุนี้แหละครับ ที่ผมออกเดินทางมาพำนักในประเทศฝรั่งเศส”

“อันที่จริงผมคิดว่า อาจารย์ก็คิดถูกแล้วที่มาอยู่ฝรั่งเศส เพราะนอกจากจะเป็นประเทศประชาธิปไตยแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางการเมืองของโลกในปัจจุบัน” น.อ. ศิริ ฯ ให้ความเห็นและเวียนสัมพันธ์ท่านถึงผู้ที่มาเยี่ยมเยียน ท่านปรีดี ฯ ชี้แจงว่า

“มีกลุ่มฝ่ายซ้ายใหม่ของสหรัฐที่ต้องการให้ผมมีส่วนใน การเจรจาสันติภาพเวียดนาม และนายเคนเนธ ที. ยัง อดีต เอกอัครราชทูตอเมริกันประจำประเทศไทย ท่านผู้สำเร็จจาก มหาวิทยาลัยซุนยัตเซ็น ซึ่งชำนาญในกิจการประเทศจีนมาก ก็ได้มาคุยและเชิญผมให้ไปเล็กเซอร์ทัวร์ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วสหรัฐ แต่ผมได้ตอบปฏิเสธไป เพราะกำลังเขียนบันทึก ความจำอยู่ และความปลอดภัยในสหรัฐก็ยังมีไม่มากพอ ผม ทราบว่าทั้งฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาของสหรัฐพอใจในการที่ผมมาอยู่ ในปารีส เพราะสถานที่ประชุมสันติภาพเวียดนามตั้งอยู่ปารีส และผมคุ้นเคยกับฝ่ายเวียดนามเหนือ และรู้จักท่านฟามวันดง นายกรัฐมนตรีเวียดนามเหนือเป็นอย่างดี นอกจากนี้ผมยังได้ รับเชิญไปในงานวันชาติของจีนใหม่ และของเวียดนามเหนือ บางโอกาส”

“ท่านอาจารย์คงจะคุ้นเคยกับอดีตประธานาธิบดี โฮจิมินห์เป็นอย่างดี” น.อ. ศิริ ฯ เรียนถาม

“ท่านโฮจิมินห์เคยบวชเป็นพระภิกษุ และเคยมาพำนัก ในประเทศไทย” ท่านปรีดี ฯ ชี้แจงและกล่าวต่อไปว่า “ท่าน

ได้แสดงความชอบใจรัฐบาลไทยหลังสงครามที่มีส่วนสนับสนุนการกู้เอกราชของเวียดนาม และยังรำลึกถึงบุญคุณของชาวไทยสมัยนั้นอยู่เสมอ ครั้งหนึ่งผมเดินทางโดยเครื่องบินไปเยือนเวียดนามเหนือ พอเครื่องบินร่อนลงที่सानอย รู้สึกตกใจที่เขาจัดตั้งกองเกียรติยศรับค่านับผมอย่างไม่คาดคิดมาก่อน”

น.อ. ศิริ ฯ ได้เรียนถามท่านปรีดี ฯ ต่อไปอีกว่า ท่านมีความเห็นอย่างไร ต่อคำสัมภาษณ์ของประธานาธิบดีนิกสัน เมื่อวันที่ ๑๖ เดือนนี้ว่า สหรัฐจะลงมติให้เงินแผ่นดินใหญ่มีที่นั่งในคณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติ แต่จะลงมติคัดค้านไล่เงินใต้หวันออกจากสหประชาชาติ ท่านปรีดี ฯ ให้ทัศนะว่า

“คำสัมภาษณ์ของประธานาธิบดีนิกสัน แสดงให้ผู้ที่อ่านคำสัมภาษณ์ของท่านผู้นี้ในครั้งก่อนไม่เข้าใจได้มีความเข้าใจดีขึ้น โดยเฉพาะคนไทยเราส่วนมากที่ใช้ความคิดอย่างสามัญสำนึกตามธรรมดาก็สามารถเข้าใจได้ คุณคงจำได้ว่า คุณเคยมาถามผม และเคยร่วมกับผู้แทนหนังสือพิมพ์บางฉบับ มาถามผม ถึงคำสัมภาษณ์ของประธานาธิบดีนิกสันครั้งก่อนว่า สหรัฐอเมริกาจะสนับสนุนให้สาธารณรัฐแห่งราษฎรจีนมีที่นั่งใน

สหประชาชาติ แต่ถ้าจะจับได้หัวออกไปแล้ว จะยืนยันให้ได้
เสียง ๒ ใน ๓

ผมก็ได้บอกกับคุณว่า วิธีการปฏิบัติเช่นนั้นจะทำได้
อย่างไร และให้ข้อสังเกตแก่คุณว่า การอ่านคำสัมภาษณ์ทาง
การทูตนั้นต้องมองถึงวิธีปฏิบัติที่จะเป็นไปได้ อีกทั้งต้องอ่าน
ได้บรรทัด และให้ข้อสังเกตว่า สหรัฐสนับสนุนเงินใต้หวันมา
ช้านาน ดังนั้นพอขึ้นต้นเปลี่ยนท่าทีก็ยากที่นิกสันจะพูดอย่าง
ขวานผ่าซากว่า ต่อไปฉันจะสนับสนุนสาธารณรัฐแห่งราชฎจีน
และจะปล่อยให้ใต้หวันดำเนินไปตามยถากรรมเถิด นิกสันจึงพูด
เป็นจังหวะ ๆ เมื่อคุณได้มาถามความเห็นเกี่ยวกับคำสัมภาษณ์
นิกสันจังหวะแรก ผมก็ตอบคุณว่าให้สังเกตต่อไปเถิด ไม่ช้าก็
จะลงเอยที่สาธารณรัฐแห่งราชฎจีน ได้ที่นั่นคณะมนตรีความมั่ง
คั่งสหประชาชาติ มิใช่จะได้ที่นั่นอย่างสมาชิกสามัญทั่วไป ซึ่งเท่า
กับเป็นการกำจัดใต้หวันไปในตัว บัญหาจับได้หัวด้วยคะแนน
๒ ใน ๓ ก็ไม่มีทางจะเกิดขึ้นได้ ผมตอบเท่านั้นก็เห็นจะพอแล้ว
ปล่อยเอาไว้ให้คุณคิดเองบ้างว่า สภาพความเป็นจริงจะเป็น
อย่างไร ซึ่งเราจะต้องดำเนินวิเทโศบายให้สอดคล้องกับสภาพ
ความเป็นจริง”

ต่อคำถามที่ว่า ไทยเราจะหวังพึ่งสหรัฐอเมริกาได้เพียง

ไหนแค่นี้ ท่านปริทัศน์ ๖ ตอบว่า

“ผมเคยให้คติแก่เพื่อน ไทยจำนวน ไม่น้อยที่เคยมาพบ

ผมว่า เราเป็นชาวพุทธจึงต้องปฏิบัติตามคติของ พระพุทธองค์

ให้มัน พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า อตฺตาทิ อตฺตโนนาโต ตนของ

ตนเป็นที่พึ่งแก่ตน ชาตินไทยอยู่รอดจากการเป็นเมืองขึ้นมาได้

ในอดีต ก็ถือคตินี้เป็นหลัก คือเราต้องพึ่งราษฎรไทยนี้เป็นหลัก

ส่วนชาติอื่นก็เพียงอาศัยได้บ้างเป็นอุปกรณ์เท่านั้น ศาสนาคริสต์

ก็มีคติว่า “ช่วยตนเองก่อนพระเจ้าจึงช่วยท่าน” ขอให้คุณตั้ง

สติศึกษาประวัติศาสตร์ให้ดีว่า ชาติอื่น ๆ นั้น เขาถือประโยชน์

แห่งชาติของเขาเหนือความช่วยเหลือชาติอื่น ดังเช่นสหรัฐต้อง

ประสบความยุ่งยากทางการเงินและการภายในหลายอย่าง เขาก็

ต้องช่วยตัวเขาเองก่อน จะหวังให้เขาทุ่มเทกำลังคนกำลังทรัพย์

มาช่วยไทยเราอย่างไม่อั้นประคุนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้

คุณระลึกให้ดีว่าสมัยก่อนนั้นเราพึ่งราษฎรไทยของเรา

เอง เรามีรายได้อย่างไรเราก็จ่ายตามควรแก่อัธยาศัยของเรา เรา
 ก็อยู่เป็นเอกราชมาได้ สมัยก่อนนั้นเราไม่เคยได้รับเงินช่วย
 เปล่าจากต่างประเทศแม้สงครามครั้งใดก็ตาม เรามีรายได้ก็น้อยก็ใช้
 น้อยหน่อย ปีใดมีรายได้มากเราก็ใช้มากหน่อย จริงอยู่ในสมัย
 ก่อนเราเคยกู้เงินจากต่างประเทศมาลงทุน อาทิ กู้มาสร้างทาง
 รถไฟบ้าง สร้างชลประทานบ้าง ก็เป็นการกู้เพื่อส่งเสริมการ
 ผลิตและความสะดวกในการขนส่ง แต่เราไม่เอาเงินของเขา
 มาเปล่า คือเราเสียดอกเบี้ยให้ บางครั้งเสียดอกเบี้ยแพงไปเราก็
 เจรจาขอลดดอกเบี้ยเงินกู้ แต่สมัยปัจจุบันต่างประเทศมีวิธีการ
 ช่วยเหลือเปล่านั้นก็เป็นประโยชน์ ถ้าหากการช่วยนั้นไม่มีเงื่อนไข
 ไซ้ทางตรงหรือทางอ้อมที่จะทำให้ชาติเรากลายเป็นลูกสมุนของ
 เขาไป ฉะนั้นที่คุณถามว่าจะหวังพึ่งสหรัฐได้เพียงใด ก็คือ
 เพียงที่เราเป็นตัวของเราเองตามพุทธวจนะดังกล่าวแล้ว และ
 ความช่วยเหลือนั้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดเงื่อนไขที่ทำให้เราตกเป็น
 สมุนของเขาไป

เกี่ยวกับปัญหาวิเทโศบายของประเทศไทย ท่านปรีดี ฯ
ชี้ให้เห็นว่า ทางที่ดีที่สุดคือเจริญรอยตามพระพุทธเจ้าหลวง
คือเป็นมิตรกับทุกฝ่าย ท่านปรีดี ฯ กล่าวว่า

“นโยบายที่ดีที่สุดคือความเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใด ถ้า
หันไปดูพระพุทธเจ้าหลวง (ร. ๕) ก็จะเห็นว่าท่านได้ถือนโยบาย
ทำนองนี้ ซึ่งเวลานั้นเราเรียกว่า Balance of Powers การ
เปลี่ยนแปลงการปกครองปี ๒๔๗๕ เป็นการเปลี่ยนแปลงภายใน
นโยบายต่างประเทศเรามีได้เปลี่ยนแปลง แต่เป็นการเสริม
ภายในให้นโยบายต่างประเทศสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น และสามารถ
ให้เราเลิกสิทธิพิเศษต่าง ๆ ได้ แต่คราวใดที่รัฐบาลเปลี่ยน
จนนโยบายต่างประเทศเข้าข้างฝ่ายใดก็นำความยุ่งยากมาสู่ประ
ชาติทันที เช่นเมื่อครั้งมหาสงครามเข้าข้างญี่ปุ่น แต่ก็แก้
้วยขบวนการเสรีไทย”

ท่านปรีดี ฯ ย้ำต่อไปว่า

“ความเป็นกลางนั้นประเสริฐแน่ ขอให้ดูตัวอย่าง
เทศเนปาล ซึ่งมีระบอบกษัตริย์และอยู่ติดกับประเทศจีน แ
ประเทศอาฟฆานิสถานซึ่งอยู่ติดกับจีนและโซเวียตก็ดี ก็ยัง
ษาความเป็นกลางไว้ได้”

ให้สัมภาษณ์ตลอดเดี๋ยรรอสต์

ณ บ้านพักชานกรุงปารีส ฝรั่งเศส

ตีพิมพ์ครั้งแรกใน นสพ. บางกอกโพสต์
วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๑๗

ข้าพเจ้าทำความเข้าใจให้ ดร. ปรีดี ที่เต็มใจ
ตกลงสนทนากับข้าพเจ้า ภายหลังจากที่ได้แนะนำโดยย่อทาง
โทรศัพท์แล้ว ข้าพเจ้าได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีที่บ้านพัก
ปารีสของรัฐบาลไทยที่น่าสนใจที่สุด

“ดร. ปรีดีกล่าวว่า “ข้าพเจ้าขอร้องท่านอย่างหนึ่ง คือ
โปรดลงพิมพ์ตรงตามที่ข้าพเจ้าพูด ท่านรู้อยู่แล้วว่าถ้อยคำถูก
บิดเบือนบ่อย ๆ โดยตั้งใจหรือโดยประการอื่น”

ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงเปิดเครื่องอัดเสียงบันทึกลงในเทป
พร้อมทั้งเสียงของจักรยานยนต์ รถบรรทุกและรถดับเพลิงที่
ผ่านไปมา ถ้อยคำของบุคคลที่ต้องถูกเนรเทศ ๒๑ ปี ยังเรียก
ประเทศไทยว่า “บ้านเมืองของข้าพเจ้า”

ในการฟังเทปอัดเสียงเวลานี้เป็นการง่ายที่ระลึกถึงบายวันหนึ่งในฝรั่งเศส เรากินขนมฝรั่งเศส ลูกกวาดไทย และขนมเบืองซูเซทท์ทำที่บ้านนั่นเอง ชาอังกฤษแล้วต่อมาก็ชาจีน บุหรี่ฝรั่งเศสและบุหรี่จีน

ยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด ในการฟังเทปอัดเสียงทำให้เราระลึกถึงภาพของปรีดี อายุ ๗๓ ปี เขาได้ระมัดระวังเลือกคำพูดที่ไม่มากไม่น้อยต่อความเชื่อในรัฐบาลใหม่ เขาหัวเราะในการอธิบายถึงผู้เผด็จการหรือนักประชาธิปไตยที่เขียนรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามอำเภอใจของตน เขาระลึกถึงอย่างเงิบ ๆ ต่อตัวเขาเองยิ่งกว่าข้าพเจ้าเกี่ยวกับการงานของเขาในประเทศไทยสมัยก่อนและระหว่างสงครามและภายหลังสงคราม เขากล่าวบางสิ่งซึ่งเขาคิดว่าอาจเป็นรากิกล้มมากเกินไป เขาได้เอียงตัวไปข้างหน้าจากเก้าอี้ของเขาแล้วขอร้องอย่างจริงจังว่า “ท่านเขียนเช่นนั้นได้หรือไม่”

สำหรับข้าพเจ้า บ่ายวันนั้นสั้นมาก แต่ ดร. ปรีดีเป็นคนมีฐานะมาก มีสิ่งหนึ่งคือเขาเพิ่งเขียนต้นฉบับสำเร็จลงว่าด้วย

ชีวิตอดีตของเขาประมาณ ๓๐๐ หน้า จะเริ่มพิมพ์เป็นภาษาฝรั่งเศส แต่เขารับรองว่าจะแปลขึ้นเป็นภาษาอื่น ๆ โดยเร็ว

เป็นการไม่ถูกต้องที่จะเรียก ดร. ปรีดีอย่างหนึ่งอย่างใด เช่นเรียกว่า “เป็นบุรุษมีชีวิตแห่งนิยาย” แต่ยิ่งกว่านั้นเขาเป็นคนทะมัดทะแมง คิดรวดเร็ว และยิ่งกว่าสิ่งอื่นใดเป็นคนที่น่าสนใจ และเมื่อชีวิตประวัติของเขาเปิดเผยขึ้นในที่สุดแล้วก็อาจทำให้ตื่นเต้นยิ่งกว่านิยายซึ่งนักเขียนได้ผันแต่งสมมุติขึ้น

บางกอกโพสต์ : ดร. ปรีดี แม่ท่านถูกเนรเทศจากประเทศไทย ๒๑ ปี และเมื่อมีการตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นแต่ละครั้งชื่อของท่านก็ได้ยินกล่าวถึงบ่อย ๆ ท่านจะกลับประเทศไทยหรือไม่ ถ้าท่านถูกร้องขอ

ดร. ปรีดี พนมยงค์ : ยังไม่กลับ เพราะประการที่ ๑ ข้าพเจ้าชรามากแล้ว ประการที่ ๒ สภาพการณ์แวดล้อมปัจจุบันยังไม่ชัดเจน ข้าพเจ้าไม่อาจทำงานหนักแม้การงานทางสมอง แต่ถ้าบุคคลใดขอร้องความเห็นข้าพเจ้า.....

ถาม : ท่านตั้งใจจะกลับประเทศไทยกระนั้นหรือ

ตอบ : ยังไม่กลับ

ถาม : ตามตรงในปัจจุบันนี้ประเทศไทยสันตะเทือน
 นิดหน่อย ท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับขนาดของการเปลี่ยนแปลง
 ตัวอย่างการพิจารณาบุคคลในคณะรัฐมนตรี

ตอบ : ท่านรู้อยู่แล้วว่าในคณะรัฐมนตรีมีบุคคลใหม่
 และมีหลายคนเก่า ตอบเท่านั้นแหละ

ถาม : ท่านมองถึงการเปลี่ยนแปลงใหญ่อันเนื่องจาก
 ประสบการณ์ตุลาการอย่างไรบ้าง

ตอบ : ดีละ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการรื้อคอรูปรธรรมเพื่อ
 คว้ารัฐบาลใหม่ตั้งใจปฏิบัติตามความประสงค์ของราษฎรหรือไม่
 เหตุการณ์ตุลาการหมายความว่า ราษฎรปรารถนาได้ประชาธิปไตย
 ขณะนี้ยังเร็วเกินไปที่จะคว้ารัฐบาลปัจจุบันจะดำเนินการ
 ในทางนั้นหรือไม่

ถาม : ท่านมีคำตอบอย่างไรต่อบุคคลที่อ้างเหตุอาศัย
 การไม่รู้หนังสือว่าประเทศไทยยังไม่พร้อมที่จะมีรัฐธรรมนูญ
 หรือประชาธิปไตย

ตอบ : ข้าพเจ้า ขอกล่าวว่า เป็นเวลาช้านานมาแล้วที่ชาวสยามเป็นประชาธิปไตย แม้ในสมัยโบราณราษฎรก็รู้จักการออกเสียง เช่น เมื่อเจ้าอาวาสมรณภาพ พระและราษฎรในหมู่บ้านก็เลือกตั้งว่า ผู้ใดสมควรเป็นเจ้าอาวาสแทน และในกรณีที่หัวหน้าหมู่บ้านตายหรือถูกเกลียดชัง ราษฎรในหมู่บ้านก็มีโอกาสเลือกคนอื่นขึ้นแทน มีตัวอย่างอีกมากมายซึ่งถ้าได้ปฏิบัติตามประเพณีในชนบท คือประเพณีของฆราวาสหรือของพระภิกษุก็ตามเราก็จะเห็นว่าชาวสยามเป็นประชาธิปไตย

ไม่ประหลาดใจ

ระบบเผด็จการที่แล้วมากล่าวหาว่าราษฎรว่า ไม่ไปออกเสียงลงคะแนน แต่ท่านเห็นได้ว่ารัฐบาลเผด็จการไม่จัดให้มีหน่วยลงคะแนนเพียงพอ ท่านย่อมรู้ว่าท่านไม่ต้องการไปหน่วยลงคะแนนอย่างใดที่จะต้องเดินทางไปหลายชั่วโมงแล้วจะต้องทิ้งอาชีพไปเป็นเวลานาน เพราะเหตุนี้พวกเผด็จการจึงชี้ว่าผู้ไปลงคะแนนเสียงมีประมาณ ๒๕-๒๖% แต่ท่านจะเห็นได้ว่าถ้าท่านจัดให้ราษฎรได้รับความสะดวกในการออกเสียง จำนวนผู้ออกเสียงก็จะมากกว่า ๕๐%

ถาม : ท่านประหลาดใจหรือไม่ในการลุกขึ้นเมื่อ
เดือนตุลาคมหรือท่านคาดคะเนว่าจะเกิดขึ้น

ตอบ : เปล่า, ไม่เป็นที่ประหลาดใจแก่ข้าพเจ้าเลย
เพราะถ้าบุคคลใดศึกษาประวัติศาสตร์ บุคคลนั้นก็เห็นว่า
ราษฎรที่ไม่อาจอดทนต่อความอึดอัดและการกดขี่ได้แล้ว และ
เมื่อราษฎรไม่มีทางสันติที่จะเลือกก็ต้องใช้วิธีไม่สันติ การ
อภิวัฒน์ทุกอย่างย่อมมาจากการชุกรีตทางเศรษฐกิจเป็นเบื้องต้น
ขอให้ดูตัวอย่างการอภิวัฒน์ฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๗๘๙ ภายใต้อายุ
๑๖ และมารี อองตัวแนต ซึ่งราษฎรได้ถูกชุกรีตจนกระทั่งไม่
มีอาหารกิน ดังนั้นแล้วการอภิวัฒน์ฝรั่งเศสก็เกิดขึ้น พระเจ้า
ซาร์ก็เหมือนกันที่พยายามป้องกันการอภิวัฒน์ แต่เขาก็ไม่อาจ
ป้องกันได้ซึ่งการลุกขึ้นสู้ของราษฎรที่ต้องการชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

ในประเทศจีนบุคคลย่อมเห็นได้ว่าการอภิวัฒน์นั้น
ราษฎรได้รับความลำบากแสนสาหัสภายใต้แอกของจักรวรรดินิ-
ยมและศักดินานิยม ราษฎรไม่มีทางอื่นที่จะเลือกในการปลด
แอกตน ดังนั้นพวกเขาจึงเลือกวิธีอภิวัฒน์

ท่านถามข้าพเจ้าว่าเหตุการณ์นั้น (ตุลาคม ๒๕๑๖) เกิดขึ้นด้วยความประหลาดใจหรือไม่ เปล่า ไม่ใช่ เพราะเหตุว่าหลายปีมาแล้วและแม้หลายเดือนก่อนเกิดเหตุการณ์ ความลำบากแค้นในค่าครองชีพได้สูงขึ้น ยิ่งกว่านั้นการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้ขึ้นถึงขีดสูงสุด อันเป็นการฉ้อราษฎร์ที่ร้ายแรงยิ่งกว่าการฉ้อราษฎร์ในประเทศจีนก่อนชัยชนะของราษฎรจีน

ข้าพเจ้าอยู่ในประเทศจีน ภายหลังการได้อิ้วตันของพวกปฏิวัติ (ไทย) ใน ค.ศ. ๑๙๔๗ ข้าพเจ้าเห็นว่าก่อนคอมมิวนิสต์ได้ชัยชนะนั้นราษฎรจีนยากจนและถูกขูดรีด แม้กระนั้นก็ดี ยังไม่เลวขนาดที่ชาวสยามเป็นอยู่ก่อนเหตุการณ์ตุลาคม

ถาม : จริงหรือ

ตอบ : ครับ, ครับ แม้แต่อดีตเอกอัครราชทูตอเมริกันประจำกรุงเทพฯ ฯ นายเคน เนธ ยัง ก็ยอมรับความจริง เพราะเขาศึกษาอยู่ในประเทศจีนหลายปี เขาได้มาหาข้าพเจ้าภายหลังที่ข้าพเจ้าถึงปารีสใน ค.ศ. ๑๙๗๐ และเราได้สนทนากันถึงการกดขี่ขูดรีดราษฎรจีนในสมัยเก่า เคนเนธ ยัง เข้าใจดี

ครับ, ถ้าข้าพเจ้าเปรียบเทียบความอึดคักขัดสนของราษฎรจีน
ภายใต้ก๊กมินตั๋งกับฐานะของชาวสยามโดยทั่วไป ยกเว้นคนจำ
นวนน้อยที่เสวยความสุขสำราญอย่างดีแล้ว ชาวสยามได้รับความ
ลำบากยากแค้นก่อนเหตุการณ์ตุลาคมยิ่งกว่าในประเทศจีนสมัย
ก่อนนั้น

แม้ในเรื่องฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งก๊กมินตั๋งมีชื่อรู้จัก
อยู่ในเรื่องฉ้อราษฎร์บังหลวง แต่ข้าพเจ้าคิดว่ายังน้อยกว่าใน
ประเทศไทยก่อนเหตุการณ์ตุลาคม

ทั้งนี้ด้วยที่การลุกขึ้นจึงไม่เป็นสิ่งประหลาดใจ นี่เป็น
วิถีทางตามธรรมชาติ

ถาม : หลายคนสังเกตว่าเหตุการณ์ตุลาคมต่างกับการ
อภิวัตน์ เช่นในประเทศจีนหรือรัสเซีย เพราะเหตุว่าใน
ประเทศไทยเป็นการก่อการของปัญญาชนยิ่งกว่า มีผู้สนับสนุน
ภายนอกจำนวนน้อยที่เข้าร่วมและนำอาหารมาให้ให้นักศึกษา แต่
ในรากฐานแล้วนักศึกษาเป็นพื้นฐาน ทั้งนี้หมายความว่ายังจะ
มีการต่อสู้ทางอาวุธที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นหรือไม่

ตอบ : เราจะต้องวินิจฉัยเหตุการณ์ตามกฎหมายธรรมชาติและกฎหมายที่ย่อมดำเนินไปตามวิถีทางของกฎนั้น เพราะเหตุฉะนั้นเราจะต้องสังเกตและศึกษาว่าก้าวต่อไปจะเป็นอย่างไร

ถาม : ท่านมองเห็นก้าวต่อไปอย่างไร

หยุดการเป็นขอทาน

ตอบ : ดังที่ข้าพเจ้ากล่าวแล้วว่า เราจะต้องศึกษากฎหมายธรรมชาติ เพื่อที่ว่าบุคคลที่กำลังครองอำนาจรัฐสามารถหาความพอใจให้แก่ความปรารถนาของราษฎรหรือไม่

ถาม : มองดูบุคคลเหล่านั้น ท่านคิดว่าเขาจะทำเช่นนั้นหรือไม่

ตอบ : ข้าพเจ้าไม่รู้ ข้าพเจ้าไม่อาจวินิจฉัยพวกเขา และข้าพเจ้าไม่อาจตอบแทนพวกเขา เป็นเรื่องที่พวกเขาจะต้องตอบเอง

ถาม : เกี่ยวกับประเทศไทยในฐานะเป็นประเทศที่ ๓ ของโลก ประเทศนั้นจะทำอย่างไรที่จะประกันความปลอดภัยของชนได้ดีที่สุด และในขณะที่เดียวกันก็ยกฐานะระหว่างประเทศของตนให้สูงขึ้น

ตอบ : คำตอบของข้าพเจ้ามีดังนี้ และข้าพเจ้าได้กล่าวแก่นักศึกษาจำนวนมากรวมทั้งผู้ที่ถูกบั่นหัวให้เชื่อว่าสยามไม่อาจยืนอยู่ด้วยลำพังตนเองโดยปราศจากความช่วยเหลือต่างประเทศตั้งแต่ตั้งค่างบรรมมาแล้ว เราสามารถรักษาเอกราชได้โดยปราศจากความช่วยเหลือจากต่างประเทศ แม้ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์จุฬาลงกรณ์และพระมหากษัตริย์รามาที่ ๖ (หมายถึงพระปกเกล้าฯ รัชกาลที่ ๗ มากกว่า) สยามไม่เคยร้องขอความช่วยเหลือทางการเงินจากต่างประเทศ สิ่งที่ท่านผู้นำเหล่านั้นได้กระทำคือการกู้เงินจากต่างประเทศโดยเสียดอกเบี้ยที่เป็นธรรม แต่บางครั้งดอกเบี้ยสูงเกินไป จึงไม่ใช่ความช่วยเหลือที่กรุณาปราณี

ภายหลังการรัฐประหารปฏิกริยา ๘ พฤศจิกายน ๑๙๔๗ เพื่อขอร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศโดยเฉพาะจาก ส.ร.อ. พวกปฏิกริยาจึงได้ทำความตกลงกับอเมริกา เพื่อความช่วยเหลือทางการเงิน การทหารและการเศรษฐกิจ จากตั้งแต่นั้นมาจึงกลายเป็นประเพณีของทุก ๆ ปีในการเตรียมงบประมาณอาศัยจากเงินที่อเมริกันจะให้ยิ่งกว่าอาศัยพลังของตนเอง

ในการนี้ เราจะกล่าวถึงความเป็นกลางในฐานะเช่นนี้ได้
อย่างไร เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงกล่าวว่า ถ้าเราถือจิตสำนึก
ขอทานเราก็ไม่อาจจะพบความกล้าหาญที่จะรักษาความเป็นเอกราช
ของชาติไว้ได้ ในการรักษาความเป็นเอกราชนั้น เราจะ
ต้องมีกำลังใจต่อสู้ให้ได้มา

ข้าพเจ้าเชื่อว่าด้วยทรัพยากรของเรา เราสามารถยืนโดย
ลำพังได้ แต่ทั้งนี้ไม่หมายความว่าเราปฏิเสธความช่วยเหลือทั้ง
หมด เราปฏิเสธความช่วยเหลือที่มีพันธนาการ ความช่วยเหลือ
ของอเมริกันมาพร้อมกันกับสิ่งที่ยิ่งกว่าพันธนาการ เพราะพวก
เขาได้กลับฟื้นสภาพนอกอาณาเขต (Extra-territoriality) นี้
หมายความว่ายิ่งกว่าพันธนาการ

ภายหลังการอภิวัฒน์ ก.ศ. ๑๙๓๒ (พ.ศ. ๒๔๗๕)
คณะราษฎรซึ่งซุกตัวเป็นสมาชิกได้ดำเนินตาม ตัวอย่างนโยบาย
เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางการเงินจากต่างประเทศตามที่เราเจร
จาสอดคอกเบี้ยเงินกู้ เช่นมีเงินกู้อย่างหนึ่งมีดอกเบี้ยร้อยละ ๖
เปอร์เซ็นต์ต่อปีให้ลดกลงเหลือร้อยละ ๔ ต่อปี เมื่อข้าพเจ้าได้

เดินทางไปยังลอนดอนเพื่อเจรจาในการนั้น นอกจากนั้นแล้ว
 เราไม่เคยกู้เงินจากต่างประเทศเลย และนี่เรามีได้ถ้อย โยบ
 ขอรานเพื่อความช่วยเหลือ ดังนั้นเราจึงยืนบนตัวของเราเอ
 ถ้าปีใดมีการเก็บเกี่ยวพืชผลดีเรามีรายได้มาก เราก็มีเงินมา
 เพื่อใช้จ่าย

ถาม ท่านมีอะไรจะเสนอเพื่อป้องกันไว้ในรัฐธรรมนูญ
 ใหม่มิให้ถนอมและประภาสได้กลับขึ้นมา และป้องกันมิใ
 บุคคลชนิดเดียวกันเกิดขึ้นมาอีก

ตอบ ข้าพเจ้าคิดว่าบุคคลใดจะเขียนไว้ตามที่เขาชอบใ
 ในรัฐธรรมนูญก็ได้ แต่ความจริงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ภายหลัง
 สงครามเราได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญประชธิปไตยแท้จริง ส
 ชิกของสภาล่างและสภาสูง ได้รับเลือกตั้งจากราษฎร ซึ่งเราค
 ว่าเป็นประชาธิปไตย แม้กระนั้นพิบูลกับพันธมิตรปฏิภริยาขอ
 เขาก็ได้ทำรัฐประหาร ซึ่งพิบูลได้ปกครองประเทศร่วมกับบุคคล
 ที่ร่วมรัฐประหารรวมทั้งถนอมและประภาส

ถาม ดังนั้นถ้อยคำเป็นการง่ายที่จะเขียน.....

ตอบ ครับ, ครับ, แต่ก็เป็นการดีที่เขียนอย่างใดไว้
ว่าไม่เขียนเสียเลย แต่การป้องกันมิให้บุคคลเหล่านั้นกลับ
มา หมายความว่าเราจะต้องใช้วิธีการยิ่งกว่าเขียนไว้ใน
รัฐธรรมนูญ

ถาม ท่านจะยกตัวอย่างได้หรือไม่

ตอบ เราคิดว่าอะไรเป็นวิธีที่พวกเหล่านั้นจะใช้ในการ
บั่นฝืนมาและด้วยการสนับสนุนของใคร และเราต้องพยายาม
มิให้พวกเขาได้ความสนับสนุน

ดังนั้นข้าพเจ้าอาจกล่าวว่า เราต้องพยายามจัดระบบ
การเสียใหม่ ทั้งในกองทัพประชาชน และกองทัพตำรวจ
ประชาชน) นั้นเป็นสิ่งเดียวกับที่ข้าพเจ้าอาจกล่าวได้เวลานี้

เขียนบางเรื่องไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นก็ แต่เราต้องมีวิธี
อื่นด้วย เพื่อควบคุมปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติ
ซึ่งเจ้าคิดว่าทรงขึ้นต่อคณะกรรมการที่ร่างรัฐธรรมนูญ

ในที่สุดท่านรู้ว่าสยามเป็นระบบกษัตริย์ และเราต้อง
ly” ในพระมหากษัตริย์ บางที่พระองค์อาจช่วยประเทศ
ได้ นั้นเป็นความหวังของเรา

ไม่มีพลัง

ข้าพเจ้าไม่มีพลัง ท่านรู้ว่าข้าพเจ้าถูกกล่าวหาที่ไม่
หลายประการ ดังนั้นข้าพเจ้าไม่มีพลัง แต่พระมหากษัตริย์
ได้รับความไว้วางใจจากราษฎร

ถาม ท่านคิดว่าพระมหากษัตริย์จะต้องเกี่ยวข้องกับ
เมืองหรือไม่

ตอบ ครับ ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อประโยชน์ของชาติ
องค์จะต้องช่วย

ถาม พระองค์จะประสงค์เปิดพระองค์ต่อการวิ
วิจารณ์ที่อาจตามมาจากการเกี่ยวข้องกับการเมืองหรือไม่

ตอบ นี่ก็อีก, พระองค์ต้องพิจารณาถึงประโยชน์
ชาติ ทั้งนี้เคยทำมาก่อนแล้ว ข้าพเจ้าเคยเป็นผู้สำเร็จราช
แทนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และเมื่อเราก็ตี
ต่อสู้และต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่น ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามัน
ข้าพเจ้าในฐานะปฏิบัติกรแทนองค์พระมหากษัตริย์นั้นมิไ
อยู่เฉย ๆ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงรับผิดชอบในการจัดตั้งข

สยามและเสรีไทยต่อสู้ญี่ปุ่นโดยร่วมมือกับสัมพันธมิตร ใน
 นั้นเมื่อสงครามสิ้นสุดลง ไม่มีผู้ใดกล่าวหาว่าข้าพเจ้าปฏิบัติ
 ก็นขอบเขตพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ เพราะทุก
 ข้าใจว่าเราปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของชาติ

ข้าพเจ้าไม่กลัวว่าจะต้องถูกชำระโทษโดยรัฐบาล หรือ
 ราษฎร ข้าพเจ้าหวังว่ารัฐสภาและราษฎรคงจะเข้าใจว่าสิ่ง
 พเจ้าได้ทำไปหลายประการนั้น สอดคล้องกับหน้าที่ของข้าพ
 ในฐานะผู้สำเร็จราชการที่ต้องปฏิบัติ

ข้าพเจ้าคิดว่าเราต้องฝากความหวังของเรา (Rely our
) ในพระมหากษัตริย์ มีตัวอย่างมากหลายนอกจากตัวอย่าง
 เป็นผู้สำเร็จราชการของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าอาจอ้างตัวอย่าง
 ักรพรรดิชิโรชิโต ภายหลังที่อเมริกาทั้งระเบิดปรมาณู
 โรชิมาและนางาซากิแล้ว มีปัญหาว่าญี่ปุ่นจะยอมรับการ
 โดยไม่มีเงื่อนไขต่อสัมพันธมิตรหรือไม่ ฝ่ายทหารต้อง
 บจนถึงที่สุด แท้ชิโรชิโต เพื่อประโยชน์ของชาติได้กระทำ
 ้าหาญในการยอมรับการจำนนโดยไม่มีเงื่อนไขต่อสัมพันธ

มิตร พระองค์ได้ช่วยประเทญี่ปุ่นให้รอดพ้นจากการทำลาย
เชิง โดยการกระทำนี้ ฮีโรฮิโตสามารถป้องกันสงครามก
เมืองระหว่างทหารที่ต้องการรบต่อไปกับราษฎรญี่ปุ่นที่ต้อง
เลิกสงคราม พระองค์มีความกล้าออกคำสั่งแก่ทหารมิให้
อาวุธต่อฝ่ายสันติในรัฐบาลญี่ปุ่น แต่ท่านก็เห็นบัดนี้แล้ว
ญี่ปุ่นได้เจริญไพบูลย์

ถาม : การยึดครองประเทศไทยที่ญี่ปุ่นกระทำในระ
หว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เหมือนกับการชุกติคทางเศรษฐกิจ
ของญี่ปุ่นและอเมริกันในทุกวันนี้หรือไม่

ตอบ : ดีละ, ตามที่ท่านรู้ว่า คำว่าจักรวรรดินิ
หมายถึงระบบทุนที่พัฒนาถึงขีดสูงสุด จักรวรรดินิยมสมัย
กับจักรวรรดินิยมสมัยใหม่เหมือนกันในชั้นพื้นฐาน แต่จั
วรรดิ นิยมสมัยใหม่สวมหน้ากากเพื่อแสดงว่า เป็นคนใจบุญ
สุนทรทาน ส่วนจักรวรรดินิยมสมัยเก่าเป็นคนหน้าด้านก
แต่รากฐานก็เหมือนกัน ท่านเขียนอย่างนั้นได้หรือไม่ ระบบ
อาณานิคมสมัยใหม่กับระบบอาณานิคมสมัยเก่าเหมือนกันในช
พื้นฐาน หากต่างกันในการเท่านั้น ระบบอาณานิคมสม

กำหนดควบคุมประเทศเล็กอย่างเปิดเผยหน้าตาัน ๆ แต่ระบบ
อาณานิคมสมัยใหม่ คัดเลือกเอาคนในประเทศนั้นเองในการ
ปฏิบัติการเพื่อพวกเขา (เจ้าอาณานิคม) โดยจักรวรรดินิยมอยู่
เบื้องหลัง

แต่ข้าพเจ้าต้องกล่าวเพิ่มเติมว่า ข้าพเจ้าไม่เป็นปฏิปักษ์
ต่อราษฎรอเมริกัน ท่านต้องเขียนเช่นนั้น ข้าพเจ้าเป็นปฏิปักษ์
ต่ออเมริกันผู้กระหายสงคราม ซึ่งตรงกันข้ามกับอุดมการณ์ของ
ราษฎรอเมริกัน ซึ่งถูกนำไปออกนอกแนวทางของอุดมการณ์แห่ง
ออร์ช วอชิงตัน

ตั้งแต่เสร็จสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา อเมริกาได้
ออกนอกแนวทางอุดมการณ์ที่กำหนดไว้โดยออร์ช วอชิงตัน อย่าง
รัดกุม ส่วนมากของราษฎรอเมริกันเป็นราษฎรที่ดี หาก
พวกเขาถูกนำไปโดยคนอาชีพโดยจำนวนน้อย เราต้องแยก
ราษฎรออกต่างหากจากพวกกระหายสงคราม ซึ่งไม่ใช่ประชา
ปไตยและซึ่งทรยศต่อเพื่อนร่วมชาติของเขาเอง

ข้าพเจ้าไม่มีนโยบายเสนอให้ประเทศของเราตัดความสัมพันธ์กับ ส.ร.อ. หามิได้ เราต้องการเป็นเพื่อนที่ดีของ ส.ร.อ. บนเงื่อนไขที่รัฐบาลอเมริกันไม่กดขี่ข่มเหงเรา ไม่ขู่กีดกันเรา และไม่ใช้ประเทศเราเป็นฐานทัพพวกราชประเทศอื่น

ถาม : ประเทศที่สามส่วนน้อยในโลกมีความสำเร็จในการบังคับให้ ส.ร.อ. ถอนออกไปอย่างเรียบร้อย ประเทศส่วนน้อยเหล่านี้ที่ได้ทำนั้นได้แก่ประเทศในตะวันออกกลาง

ตอบ : ข้าพเจ้าคิดว่า ด้วยรัฐบาลอเมริกันที่มีเหตุผลในภายหน้า เราอาจมีชัย (สำเร็จ) เราต้องพยายาม แต่ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของเราด้วย ถ้าเรามีความตั้งใจจริงจากกับราษฎรอเมริกันในแนวทางเพื่อพิทักษ์ความเป็นเอกราชสมบูรณ์ของเราอย่างเด็ดเดี่ยว ข้าพเจ้าคิดว่าเราอาจมีความสำเร็จได้ แต่ถ้าเราขาดความกล้าหาญ ถ้าเราพูดว่าเราไม่อาจเจรจากับมหาประเทศ เช่น ส.ร.อ. เราไม่มีใครจะช่วยเราทางการเงินแล้ว ก็นั่นแหละเราจะไม่อาจบรรลุความเป็นเอกราช

จะต้องศึกษาอบรมและสอนกันอีกมาก แต่ในที่สุดก็ขึ้นอยู่กับรัฐบาลของประเทศ ถ้ารัฐบาลเข้าใจความจำเป็น รัฐบาล

ก็อาจนำราษฎรให้เข้าใจได้ แทนที่จะปล่อยให้ ราษฎร เป็นฝ่าย
ริเริ่ม ถ้ากรณีหลังนี้เกิดขึ้น ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าผลจะเป็นอย่างไร
มี ๒ ทางที่จะริเริ่มคือโดยรัฐบาลหรือโดยราษฎรเอง ท่านเขียน
เช่นนั้นได้หรือไม่

ถาม : ดร. ปรีดี เหตุใดท่านเรียกประเทศไทยว่า
สยาม และเรียกราษฎรว่าชาวสยามแทนที่จะเรียกว่า ไทย

ตอบ : สยามเป็นที่รู้จักในโลกหลายศตวรรษแล้วพระ
มหากษัตริย์ก่อน ๆ นี้ทรงทราบว่าประเทศของเราประกอบด้วย
หลายเชื้อชาติและเผ่าชน แม้คนเชื้อชาติไทยเป็นพลเมืองส่วน
ข้างมาก แต่ก็มีหลายเชื้อชาติประกอบเป็นประเทศของเรา เหตุ
ฉะนั้น พระมหากษัตริย์ไทยแต่โบราณตั้งแต่สมัยอยุธยาจึงเรียก
ประเทศของเราว่า สยาม ชื่อของประเทศถูกเปลี่ยนไปตาม
อาการคลั่งชาติ เพื่อส่งเสริมระบบเผด็จการฟาสซิสต์ และทำ
ให้เชื้อชาติไทยมีลักษณะเหมือนเชื้อชาติอารยันของเยอรมันนาซี

ถาม : เป็นความจำเป็นหรือไม่ ที่ประเทศต้องสมาน
กันเป็นเอกภาพสมบูรณ์ภายในประเทศเพื่อต่อสู้ศัตรู

ตอบ : ค่ะ, ในประเทศจีนในการต่อสู้สงครามกับญี่ปุ่นนั้น พรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์ได้ทำแนวร่วมระหว่างกันบางชนิด แต่มีความแตกต่างในทางคตินิยมระหว่างกัน แม้ในเวียดนามในระยะต้นแห่งการต่อสู้ ก็มี ๓ พรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งต่อมาได้รวมกันเข้าภายใต้โฮจิมินห์ แต่ญี่ปุ่นหรือจักรวรรดินิยมเหมือนกัน และเจ้าอาณานิคมเหมือนกัน คือพวกเขาทั้งหมดเป็นจักรวรรดินิยม

ถาม : ท่านเห็นว่าใครในประเทศไทยที่จะโผล่ขึ้นและนำประเทศได้อย่างเหมาหรือโฮ

ตอบ : ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าจะเป็นใคร แต่ประวัติศาสตร์แสดงว่าผู้นำปรากฏขึ้นเมื่อต้องการ

ประธานเหมาบอกข้าพเจ้าอย่างถ่อมตน เหมาเป็นผู้ถ่อมตนมาก บอกว่าท่านเป็นเพียงครูโรงเรียนสามัญ ไม่เคยไปศึกษาในต่างประเทศ แต่ท่านศึกษาลัทธิมาร์กซ์-เลนิน โดยการศึกษารองและสมานทฤษฎีกับการปฏิบัติ เหมาบอกข้าพเจ้าว่าเพื่อนเก่าบางคนของท่านได้ศึกษาที่โรงเรียนทหารเป็นเวลา ๓ ปี แต่เหมาต้องศึกษาถึง ๑๐ ปี และทำไมจึงนานเช่นนั้น

เพราะท่านศึกษาในสนามรบ และคำสอนของเหมาเจ๋อตุงว่าด้วยการทหารนั้นได้รับการยกย่อง แม้กระทั่งจากบุคคลทหารชั้นสูง ว่าเป็นตำราที่ดีที่สุดตำราหนึ่งทางยุทธวิธี เพราะเหตุว่าเหมาได้สมานทฤษฎีกับการปฏิบัติ ข้าพเจ้าคิดว่าโดยการนำทางปฏิบัติให้ราษฎรได้ชัยชนะ ราษฎรจึงรักเขาและนับถือเขาว่าเป็นผู้นำ

แต่ที่นี่เป็นประวัติของโฮจิมินห์ด้วยเหมือนกัน โฮมายุโรปทำงานเป็นคนรับใช้ในห้องคนโดยสารในเรือเดินทะเลฝรั่งเศส ต่อมาก็เป็นคนรับใช้ในห้องครัวของโฮเต็ลแห่งหนึ่งในอังกฤษ โฮทำงานหลายอย่างแต่เขาก็ศึกษาอยู่เสมอ โฮได้รับความอึดอัดมาก แต่เขาก็ตั้งหน้าในทางดีที่สุดเพื่อช่วยประเทศของเขา

ดังนั้นในทุก ๆ ประเทศ บุคคลย่อมหาผู้นำได้ซึ่งพร้อมที่จะนำในการรบ

ถาม : แต่หมายความว่า ท่านต้องมีการรบ

ตอบ : เปล่า, สนามรมมิได้หมายความว่าเพียงสนามรบ
ทางทหาร เป็นสนามรบทางการเมือง, สนามรบทางเศรษฐกิจ
และสนามรบทางทัศนคติธรรม รวมกับสนามรบทางทหาร
ครบ, สนามรบทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ, ทางทัศนคติธรรม
รวมทั้งทางทหาร

ขอใจ ดร. ปรีดี (จบคำสัมภาษณ์)

ต้นฉบับตัวจริง น.ส.พ. บางกอกโพสต์

ฉบับ

สัมภาษณ์ท่านปรีดี พนมยงค์

โดย

กลอเดีย รอสส์

Well
take good care
of you
to London.

BANGKOK POST Sunday magazine

Only
British airways
has 747's
and VC10's.

Vol. XXVII No. 12

BANGKOK SUNDAY JANUARY 13, 1974

SECTION

Dr Pridi Phanomyong

I was surprised Dr Pridi was willing to speak to me but after only one hour in a radio-telephone call I was returned to the Paris home of Thailand's most intriguing politician.

"I would like to make only one request," said Dr Pridi. "Please try to repeat exactly what I say. You know, so often words are distorted — just intentionally or otherwise."

So I sat back on my tape recorder and recorded, along with sounds of pinging motorcycles, trailer trucks and the engines, the words of a man who, even after a forced exile of 21 years, still calls Thailand, "My country."

(Speaking on the tapes now it's

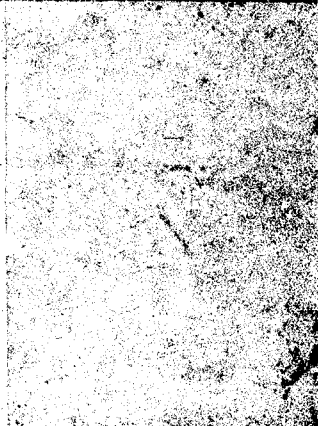
easy to remember the afternoon in France. We dived into plates of French pastry, that casual and home-made crepes suzettes. There was English tea and then Chinese, tea, French and Chinese cigarettes.

But most of all, listening to the tapes brings back the image of the 73-year-old Pridi how he carefully chose his words to reveal neither too much nor too little faith in the new Government; how he brushed as he explained how anyone a liberal or democrat — can write a constitution to suit his own whims; how he quietly reminded me to himself than to me, about his work in Thailand before and during the war; and, after he said something he thought

might be too radical, how he leaned forward in his chair and asked earnestly, "You may write that?"

For me the afternoon was too short, but Dr Pridi is a busy man. For one thing, he's just finished the manuscript of his — autobiography which runs to 530 pages. Initially it will be published in French, but it promised it will soon be translated into other languages.

It would be incorrect to call Dr Pridi anything ascribed to a "living legend"; rather, he is an energetic, fast-thinking and above all, interested man. And, when his life story is finally disclosed, it will most likely be more exciting than the dramatic fiction writers dream about.

An exclusive interview with Pridi in exile

BANGKOK POST: DR PRIDI PHANOMYONG has been in exile from 71 to 21 years, whenever the practices of a new government in Thailand. Would you go back to Thailand after exile?

DR PRIDI PHANOMYONG: Not yet. First, I am in exile. Secondly, the political conditions are not so clear. I could not manage to work or even meditate, but if someone were to let me go back to Thailand, I would be willing to go back to Thailand then.

A: Why?
Q: How is the country has been taken — a bit. What is your opinion as to the extent of change, for example, at the new who are in the government?

A: As you know in the cabinet, there are some new elements and many old elements. That's all.
Q: Can you see any great change as a result of the cabinet re-formation?

A. Well, I feel, as I have said for the past few days, I would like to see the new Government in a position to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

Q. That is your answer when you said that you would like to see the Government in a position to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

No surprise

The public reaction to the news that the Government had decided to accept the terms of the new constitution was not surprising. The people had long been dissatisfied with the present Government and its policies. They had seen the Government fail to address their needs and concerns. The new constitution offered a more democratic and accountable system, which was a welcome change for many.

Q. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

The King in Paris

By the way, though I have not seen the King in Paris, I have seen the King in Paris.

Q. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

A. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

Q. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

The King in Paris

A. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

Q. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

the King in Paris, I have seen the King in Paris. I have seen the King in Paris, I have seen the King in Paris.

Q. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

A. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

Q. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

A. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

Q. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

I think one can write whatever he likes in a constitution but the facts can be quite different. After the War we had promulgated a truly democratic constitution... and yet Pibul and his reactionary associates made a coup d'etat...in the end, you know, Siam is a monarchical regime and we must rely on His Majesty

Q. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

A. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

Q. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

Powers

A. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

Q. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done. I think it is essential for the Government to be able to deal with the people's problems in a more effective way than the present Government has done.

WIPAC
Your best
is our
Coke.

THAI FARM BANK
Dedicated to
Banking Excellence

SANYO "Memo Scriber" Dictating Machine

Features:

- Simple for setting up and operation
- Excellent sound system
- Easy to use
- A light and portable design
- A simple and easy to use
- A simple and easy to use

SANYO
SANYO (THAILAND) CO., LTD.

CONTINUED ON PAGE 12

... to be impeached...
... by the people...
... and the people would...
... had done, in many...
... in to my duty as acting

... must rely on force on...
... There are so many...
... the example of my own...
... the Americans used...
... from the and Nagasaki...
... in Japan when the...
... all surrender to the...
... they men wanted to fight...
... for the sake...
... the courageous act...
... ions' surrender to the...
... Japan from total...
... desist act, Hirohito could...
... between the military...
... those the war and the...
... he wanted to finish the...
... courage to order the...
... se arms against the...
... the Japanese govern...
... ment, Japan prosper...
... man's occupation of...
... We'll have the same as...
... other economic ex...

... I know the word Im...
... Capitalism in 'the...
... mer Imperialism and...
... the same basically...
... capitalists wear masks...
... beyond that, while the...
... are more blunt. But...
... the same. You may...
... colonialism and the...
... basically the same...
... differences in...
... a colonialism they...
... country could, a...
... colonialists choose...
... to act for them...
... imperialists are blind...
... that I am not against...
... you must write that...
... mean war marnears...
... the true kind of...
... who have been mis...
... als of George Wash...
... of the Second World...
... departed from the...
... George Washington.

'Even though the Thai race is in the majority there are many other races composing our country. That's why the old kings, ever since the Ayutthaya Period, called our country Siam. The name was changed as a chauvinistic gesture to boost Fascism and make our Thai race similar to the Aryan race of Nazi Germany'

But still the majority of the American people are good people, but some are misled by a small oligarchy. We must distinguish between the people, and the warmongers who are not democratic, who are betraying their own country.

I have no policy to suggest that our country breaks off relationship with the US, No. We want to be good friends with the United States of America on the condition that the American Government does not bully us; does not exploit us and does not use our country as a base for aggression upon other countries.

Q. Few third world countries have succeeded in forcing the US to treat them fairly. The few nations that have done this are in the Middle East.

A. I think that with a reasonable American Government in the future we may have a victory. We must try. But it depends on our will, too. If we have the will to negotiate with the American people in the direction of safeguarding our full independence, with no compromise, I think we can succeed. But if we lack courage, if we say we could never negotiate with a power like the US, we have no one to help us financially, well then we will not achieve independence. It takes a lot of education and teach-

ing, but ultimately it depends on the Government of the country. If the Government understands what is necessary, they can lead the people to understand. Instead of letting the US take the initiative, if the latter happens I don't know what the consequences would be. There are two ways to take initiative, either by the government or by the people themselves. You may write that?

Q. Dr Pridi, why do you refer to Thailand as Siam and the people as Siamese rather than Thai?

A. Siam has been well-known in the world for many centuries. The old kings knew that our country is composed of many races and ethnic groups. Even though the Thai race is in the majority there are many other races composing our country. That's why the old kings, ever since the Ayutthaya Period called our country Siam. The name was changed as a chauvinistic gesture to boost Fascism and make our Thai race similar to the Aryan race of Nazi Germany.

Q. Is it necessary for a country to be completely united internally in order to defeat its enemy?

A. Well, in China in the anti-Japanese war, the KMT and the Communists made some kind of United Front,

but between them there were basic ideological differences. ... in Vietnam at the beginning of the struggle there were three communist parties which were later amalgamated under Ho Chi Minh. But the Japanese or the imperialists are the same and the colonialists are the same because they are all imperialists.

Q. Do you see anyone in Thailand who could rise and lead the country like Mao or Ho?

A. I don't know who would be, but history has shown that leaders appear when they are needed.

Chairman Mao told me - modestly, Mao is very modest - that he was only a school teacher and that he had never been in a foreign country but he has studied Marxism and Leninism by reading himself, and then combining theory with practical applications. Mao told me that some of his old comrades had been studying in the military academies for three years but he had to study 10 years. And why so long? Because he has studied on the battlefield. And the teaching of Mao Tse-tung on military affairs is appreciated even by high military persons as one of the best tactical pieces because he combines theory with practice. I think by his practical leadership guiding the people to victory, the people like him and accept him as their leader.

But this is also the story of Ho Chi Minh. He came to Europe working as a cabin boy on a French steamer then worked as cooking boy in a hotel in England. He worked at many jobs but he always studied. He suffered many hardships but he looked for the best way to help his country.

So in every country you may find a leader ready to take over in the battlefield.

Q. But that means you must have a battle.

A. No. Battlefield doesn't mean only military battlefield; it is a political battlefield, economic battlefield and ideological battlefield in addition to a military battlefield. Yes, political, economic, ideological including the military battlefield.

THANK you, Dr Pridi.

ให้สัมภาษณ์ บ็เตอร์ ลิมเคว๊กโก
แห่งนิตยสาร Journal of contemporary Asia

ณ บ้านพักخانกรุงปารีส
เมื่อ ๒๒ เมษายน ค.ศ. ๑๙๗๗

แปลเป็นภาคภาษาไทยโดย
สุภัทร สุคนธาภิรมย์

คำตอบของนายปรืด พนมยงค์
ต่อคำถามสัมภาษณ์ของ บีเตอร์ ลิมเควิกโก
(วารสาร “คอนเท็มเปอเรรี่ เอเชีย”)

๒๒ เมษายน ๒๕๒๐

๑. คำถาม : ในช่วงเวลา ๓ ปีที่ล่วงมานี้ ประเทศไทยได้ล้มรสของระบอบประชาธิปไตยในระยะเวลาอันสั้น มีมูลปัจจัยอะไรหรือที่ทำให้การปกครองฝ่ายพลเรือนต้งกล่าวต้องล้มคว่ำไป ?

คำตอบ ก.) ระบบการเมืองในประเทศไทยที่ได้เผยโฉมออกมาตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. ๒๕๑๗ จนกระทั่งได้เกิดการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ นั้น ยังไม่ถึงขนาดเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ มันเป็นเพียงกึ่งประชาธิปไตย

ไทยเท่านั้น ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมีบทบัญญัติอันเป็นการถาวรเกี่ยวกับวุฒิสภาที่ทรงแต่งตั้งโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามคำแนะนำของรัฐบาล จะมีก็แต่สภาล่างเท่านั้นที่มีการเลือกตั้ง

จริงอยู่, ในอดีตรัฐธรรมนูญฉบับลงวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ เคยกำหนดให้มีช่วงระยะก้าวผ่านโดยครั้งหนึ่งของสมาชิกรัฐสภาได้มาจากการเลือกตั้ง และอีกครั้งหนึ่งได้รับการแต่งตั้ง แต่บทบัญญัตินี้ก็มิได้เป็นการถาวร ในปี ๒๔๘๙ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการสมควร บทบัญญัติที่เป็นช่วงระยะก้าวผ่านนั้นก็ได้ออกยกเลิกไป รัฐสภาอันประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ล้วนมีสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งทั้งสองสภา แต่แล้วต่อมาการรัฐประหารอันเป็นปฏิปักษ์ก็ได้ยกเลิกัมระบบนีเสีย แล้วนำเอาระบบเผด็จการเข้ามาใช้แทนที่จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๗

ข. การที่จะวินิจฉัยว่า ระบอบการปกครองใดเป็นประชาธิปไตยหรือว่าเป็นเผด็จการนั้น เป็นการไม่ถูกต้องที่จะ

ไปฟังเสียงกันที่หัวหน้าคณะรัฐบาลว่า มีหัวหน้าเป็นพลเรือน
หรือว่าเป็นทหาร (ข้าพเจ้าเคยชี้แจงปัญหาข้อนี้แก่บรรดานัก
ศึกษาแล้วเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๑๙)

๑ SUAN HULARB

โปรดสังเกตดูก็จะเห็นได้ว่า ซาลาซาร์นั้น เป็นผู้เผด็จ
การพลเรือนของปอร์ตุเกศ, มุสโสลินี ก็เป็นนายร้อยโทกอง
หนุนมาก่อน ซึ่งต่อมาก็เป็นพลเรือนก่อนหน้าที่เป็นผู้เผด็จการ
ของอิตาลี ฮิตเลอร์ซึ่งเป็นอดีตนายสิบ ก็เป็นหัวหน้ารัฐบาล
พลเรือนและเป็นประมุขแห่งรัฐเยอรมันด้วย และอีกท่านหนึ่ง
นายพลเดอโกล แห่งฝรั่งเศส ก็ปกครองประเทศด้วยระบอบประ
ชาธิปไตยของนายทุน แม้นายธานินทร์ซึ่งเป็นพลเรือน แต่ก็
ปกครองประเทศไทยด้วยระบอบเผด็จการ

เพราะฉะนั้น จึงเป็นการไม่ถูกต้องที่จะทึกทักเอาว่ารัฐ
บาลพลเรือนที่ปกครองประเทศมาก่อนวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙
เป็นรัฐบาลประชาธิปไตย เป็นการสำคัญมากที่เราจะต้องดูให้ถ้วน
ทั่วทั้งระบบรัฐบาลและตัวรัฐธรรมนูญ

ก.) มูลปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐบาลเสนีย์ต้องล้มคว่ำลง
ไปนั้น มันเป็นเรื่องของความขัดแย้งทางชนชั้น มีกลุ่มอยู่
หลายกลุ่มในชนชั้นและระดับชั้นเหล่านั้น ที่ต่างก็มุ่งเข้ายึดอำ
นาจรัฐเพื่อผลประโยชน์แห่งชนชั้นของตน ก่อนหน้าวันที่ ๖
ตุลาคม ๒๕๑๙ ตั้งนานมาแล้วที่เป็นที่ทราบกันดีว่า มีกลุ่มอยู่
หลายกลุ่มทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนต่างตระเตรียมการที่จะทำรัฐ
ประหาร และกำลังรอคอยโอกาสที่จะทำลายล้างไม่ให้มีรัฐสภาที่
มีผู้แทนราษฎร

๒ คำถาม : มีบทเรียนอะไรบ้างที่พอจะสรุปได้จาก
เหตุการณ์เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ กับตุลาคม ๒๕๑๙ ?

คำตอบ ก. บทเรียนสำคัญประการหนึ่งจากกรณี
ตุลาคม ๒๕๑๖ ก็คือว่า ความสำเร็จของนิสิตนักศึกษาและผู้รัก
ชาติในการล้มล้างระบอบเผด็จการครั้งนั้น เนื่องมาจากเหตุผล
หลายประการด้วยกันคือ

๑) ความเรียกร้องต้องการขององค์การนิสิตนักศึกษาที่
ต้องการรัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตยนายทุน หรือประชาธิปไตย

SUAN - DOME

๑๓๗

ไทยแบบตะวันตกนั้น สอดคล้องกับการยอมรับของประชาชน
ส่วนข้างมาก

๒) เมื่อวัตถุประสงค์ขององค์การนิสิตนักศึกษาเป็นที่
ยอมรับของประชาชนส่วนมากแล้ว ความสำเร็จก็ย่อมเป็นที่คาด
หมายได้ แม้ว่าจะเป็นการต่อสู้ที่ปราศจากอาวุธก็ตาม

๓) ในระยะ ๒-๓ สัปดาห์หรือราว ๆ นั้นหลังวันที่
๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ขบวนการของนักศึกษาได้เข้าควบคุมอำนาจ
หน้าที่ของรัฐอย่างแท้จริง ฝ่ายทหารถึงกับเกิดการหวาดหวั่น
จนทหารบางส่วนในกองทัพถึงกับถอดทำลายเครื่องแบบ และ
ปล่อยให้นิสิตนักศึกษาเข้าดำเนินงานปกครอง ตำรวจเองก็ไม่
เข้าควบคุมการจราจร ปล่อยให้ลูกเสือทำหน้าที่แทน หน่วย
ตำรวจบางแห่งถึงกับปล่อยให้นิสิตนักศึกษา เข้าดำเนินงานใน
สถานีตำรวจเหล่านั้นเป็นต้น

เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า ขบวนการนิสิตนักศึกษา
สามารถใช้อำนาจเข้าบริหารงานรัฐกิจได้ทีเดียว ถ้าหากบรรดา
นิสิตนักศึกษา ไม่ว่าจะช่วยปฏิบัติการไหวพริบของตนเอง หรือ

นักทฤษฎีของนิสิตนักศึกษาเหล่านั้น ให้คำแนะนำแก่พวกเขาที่
ตามได้รวบรวมพลังกันปฏิบัติหน้าที่การงานของพวกเขาตาม
หลักของวิทยาศาสตร์สังคมอย่างถูกต้อง ก่อนที่จะร้อนรนไปทำ
งานอย่างอื่นเสียแล้ว เหตุการณ์ที่ติดตามมาอาจเปลี่ยนแปลงเป็น
อย่างอื่นไปก็ได้

จากตัวอย่างในบางประเทศ “การอภิวัฒน์ทางประชาธิปไตย
ไทยกุ่มพี” เป็นก้าวแรกที่จำเป็นในการดำเนินไปสู่ระบอบสัง
คมนิยม เราควรจะได้ศึกษาจากตัวอย่างเหล่านี้อีกมากมายทั้งใน
แง่หลักการและการปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ในเดือนกุมภาพันธ์
๑๙๓๐ (พ.ศ. ๒๔๗๓) เมื่อคราวที่โฮจิมินห์ หรือเวียนอาย
เกวีก ในฐานะผู้แทนโคมินเทอร์นประจำเอเชียอาคเนย์ ได้ก่อ
ตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งอินโดจีน ตามที่ได้พบปะประชุมกันที่
ฮ่องกงได้กำหนดแนวทางการอภิวัฒน์ไว้อย่างชัดเจน คือให้เริ่ม
จาก “การอภิวัฒน์ทางประชาธิปไตยไทยกุ่มพี” ไปสู่ “การอภิวัฒน์
ที่คิน” (โปรดดู “คูรีเยร์ของเวียตนาม” ฉบับ มกราคม ๑๙๗๗)

๔) ภาพหลังจากชัยชนะของนิสิตนักศึกษาแล้ว มี
บุคคลเป็นจำนวนมากที่ต้องการจะแย่งชิงผลจากชัยชนะนั้นมา

เพื่อประโยชน์ตน หรือประโยชน์ทางชนชั้นของตนแทนที่จะช่วย
 ให้นิสิตนักศึกษาสามารถรวมพลังแห่งชัยชนะของพวกเขา บาง
 พวกก็เข้าดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นกึ่งประชาธิปไตยฉบับ
 ปี ๒๕๑๗ แต่บางพวกก็กลับแนะนำให้ใช้ “สูตรสำเร็จรูป” เพื่อ
 จุกกระชากพัฒนาการของสังคมโดยมิได้คำนึงถึง “กาละ, เทศะ
 และภาวะ”

ข. กรณี ตุลาคม ๒๕๑๗ ก็มีบทเรียนบางอย่างที่ควร
 แก่การศึกษาเหมือนกัน

๑) บรรดาเพื่อร่วมชาติและข้าพเจ้าต้องขอสดุดีวิญ-
 ญาณอันสูงส่งและความพร้อมเพรียงของบรรดานิสิตนักศึกษาที่ได้
 เสียสละตนเองเพื่อประชาชนและประเทศไทย

๒) แก่แก่นักทฤษฎีทั้งหลาย ที่บรรดาผู้นำนักศึกษา
 พร้อมที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของเขา จะได้ชี้แนะทฤษฎีชั้นมูล
 ฐานอันถูกต้องในการต่อสู้ ทั้งในแง่ยุทธศาสตร์และยุทธวิธี
 บรรดานิสิตนักศึกษาเหล่านั้นจักสามารถต่อสู้เอาชัยชนะเหนือ
 พวกปฏิกริยาได้อย่างแน่นอน แทนที่จะถูกพวกมันเช่นฆ่าทำ
 ลายอย่างทารุณ

๓) ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงนักทฤษฎีเหล่านั้นก็เพราะมีนักวิทยาศาสตร์สังคมนหลายท่าน รวมทั้งมาร์กซ์, เลนิน และเหมา เจ๋อตงด้วย ได้เคยชักชวนให้นักทฤษฎีของพรรคคอมมิวนิสต์ ระวังความรับผิดชอบของตนในการเผยแพร่แนวความคิดของตน การให้คำแนะนำอย่างผิด ๆ จนเป็นผลให้เกิดการสังหารหมู่จากหามือของศัตรูนั้น นับเป็นการประกอบอาชญากรรมอันอกุศลยิ่งที่เดียว

นักทฤษฎีเหล่านั้นไม่ควรใช้ให้นิสิตนักศึกษาทำตามคำขวัญอันเก่าแก่ที่มีอายุตั้ง ๓๐ ปีมาแล้วที่ว่า “เราต้องปลุกกระตมกำลังพลให้ได้เป็นเรือนแสนเรือนล้าน” การปลุกกระตมกำลังแบบนั้นมิได้คำนึงถึงความเสียหายอันจักเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น มันจึงเป็นสิ่งที่ผิด เช่นเดียวกัน นักทฤษฎีบางคนได้ให้คำแนะนำไปตามรายงานของนักศึกษาบางคนที่อ้างว่า “ยังมีคนถูกฆ่าและถูกจับกุมโดยพวกปฏิกริยามากมายเพียงใด ก็จะเป็นผลดีแก่ขบวนการเพียงนั้น เพราะจะทำให้เราได้พลพรรคมากยิ่งขึ้น”

๔) นักทฤษฎีของนิสิตนักศึกษาควรจะให้คำแนะนำแก่นิสิตนักศึกษาอย่างชาญฉลาด โดยให้พวกเขาศึกษาจากตัวอย่าง

ของผู้อื่นทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ อันที่จริงศัตรูของ
 นิสิตนักศึกษาได้ขู่เชิญคุกคามมาก่อนแล้วว่า จะทำลายพลังของ
 นิสิตนักศึกษามาตั้งก่อนวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ทั้งได้เคยใช้กำลัง
 เข้าโจมตีทำลายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มาแล้ว ตั้งแต่ปี
 ๒๕๑๘ นักทฤษฎีเหล่านี้ควรจะให้คำแนะนำแก่นิสิตนักศึกษาให้
 ใช้ความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น และให้ศึกษาถึงวิธีการสู้รบของ
 ศัตรูให้จงหนัก แม้ความรู้จะเป็นความรู้แบบพื้นๆก็ตาม แต่
 มันก็มีและย่อมมีคุณประโยชน์อยู่ไม่น้อย เมื่อนิสิตนักศึกษา
 ได้รับคำแนะนำให้เข้าไปชุมนุมกันในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 นักทฤษฎีของพวกเขาน่าจะสังเกตเห็นว่า ฝ่ายศัตรูของพวกเขาได้
 พร้อมแล้วที่จะเข้าโจมตีนิสิตนักศึกษา ตั้งแต่ก่อนวันเกิดเหตุ
 การเข้าไปชุมนุมกันในที่อันจำกัดเช่นนั้น เท่ากับเป็นการเข้าไป
 เป็นเป้าเด่นที่ง่ายแก่การโจมตี อันเป็นการชักกัณฑ์ยุทธวิธีพื้นฐาน
 ของการสู้รบ ยุทธวิธีที่ถูกต้องในสถานการณ์เช่นนั้น ควรจะ
 เป็นการกระจายนิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อยหลาย ๆ กลุ่ม

๓. คำถาม : เนื่องจากระบบรัฐสภาปัจจุบันนี้ได้ปฏิเสธ
 ปิดประตูแก่ฝ่ายซ้าย หนทางแห่งการปลดแอก ควรจะมา
 จากในป่าไซไหม ?

คำตอบ ก. พวกฝ่ายซ้ายนั้นมียุอยู่หลายจำพวกด้วยกันเช่นในยุโรป ท่านจะเห็นได้ว่ามีฝ่ายสังคมนิยมและฝ่ายคอมมิวนิสต์มากมายหลายจำพวกด้วยกัน แต่ละจำพวกก็แตกต่างกันออกไปทั้งในด้านหลักการและวิธีการต่อสู้ของแต่ละพวก ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ในประเทศไทยนั้นภายหลังจากเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ แล้ว มี "พวกหัวเอียงซ้าย" อยู่หลายพวกด้วยกัน และหลังจากเหตุการณ์วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ แล้ว พวกนิยมซ้ายบางเหล่าจากยุโรปได้พยายามชักจูงนิสิตนักศึกษาบางกลุ่มให้เข้าด้วยกันฝ่ายตน .

เมื่อเช่นนี้วิธีการต่อสู้ของฝ่ายซ้ายจึงมียุอยู่หลายวิธี การที่จะสันนิษฐานเอาว่า พวกซ้ายจะต้องต่อสู้มาจากป่าเสมอไปจึงเป็นการไม่ถูกต้อง

ข. ฝ่ายซ้ายบางพวกไม่ต้องการต่อสู้ด้วยอาวุธ ถ้าหากว่ายังมีวิถีทางรัฐสภาเปิดโอกาสให้ เขาก็จะใช้วิถีทางนั้น และแม้วิถีทางรัฐสภาจะถูกปิดตายก็ตาม ก็ยังมีวิธีการต่อสู้อย่างอื่น ๆ อีก โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการสู้รบจากป่าแต่วิธีเดียว ตัวอย่างเช่น โดยวิธีรัฐประหาร, โดยการลุกฮือก่อการกบฏจลาจล, และโดย

วิธีการอื่น ๆ ที่จะพึงใช้ได้ ทั้งนี้แล้วแต่กาละ, เทศะ, และภาวะ
 แน่นอน, กลุ่มฝ่ายซ้ายแต่ละกลุ่มย่อมเลือกเอาวิธีการตามที่เขา
 จัดตั้ง

ค. ลอฮ

ค. สำหรับกรณีประเทศไทย ชาวทางราชการเองก็ได้
 ยอมรับแล้วว่า มีนิสิตนักศึกษาเป็นจำนวนไม่น้อยได้ไปเข้าร่วม
 กับกองกำลังในป่า และจำนวนจะมากขึ้นเพียงใดก็ย่อมขึ้นอยู่กับ
 กับความพร้อมของหน่วยนำในป่าที่จะยอมรับพวกเขา

ง. ถ้าหากนักทฤษฎีของฝ่ายที่ต้องการต่อสู้ด้วยกำลัง
 อาวุธได้ศึกษาปรากฏการณ์ของเหมาเจ๋อตุงเรื่อง “สงครามกบฏฉิ่น”
 เขาก็คงจะได้รับคำเตือนสติว่า แม้สงครามกบฏฉิ่นจะมีระเบียบ
 แบบแผนของตัวเองโดยเฉพาะก็ตาม แต่ก็ยังจะต้องปฏิบัติตามระ
 เบียบแบบแผนทั่วไปของการทำสงคราม ระเบียบแบบแผนพื้น
 ฐานของการทำสงครามเป็นที่รู้จักกันดีซึ่งที่นะ ไปเถียน ได้เคย
 กล่าวไว้ว่า “ทหารเดินได้ด้วยท้อง” นักรบจรรยาในป่าอาจ
 มีจิตใจเข้มแข็งพอที่จะเดินป่าโดยไม่มีอาหารได้ ๒-๓ วัน แต่
 ถ้าการขาดแคลนอาหารยืดเยื้อนานเกินไป แน่นอน เขาย่อมไม่มี
 กำลังวังชาพอที่จะทำการสู้รบ โดยปกติทหารคนหนึ่งต้องการ

ข้าวสารประมาณวันละ ๖๐๐ กรัม นักรบของประชาชนก็ไม่มี
การยกเว้นในขั้นนี้ ถ้าเราเชื่อคำโฆษณาที่ว่า มีนิสิตนักศึกษาถึง
๒๐,๐๐๐ คนได้เข้าร่วมกับกองกำลังในป่า และถ้าหากว่าผู้นำ
ของหน่วยจรยุทธสามารถรับนิสิตนักศึกษาทั้งจำนวนนี้ได้จริง ก็
น่าจะแสดงความยินดีด้วยที่เขาสามารถขนส่งข้าวสารเข้าไปในป่า
ได้เป็นจำนวนตั้งกว่าวันละ ๑๒,๐๐๐ กิโลกรัมทุก ๆ วันหรือกว่า
เดือนละ ๓๖๐,๐๐๐ กิโลกรัมทุก ๆ เดือน

นักโฆษณาและผู้คล้อยตามบางคนอาจไม่ทราบความจริง
ว่าไม่มีการทำนาในป่า ขั้นนี้เป็นความจริงทั้งในยุโรปและทั่ว
โลกว่าไม่มีการเพาะปลูกพืชธัญญาหารในป่า การทำนาปลูก
ข้าวเขาทำกันในที่นานอกป่า ชาวนาเกี่ยวข้าวที่มีสภาพเป็นข้าว
เปลือก และโปรดทราบที่ข้าวเปลือกนั้นยังใช้บริโภคสำหรับ
มนุษย์ไม่ได้ ข้าวเปลือกจะต้องได้รับการสีเสียก่อนจึงจะนำมา
ปรุงเพื่อการบริโภคได้ เพราะฉะนั้นการขนข้าวสารจากโรงสี
เป็นจำนวนมากมายเช่นนั้นเข้าไปในป่า จะต้องใช้ความระมัด
ระวังอย่างใหญ่หลวง เพื่อหลบหลีกจากการสกรอยจากสายสืบ
ของฝ่ายรัฐบาล

จ. นักรบในป่าจะต้องแข็งแกร่งสามารถทนทานต่อสภาพ
 แวดล้อมของการดำรงชีพและการสู้รบในป่า ซึ่งมีสภาพแตกต่าง
 ต่างกันมากกับการเข้าป่าล่าสัตว์เป็นครั้งคราว นักรบในป่าจะ
 ก้องปฏิบัติตามหลักการของเหมาเจ๋อตุงว่าด้วย "การทำสงคราม
 ยืดเยื้อ" เพราะลำพังแต่การทำสงครามจรยุทธ์นั้น ไม่สามารถ
 ขยายึดและรักษาอำนาจในเมืองใหญ่ได้ การทำสงครามจรยุทธ์
 จะต้องค่อย ๆ คืบคลานขยายตัวมาเป็นกองทัพประจำการ โดยมี
 กำลังอาวุธที่เหมาะสม มีสมรรถนะการฝึกที่เหมาะสม และมี
 ยุทธศาสตร์ที่สามารถในการสู้รบเพื่อเข้ายึดล้อมและรักษาอำนาจ
 ในเมืองใหญ่ได้ เงื่อนไขทั้งหมดนี้ต้องใช้เวลาอันยาวนาน

ฉ. ฝ่ายซ้ายที่ยึดมั่นในลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน อย่างแท้
 รังพึงปฏิบัติตามคำสอนของเลนินเรื่อง "สงครามพลพรรค"
 ึ่งเขียนขึ้นเมื่อเดือน ตุลาคม ๑๙๐๖ ที่กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า
 ังนี้ :-

"ลัทธิมาร์กซิสม์แตกต่างจากลัทธิสังคมนิยมแบบเก่า ๆ
 กรูปแบบอย่างสิ้นเชิงโดยข้อเท็จจริงที่ว่า ลัทธิมาร์กซิสม์มี

ได้ผูกมัดขบวนการของตนไว้กับการต่อสู้ในแบบหนึ่งแบบใด โดยเฉพาะ ลัทธิมาร์กซิสม์ยอมรับการต่อสู้ในทุกรูปแบบ หมายความว่าในกรณีใดลัทธิมาร์กซิสม์ย่อมจะผูกพันตนอยู่กับรูปแบบของการต่อสู้ที่เป็นไปได้ และที่ดำรงอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดเท่านั้น โดยการยอมรับว่ายังมีการต่อสู้แบบใหม่ ๆ ที่ผู้เข้าร่วมการต่อสู้ยังไม่เคยรู้จักมาก่อนในช่วงระยะเวลาหนึ่งเวลาใด ซึ่งได้อุบัติขึ้นอย่างมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เมื่อสถานการณ์ทางสังคมในช่วงหนึ่งได้เปลี่ยนแปลงไป การแก้ปัญหาโดยไม่คำนึงถึงสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ เท่ากับเป็นการเมินเฉยต่อหลักเบื้องต้นของปรัชญาสังคมนิยม.....การพยายามตอบรับหรือปฏิเสธปัญหาที่ว่าจะพึงใช้วิธีการต่อสู้อย่างหนึ่งอย่างใด โดยเฉพาะหรือไม่ โดยมีได้ศึกษาสำรวจรายละเอียดของสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรมในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใด ในขั้นหนึ่งขั้นใดแห่งการคลี่คลายขยายตัวของสถานการณ์นั้น เท่ากับเป็นการละทิ้งฐานะของลัทธิมาร์กซิสม์อย่างสิ้นเชิง ”

ยิ่งกว่านั้น เกลินยังได้คัดค้านชาวคอมมิวนิสต์ที่หลง
 ตนลืมหูลืมตา ไว้ในหนังสือเรื่อง “คอมมิวนิสต์บึกข้าย - ความ
 ระส่ำระสายอย่างแตกไร้เดียงสา” ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อปี ๑๙๒๐ มี
 ความตอนหนึ่งว่า ดังนี้ :-

“ทุกคนคงจะเห็นด้วยว่า กองทัพใดก็ตามที่มีได้รับการ
 ฝึกให้รู้จักใช้อาวุธทุกชนิด, ให้อุปกรณ์ใช้ปัจจัย และวิธีการทำ
 สงครามทุกอย่างเท่าที่ศัตรูมีอยู่หรืออาจมีอยู่ เท่ากับเป็นการทำ
 ตนให้โง่งมง่ายหรืออาจกลายเป็นการประกอบอาชญากรรมไปก็
 ได้ ข้อคิดหนึ่งนำไปใช้กับการเมืองยิ่งยากกว่าการทำสงคราม
 เพราะในทางการเมืองนั้น มันยิ่งยากขึ้นไปอีกที่จะคาดได้ว่า
 การสับแบบใดที่เราอาจประสบกับความคับขัน, ประสบกับการ
 ตัดสินชี้ขาด, หรืออาจประสบกับความพ่ายแพ้ ถ้าเกิดเหตุการณ์
 เปลี่ยนแปลงที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของเรา เมื่อชนชั้นอื่น
 นำเอาวิธีการต่อสู้แบบอื่นมาเผชิญหน้ากับเรา ในขณะที่เรากำลัง
 เหนื่อยอ่อนอย่างเต็มที่”

๔. คำถาม เพื่อตอบโต้การรัฐประหารของฝ่ายทหาร พรรค
 สังคมนิยม (พสท.) ได้เข้าร่วมพลังกับพรรคคอม

มิวนิสต์ (พคท.) การเข้าเป็นแนวร่วมเช่นนี้มีความสำคัญประการใดบ้าง ?

คำตอบ ก. ในประเทศไทยนี้มีพรรคการเมือง ที่ใช้ชื่อว่า สังกมนิยมโดยเปิดเผยอยู่ ๒ พรรคคือ

(๑) พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย และ

(๒) พรรคแนวร่วมสังคมนิยม

ข. ข้าพเจ้าได้ทราบมาว่า มีสมาชิกพรรคคนสำคัญบางคนของสองพรรคนี้ ได้หลบหนีเข้าไปอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน แล้วได้ประกาศตัวร่วมมือกับชาวคอมมิวนิสต์ แต่ข้าพเจ้าไม่ทราบว่า การกระทำและการประกาศตัวของเขานั้นได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกลางของพรรค และจากประธานของพรรคด้วยหรือไม่

ค. ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวมาว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้เรียกร้องให้ก่อตั้งแนวร่วมกับพรรคการเมืองอื่น ๆ และกับชนชั้นต่าง ๆ ของมวลชน แต่ไม่มีรายละเอียดพอที่จะเปรียบเทียบได้กับแนวร่วมที่เคยมีอยู่และได้รับผลสำเร็จ

มาแล้วในประเทศจีน, ประเทศเวียดนาม, ลาว, และกัมพูชา
รายละเอียดที่จำเป็นต่อทราบมีอยู่ดังนี้ :-

(๑) ใครเป็นหัวหน้านำของแนวร่วม ? ชั้นนี้มีความ
สำคัญมาก เพราะผู้ที่ปรารถนาจะเข้าร่วมในแนวร่วมอย่างจริง
จังย่อมต้องการทราบตัวหัวหน้าที่เขาเชื่อถือได้ เพราะมันเกี่ยว
กับการเสี่ยงชีวิต

(๒) จุดมุ่งหมายที่กระจ่างแจ้งของแนวร่วมมีอยู่ประ
การใด ?

(๓) มีวิธีการอย่างไรที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามความ
มุ่งหมายของแนวร่วมนั้น ?

(๔) รัฐบาลภายหลังได้รับชัยชนะแล้วจะเป็นรูปใด จะ
ยอมให้มีผู้แทนชนชั้นต่าง ๆ ของมวลชนในคณะรัฐบาลหรือไม่ ?
เรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจ
เกิดขึ้นได้ในอนาคต ดังที่ได้ปรากฏตัวอย่างมาแล้วทั้งในอดีต
และปัจจุบันนี้หลายกรณี

๕. คำถาม ท่านเห็นยุทธศาสตร์ของ พคท. เป็นอย่างไรในกรณีรัฐประหารเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๙ ? ยุทธศาสตร์ของ พคท. ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนใหม่หรือไม่ ? ความสำเร็จและความอ่อนแอของ พคท. มีเป็นประการใด ?

คำตอบ ข้าพเจ้าไม่รู้คำตอบและไม่สามารถวิจารณ์ได้

๖. คำถาม มีการต่อสู้แบบใดที่จำเป็นเพื่อเป็นคุณูปการต่อการต่อสู้แบบปัจจุบันนี้ ?

คำตอบ ข้าพเจ้าไม่อาจตอบคำถามนี้ได้ เนื่องจากไม่รู้คำตอบตามข้อ ๕

๗. คำถาม มีข้อยืนยันอะไรบ้างหรือไม่ที่ว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยได้แปรสภาพไปเป็นเศรษฐกิจอาณานิคมแบบใหม่ สำหรับประเทศทุนนิยมที่ด้อยพัฒนา ? ท่านเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงระยะนี้เป็นอย่างไร ?

คำตอบ ข้าพเจ้าอยากจะกล่าวว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันนี้เป็นระบบทุนนิยมล่าหลังที่เป็น

อาณานิคมแบบใหม่ ทั้งนี้ก็เพราะว่าการเศรษฐกิจของประเทศไทยยังอยู่ภายใต้การควบคุมของประเทศไทยทุนนิยมที่เจริญแล้ว ดังเช่น สหรัฐอเมริกา, ญี่ปุ่น, และประเทศยุโรปตะวันตกเป็นต้น

๘. คำถาม การลงทุนต่างประเทศของ ประเทศตะวันตกและญี่ปุ่นในประเทศไทย ได้ส่งผล กระทบกระเทือนอย่างไรบ้าง ?

คำตอบ กล่าวโดยทั่วไป การลงทุนของประเทศตะวันตกและญี่ปุ่นในประเทศไทย ยังผลให้ต่างชาติสามารถเข้าควบคุมเศรษฐกิจของประเทศ ข้อนี้จะศึกษาหาญได้จาก รายงานสถิติต่าง ๆ ของทางราชการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทยได้จัดพิมพ์ขึ้น

๙ คำถาม ท่านมีความเห็นเกี่ยวกับสถานะของชาวนาและคนงานไทยในปัจจุบันนี้อย่างไรบ้าง ? ความเสื่อมโทรมล้าหลังในชนบท เป็นไปอย่างรุนแรงหรือไม่ ? ชาวไร่ชาวนาได้สูญเสียที่ดินของเขาไปมาก

น้อยแค่ไหน ? สถานะของคณงานในชนบทเป็น
อยู่อย่างไร ?

คำตอบ ก. ชาวไร่ชาวนาไทยมีหลายประเภทด้วยกัน คือ

(๑) ชาวไร่ชาวนาซึ่งมีที่ไร่นาเป็นของตนเอง

(๒) ชาวไร่ชาวนาที่ต้องเช่าที่ไร่นาของผู้อื่นมาทำ

ชาวไร่ชาวนาทั้งสองประเภทนี้ ล้วนถูกกดขี่ขูดรีดจาก
พ่อค้าคนกลางและจากเจ้าแ้วโรงสี ส่วนชาวไร่ชาวนาที่ต้องเช่า
ที่ดินเขาทำ ก็ต้องจ่ายเงินค่าเช่าที่ดินให้แก่เจ้าที่ดินในอัตราที่
สูงมาก

ข. แม้ชาวไร่ชาวนาที่เป็นเจ้าของที่ดินเองส่วนมากก็ยัง
ต้องจำนองที่ดินเป็นประกันเงินกู้ และในจำนวนนี้แต่ละปีก็มี
มากมายหลายรายที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ จนต้องโอนกรรม-
สิทธิ์ที่ดินไร่นาของตนให้แก่เจ้าหนี้ไป

ก. บรรดาชาวไร่ชาวนาที่ถูกกดขี่ขูดรีดเหล่านี้ จะ
สามารถมีน้ำออกน้ำหนไปได้ นานก็มากน้อยเพียงใด ย่อมแล้วแต่
สภาพแวดล้อมของเขา, ระเบียบแห่งความสำนึกตื่นตัว, และ

ความพร้อมเพียงที่จะรับการเปลี่ยนแปลง สภาพดังกล่าวนี้ย่อมแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นและภาวะของท้องถิ่นนั้น ๆ บรรดาผู้รักชาติทั้งหลายพึงศึกษาหารายละเอียดของมูลปัจจัยเหล่านี้

ง. ส่วนคนงานจำนวนมากก็ถูกกดขี่ขูดรีดจากนายจ้างของพวกเขา นี้ก็เช่นเดียวกัน บรรดาผู้รักชาติควรจะได้ศึกษาหารายละเอียดเกี่ยวกับทัศนคติและความสำนึกตื่นตัวของพวกเขาตามประเภทของโรงงานและสภาพท้องถิ่น

๑๐ คำถาม ชนชั้นปกครองของประเทศไทยมีฐานะทางสังคมอย่างไร ?

คำตอบ ฐานะทางสังคมของชนชั้นปกครองประเทศไทยปัจจุบันนี้มีความแตกต่างกันหลายประการ ทั้งนี้แล้วแต่สภาพทางชนชั้นและระดับชั้นของชนชั้นที่เขาสังกัดอยู่ พวกเขามีความแตกต่างกันทั้งในทางเศรษฐกิจ, การเมือง, และภูมิหลังทางคตินิยม

๑๑ คำถาม บทบาทของนายทุนไทยเป็นอย่างไร ? มีนายทุนที่เรียกกันว่านายทุนแห่งชาติในประเทศไทยหรือไม่?

คำตอบ ในประเทศไทย “นายทุนแห่งชาติ” ประกอบด้วย นายทุนที่เป็นคนไทยผู้รักชาติที่ปฏิเสธไม่ยอมเป็นสมุนของจักรวรรดินิยม

นายทุนแห่งชาติของไทยจำนวนหนึ่ง เชื่อถือในระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตก เขาสามารถที่จะร่วมมือกับผู้รักชาติรักประชาธิปไตยได้ แต่เขาก็ยังใคร่ที่จะรักษาทรัพย์สินสมบัติและอำนาจของเขาไว้ ด้วยเหตุนี้เขาจึงคัดค้านการทำวิสาหกิจที่เขาเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ถือหุ้นให้กลายเป็นของชาติ

ในประเทศจีนและเวียดนาม พรรคนำได้ร่วมมือกับนายทุนแห่งชาติในรูปของแนวร่วม และมีนโยบายที่แจ่มชัดเป็นรูปธรรม ไม่ใช่กล่าวอย่างลอย ๆ โดยแสดงไว้ชัดว่าวิสาหกิจประเภทใดบ้างที่จะต้องทำเป็นของชาติเมื่อได้รับชัยชนะแล้ว ซึ่งก็จำกัดไว้เฉพาะวิสาหกิจไม่กี่ประเภทที่เป็นของพวกนายทุนชาตินาซีเท่านั้น รวมทั้งได้กำหนดให้ถึงขนาดที่นายทุนแห่งชาติสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้อย่างเสรีหรือไม่ก็เข้าหุ้นร่วมกับรัฐบาล

๑๒ คำถาม พวกทหารเกี่ยวข้องกับการเมืองในประเทศไทยอย่างไรบ้าง? และมีส่วนพัวพันกับธุรกิจเพียง?

คำตอบ พวกทหารส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าไปทั้งหมด โดยทำนองเดียวกัน พลเรือนก็ไม่ใช่ดี ทั้งหมด ทั้งนี้เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล นายทหารบางคนเป็นนักประชาธิปไตยและมีความซื่อสัตย์ดี ในขณะที่พลเรือนบางพวกเป็นทรากเดนของทาสและเป็นเผด็จการแบบศักดินา

๑๓ คำถาม การถอนฐานทัพของสหรัฐออกจากประเทศไทยมีความสำคัญเพียงใด

คำตอบ การถอนฐานทัพของสหรัฐออกจากประเทศไทยมีความสำคัญในข้อที่ว่า มันได้ช่วยให้อาณาเขตประเทศไทยเป็นอิสระจากการยึดครองของต่างชาติ และเป็นการยุติการทำลายวัฒนธรรมและศีลธรรมของคนไทยโดยทหารอเมริกัน

๑๔ คำถาม สหรัฐอเมริกาไม่มีผลประโยชน์สำคัญในประเทศไทยอีกต่อไปหรือ? ประเทศไทยไม่ใช่อาณานิคมแบบใหม่ของสหรัฐอเมริกาแล้วใช่หรือไม่?

คำตอบ สหรัฐอเมริกายังมีผลประโยชน์สำคัญและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอยู่ในประเทศไทย ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น “อาณานิคมแบบใหม่” ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะมีสัญญาฉบับทางทหารระหว่างรัฐบาลไทยกับสหรัฐอเมริกาบ้างหรือเปล่า

๑๕ คำถาม ผลประโยชน์ของญี่ปุ่นมีอยู่อย่างไร ? ญี่ปุ่นกำลังแข่งขันหรือว่ากำลังคอบสนองผลประโยชน์ของอเมริกา ?

คำตอบ ผลประโยชน์ของญี่ปุ่นทางการลงทุนและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเงินในประเทศไทยมีความสำคัญมาก ในบางกรณี ผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นสอดคล้องกัน แต่ในบางกรณีก็ขัดแย้งกัน ซึ่งเรื่องนี้ยังจะต้องศึกษารายละเอียดอีกมากจึงยังไม่อาจชี้ชัดลงไปได้

ปาฐกถาของนายปรีดี พนมยงค์

ในการประชุมสนทนาที่สามัคคีสมาคม

(สมาคมนักเรียนไทย) ประเทศอังกฤษ

เมื่อวันเสาร์ที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๑๖

สวัสดิ์ ท่านทั้งหลาย

ผมขอขอบคุณท่านสภานายก, ท่านกรรมการ, และท่านสมาชิกสมาชิกสมาคมที่เชิญผมและภรรยา มางานประชุมประจำปีของสมาคมครั้งนี้ และขอขอบคุณทุกท่านที่ให้เกียรติมาฟังปาฐกถาและร่วมสนทนากับผมในวันนี้

ท่านสภานายก ได้มีจดหมายแจ้งให้ผมทราบว่าสนทนากิจกรรมขอให้ผมแสดงปาฐกถาในหัวข้อว่า “อนาคตของประเทศไทยควรดำเนินไปในรูปใด” และท่านได้แจ้งเป็นวาทะของท่านด้วยว่า “สิ่งที่มีค่ามากและเป็นที่ต้องการคือการได้มีโอกาสซักถามท่าน(ซึ่งหมายถึงผม)ในปัญหาต่าง ๆ โดยไม่จำกัดหัวข้อ” - ผมมีความยินดีที่จะสนองศรัทธาเท่าที่จะทำได้

แต่ก็จำต้องขอความเห็นใจไว้ล่วงหน้าว่า ในบรรดาเรื่องที่ท่านจะซักถามผมนั้น อาจมีเรื่องที่ผมไม่รู้หรือเกินสติปัญญาของผม ผมก็ต้องขอผลัดคำตอบไว้ในโอกาสหน้าภายพลั้งที่ผมได้ค้นคว้าศึกษาเสียก่อน และก็อาจมีบางเรื่องที่ผมรู้แต่เฉอิญเข้าลักษณะของคำพิงเพยโบราณว่าเป็นเรื่องที่พูดไม่ออกบอกไม่ได้ ผมก็ต้องผลัดไปในโอกาสที่สถานการณ์อำนวยให้พูดออกบอกได้ ถ้าหากโอกาสนั้นยังไม่เกิดขึ้นในอายุขัยของผม แต่ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติมิได้หยุดชงักลงภายในอายุขัยของคนใดหรือเหล่าชนใด คือประวัติศาสตร์จะต้องดำเนินต่อไปในอนาคตโดยไม่มีสิ้นสุด ดังนั้นผมขอฝากไว้แก่ท่านและชนรุ่นหลังที่ต้องการสัจจะช่วยตอบให้ด้วย

เพื่อสงวนเวลาไว้สำหรับโอกาสซักถามปัญหา ผมจึงขอกล่าวพอสังเขปถึงความตามหัวข้อปรากฏา ซึ่งอันที่จริงเป็นเรื่องกว้างขวางพิสดารมากเกี่ยวกับรูปแห่งระบบเศรษฐกิจ, ระบบการเมือง, และทัศน สังคม ท่านก็ย่อมเห็นได้ว่า ถ้าจะกล่าวให้ละเอียดถึงเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ต้องใช้เวลามาก

ในสังคมที่มนุษย์มีฐานะและวิถีการชีพแตกต่างกันนั้น ความขัดแย้งย่อมมีขึ้นระหว่างจำพวกต่าง ๆ หรือชนชั้นวรรณะต่าง ๆ ของสังคมในปัญหาที่กล่าว ตามปกตินี้คนจำนวนส่วนน้อยของสังคมซึ่งเป็นผู้กุมอำนาจเศรษฐกิจ อำนาจการเมือง อิทธิพลทางทัศนสังคม ทำให้มีจิตใจเป็นไปทามอำนาจเศรษฐกิจการเมืองนั้น รวมทั้งบุคคลที่อาศัยหาประโยชน์จากผู้กุมอำนาจและมีอิทธิพลชนิดนั้นก็พอใจในระบบสังคมเท่าที่เป็นอยู่ ถ้าหากจะเปลี่ยนแปลงบ้าง ก็เพื่อให้ฐานะเศรษฐกิจการเมืองและอิทธิพลทางจิตใจนั้นมั่นคงและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ยกเว้นผู้ที่มองเห็นไกลเห็นกฎแห่งความเป็นอนิจจังว่า ระบบเพื่อประโยชน์ของคนจำนวนน้อยจะคงอยู่ชั่วกาลปาวสานไม่ได้ ก็อนาคตจะยิ่งเป็นของราษฎรซึ่งเป็นพลเมืองส่วนข้างมาก ส่วนราษฎรซึ่งเป็นพลเมืองจำนวนส่วนข้างมากของสังคม คือผู้ไร้สมบัติ, ชาวยากจน, ผู้มีทุนน้อย, รวมทั้งนายทุนที่รักชาติซึ่งมิได้คิดเอาที่ประโยชน์ส่วนตัว หรือส่วนของวรรณะพวกตัวเป็นที่ตั้งแล้ว ก่อการระบบสังคมใหม่ ที่จะช่วยความเป็นอยู่ของพลเมือง

ส่วนข้างมากให้ดีขึ้นคือมีระบบการเมืองที่สอดคล้องสมานกัน
 พลังการผลิตทางเศรษฐกิจของสังคม เพื่อให้การเบียดเบียนหม
 ไปหรือลดน้อยลงไปมากที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ แต่ในบรรดาพ
 เมืองส่วนข้างมากของสังคมนั้น ที่แม้ตามสภาพหรือฐานะถูก
 เบียดเบียนจากคนจำนวนส่วนข้างน้อย แต่ยังไม่เกิดจิตสำนึก
 เช่นนั้น เพราะความเคยชินต่อการถูกเบียดเบียนมาช้านาน หรือ
 เพราะตกอยู่ใต้อิทธิพลแห่งทัศนสังคมนีที่ทำให้เกิดสภาพทางจิต
 พอใจในระบบเศรษฐกิจ และการเมืองเท่าที่เป็นอยู่ อย่างไรก็ตาม
 ตามราษฎรที่เป็นพลเมืองส่วนข้างมากนั้น แม้จะยังไม่แสดง
 ความต้องการให้ประจักษ์ชัดแจ้ง แต่ก็ยังเป็นพลังเงียบที่พร้อม
 จะต่อต้านระบบที่ทำให้ความเป็นอยู่ของเขาดีขึ้น

สังคมนี้อาจอยู่ได้ก็โดยมวลราษฎร ดังนั้นระบบของ
 สังคมที่จะทำให้มวลราษฎรมีพลังผลักดันให้สังคมก้าวหน้าก็ค
 ระบบประชาธิปไตย ซึ่งท่านย่อมได้ยินหรือบางท่านอาจเคยพบ
 หรือเคยเรียกร้องที่จะให้ประเทศไทยมีระบบประชาธิปไตย ท่าน
 ย่อมรู้ความหมายของคำนี้ และผมเคยกล่าวไว้แล้วในที่หลาย

แห่ง คือหมายถึงระบบที่ประชาชนหรือมวลราษฎรมีอธิปไตย
 กามมูลศัพท์คือ “ประชา” สนิทกับ “อธิปไตย”

ผมได้กล่าวแล้วว่ารูปของสังคมใด ๆ นั้น ย่อมประกอบด้วยระบบเศรษฐกิจ, การเมือง, ทักษะสังคม ดังนั้นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์จึงต้องประกอบด้วยประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ, ประชาธิปไตยทางการเมือง ทักษะสังคมที่เป็นประชาธิปไตยซึ่งเป็นหลักนำทางจิตใจ

การมีระบบประชาธิปไตยทางการเมืองแต่เพียงด้านเดียวเท่านั้น แม้จะเป็นประโยชน์แก่ราษฎรส่วนมากกว่าไม่มีระบบประชาธิปไตยทางการเมืองเสียเลย ก็จริงอยู่ แต่ถ้าไม่มีระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจด้วยแล้ว ราษฎรส่วนมากก็ไม่มีโอกาสทางปฏิบัติที่จะใช้สิทธิประชาธิปไตยได้ เพราะคนส่วนน้อยกุมอำนาจเศรษฐกิจอยู่ในมือ ย่อมมีโอกาสดีกว่าในการใช้สิทธิประชาธิปไตยทางการเมือง ขอให้ดูตัวอย่างการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของหลายประเทศที่ไม่มีประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจนั้น พวกของผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจสามารถทุ่มเทเงินมาใช้จ่ายได้

รับเลือกตั้งเข้ามาอยู่ในรัฐสภายังกว่าผู้มีความสามารถทางการเมืองแต่ไม่มีทุนมาลงในการเลือกตั้ง ในกรณีเช่นนี้อำนาจทางการเมืองก็ตกอยู่ในมือของผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถใช้อำนาจทางการเมืองกดดันศาลให้เศรษฐกิจเป็นไปตามวาระประสงค์ของตนและพวกของตนที่เป็นคนจำนวนส่วนข้างน้อยของสังคม

สังคมของมนุษย์จะดำเนินไปสู่รูปใดนั้นก็โดยความเคลื่อนไหวของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ มนุษย์จะสามารถผลักดันให้สังคมก้าวหน้าไปสู่ระบบประชาธิปไตย ทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมืองได้นั้น ก็จำเป็นต้องมีทัศนสังคมนที่เป็นประชาธิปไตยยึดถือเป็นหลักนำในการดำเนินกิจกรรมทางสังคม ถ้าหากผู้ใดต้องการระบบประชาธิปไตยสมบูรณ์ แม้แต่ต้องการเพียงระบบประชาธิปไตยทางการเมืองแต่ยึดถือทัศนคติทางสังคมที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยเป็นหลักนำแล้ว ก็ย่อมดำเนินกิจกรรมไปตามแนวทางที่ไม่อาจเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยตามความต้องการนั้นได้ อะไรที่ทัศนคติประชาธิปไตยทางสังคมนั้นก็เป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาค้นคว้าทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ซึ่งย่อมพิสูจน์จากผลแห่งการ

นิเทศนะที่ยึดถืออยู่นั้น คือถ้าทัศนะนั้นนำไปสู่การปฏิบัติที่บัง
 กิตผลให้สังคมมีระบบประชาธิปไตยสมบูรณ์ หรือแม้แค่ระบบ
 ประชาธิปไตยทางการเมืองเป็นเบื้องต้นแล้ว ทัศนะนั้นก็อยู่ใน
 ใจพวกประชาธิปไตย ถ้าไม่บังเกิดผลดังกล่าวก็สมควรวิเคราะห
 วิจารณ์ว่า ทัศนะนั้นขัดต่อความเป็นประชาธิปไตยและเป็น
 ทัศนะที่สนับสนุนให้ระบบที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยดำรงอยู่ได้
 ราบเท่าที่ทัศนะนั้นยังมีอิทธิพลอยู่ในสังคม ผมจึงขอมอบให้
 ท่านทั้งหลายค่อย ๆ หนาวลาตริกตรองแล้ววินิจฉัยเพื่อแสวงหา
 ทัศนะที่เป็นประชาธิปไตยทางสังคมเป็นหลักนำ

ส่วนระบบประชาธิปไตยทางการเมืองโดยเฉพาะนั้น
 เกี่ยวข้องกับระบบอำนาจรัฐที่ราษฎรมีสติธิในการใช้อำนาจรัฐนั้น
 มากน้อยเพียงใด เรื่องนี้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญที่เป็นแม่บทและ
 กฎหมายเลือกตั้ง อีกทั้งกฎหมายเกี่ยวกับระบบบริหารและระบบ
 ศาลการ ระบบประชาธิปไตยทางการเมืองที่เป็นรูปแบบประชา
 ธิปไตยที่สุด คือระบบที่ราษฎรทั้งปวงในสังคมนั้นมีสิทธิออกเสียง
 ญัตติกฎหมายได้โดยตรงไม่ใช่ผ่านทางผู้แทนราษฎร ระบบ

ประชาธิปไตยชนิดนี้ย่อมทำได้ในประเทศเล็ก ๆ ที่มีพลเมือง
 มาก อาทิในสมัยพุทธกาลมีรัฐหนึ่งชื่อว่า “สักกชนบท”
 ซึ่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ท
 อธิบายไว้ในหนังสือพุทธประวัติว่า สักกชนบทนี้ปกครองใ
 “สามัคคีธรรม” ไม่มีพระราชา การที่ราษฎรในรัฐนี้
 อำนาจอธิปไตยได้โดยตรงเพราะรัฐนี้มีพลเมืองน้อย ในปัจ
 บันนี้ก็ยังมีรัฐ หรือ canton เล็ก ๆ ในสมาพันธรัฐสวิ
 เซอร์แลนด์ เช่น Appenzell ซึ่งมีพลเมืองรวมทั้งเด็กผู้เ
 ประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน มีผู้บรรลุนิติภาวะที่มีสิทธิออกเสียง
 ก็พันคน ผู้มีสิทธิออกเสียงของรัฐนี้มาประชุมกันในท้องสน
 เพื่อลงมติโดยตรงในร่างกฎหมายใดๆได้ แต่ในประเทศที่
 พลเมืองหลายหมื่นหลายแสนหลายล้านคน ก็เป็นการพันวิสัย
 จะนัดประชุมราษฎรทั้งปวงให้มาลงมติในร่างกฎหมายใดๆ ไ
 ตรงได้ ฉะนั้นจึงจำต้องมีระบบเลือกตั้งผู้แทนราษฎรให้มา
 สิทธิแทนราษฎร บัญหาระบบการเมืองประชาธิปไตยโดยผู้
 ทางผู้แทนราษฎรนี้ มิใช่อยู่ที่ว่ารูปภายนอกมีรัฐสภาอันประกอ
 ด้วยผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎร แต่ยังคงต้องพิจารณา

ระบบการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรว่า ในทางปฏิบัติราษฎรได้มีโอกาสออกเสียงเสมอภาคกันและมีความสะดวกเพียงใด ท่านที่อยู่ในประเทศอังกฤษซึ่งถือว่าเป็นแม่แห่งระบบประชาธิปไตยทางรัฐสถานนั้น ย่อมเห็นว่าระบบเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของอังกฤษมีความเป็นประชาธิปไตยพอควร อาทิ เขาแบ่งเขตเลือกตั้งเขตหนึ่ง ๆ เพื่อเลือกตั้งผู้แทนราษฎรคนหนึ่งเท่านั้น และมีหน่วยลงคะแนน ไร่ มากพอที่ผู้มีสิทธิออกเสียงจะเดินมาลงคะแนนได้โดยไม่เสียเวลาอันจะทำให้เกิดเบื่อหน่าย แต่ในประเทศไทยภายหลังรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๔๙๐ ซึ่งบางคราวได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร แต่ใช้วิธีถือเอาเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง โดยมีได้แยกออกเป็นหลายเขตในจังหวัดที่มีพลเมืองมาก ส่วนจำนวนผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีได้นั้นให้คำนวณตามจำนวนพลเมือง ๑๕๐,๐๐๐ คนต่อผู้แทนราษฎร ๑ คน ดังนั้นจังหวัดที่มีพลเมืองน้อยกว่า ๑๕๐,๐๐๐ คน เช่นจังหวัดระนองก็มีผู้แทนราษฎรได้เพียงคนเดียว ส่วนจังหวัดที่มีพลเมืองมาก เช่นจังหวัดพระนครก็มีผู้แทนราษฎรได้ ๙ คน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ดังนั้นความไม่เสมอภาคหรือความไม่เป็นประชาธิปไตยจึงเกิดขึ้นระหว่างราษฎรไทยในจังหวัดต่าง ๆ เช่นราษฎรระ

นองมีสิทธิเลือกผู้แทนได้คนเดียว ส่วนราษฎรจังหวัดพระนคร
 มีสิทธิเลือกผู้แทนได้ ๕ คน เหตุผลที่อ้างมีหลายอย่างที่ฟังไม่ชัด
 แต่เราก็เห็นได้ว่าเมื่อราษฎรไม่มีความเสมอภาคกันเช่นนั้นแล้ว
 ก็จะไม่เรียกว่าระบบประชาธิปไตยไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีหน่วยเลือก
 ตั้งที่อยู่ห่างไกลกันจึงไม่สะดวกแก่การที่ราษฎรจะมาลงคะแนนไป
 ทั่วถึง เป็นเหตุให้ราษฎรมาลงคะแนนน้อยมาก และเป็นเหตุ
 ให้ราษฎรไทยเป็นส่วนรวมถูกกล่าวหาเพื่อเป็นข้ออ้างว่ายังไม่
 พร้อมที่จะรับความเป็นประชาธิปไตย แต่อันที่จริงราษฎรไทย
 นิยมความเป็นประชาธิปไตยมาแต่โบราณกาลแล้ว อาทิในสมัย
 ก่อนเมื่อสมภารวัดโคกในชนบทว่างลงก็มีการประชุมพระในวัด
 และราษฎรในหมู่บ้านเลือกสมภาร ผู้ใหญ่บ้านว่างลงก็ประชุม
 ราษฎรเลือกผู้ใหญ่บ้านซึ่งราษฎรส่วนมากก็มาประชุมกันโดยไม่
 ต้องเดินทางมาหน่วยเลือกตั้งที่ห่างไกล ดังนั้นระบบการเมือง
 ที่จะเป็นประชาธิปไตยได้ก็จำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญ วิธีเลือกตั้งซึ่ง
 ให้ราษฎรมีสสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ได้เสมอภาคกัน
 และมีความสะดวกในการออกเสียงได้ในทางปฏิบัติ อีกทั้งจะต้อง
 มีระบบที่ฝ่ายบริหารจำต้องปฏิบัติเพื่อราษฎรอย่างแท้จริง และ

ระบบที่ฝ่ายตุลาการจำต้องมีอิสระและดำรงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรม ปัญหาอุปสรรคแห่งระบบประชาธิปไตยทางการเมืองนี้มีความพิสดารมาก ผมจึงขอให้ท่านทั้งหลายที่สนใจหาโอกาสศึกษาค้นคว้าต่อไป ผมขอฝากข้อสังเกตไว้เล็กน้อยว่า ท่านอาจได้ยินวาทะของบางคนว่า ระบบประชาธิปไตยในอนาคตของประเทศไทยนั้น จะต้องเป็นประชาธิปไตยอย่างไทยๆ วาทะนี้ฟังดูแล้วน่าเลื่อมใส ถ้าผู้กล่าวปรารถนาอย่างจริงใจให้ระบบการเมืองของไทยเหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่นกาลสมัยของมวลราษฎรไทย แต่ก็น่าพิจารณาว่าคำที่ว่าอย่างไทยๆ นั้น ขออย่าให้เหมาะสมเพียงแต่เฉพาะคนไทยส่วนน้อยของสังคมเท่านั้น

บัดนี้ผมขอเข้าสู่ปัญหาระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคม

ระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจนั้น ไม่หมายถึงระบบที่มีบางคนกล่าวว่า ใช้วิธีการบริบททรัพย์สินเงินทองของทุกคนในสังคมแล้วเอามาแบ่งเฉลี่ยเท่า ๆ กัน ถ้าหากเป็นระบบตามวิธีการนี้ ระบบนั้นก็ไม่ใช่ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ เพราะ

มิใช่ระบบที่เป็นธรรม คือคนที่ไม่ทำงานหรือทำงานอย่างเกียจคร้านก็จะได้ส่วนแบ่งเท่ากับคนที่ทำงานด้วยความอุตสาหะ และจะนำไปสู่ความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจของสังคม ระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจหมายถึงราษฎรส่วนมากของสังคม ต้องไม่ตกเป็นทาสของคนจำนวนส่วนข้างน้อย ที่อาศัยอำนาจผูกขาดเศรษฐกิจของสังคม และราษฎรทั้งปวงจะต้องร่วมมือกันฉันท์พี่น้อง ออกแรงกายหรือแรงสมองตามความสามารถเพื่อผลิตสิ่งอุปโภคและบริโภคให้สมบูรณ์ ครั้นแล้วแต่ละคนก็จะได้รับผลด้วยความเป็นธรรมตามส่วนแรงงานทางกายหรือสมองที่ตนได้กระทำ ผู้ใดออกแรงงานมากก็ได้มาก ผู้ใดออกแรงงานน้อยก็ได้น้อย

ในขณะที่ราษฎรไทยส่วนมาก มีความอึดอัดขัดข้องทางเศรษฐกิจอยู่^๕ ปรากฏว่าในประเทศไทยได้มีผู้กล่าวมากขึ้นถึงทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยวิธีสังคมนิยม เมื่อไม่นานมานี้ ผมได้อ่านข่าวหนังสือพิมพ์ว่า ท่านผู้มีเกียรติจำนวนหนึ่ง ได้อภิปรายกันถึงความดีของระบบสังคมนิยม ข่าวหนังสือพิมพ์ว่า ท่านผู้อภิปรายสรุปว่าสังคมนิยม^๕นี้ดี แต่ทำไม่ได้สำหรับประ-

ประเทศไทย ในฐานะนักประชาธิปไตย เราก็ต้องรับฟังความเห็น
 ทุกๆ ด้าน คือรวมทั้งด้านที่ทำได้และทำไม่ได้ในประเทศไทย
 ครั้นแล้วจึงนำมาวินิจฉัยว่าระบบสังคมนิยมไม่มีทางทำได้เลยใน
 ประเทศไทย โดยปล่อยให้ชนส่วนน้อยในสังคมนิยมอำนาจ
 เศรษฐกิจของชาติไว้ต่อไป หรืออาจมีระบบสังคมนิยมชนิดใด
 สามารถทำได้ในประเทศไทย ที่จะช่วยให้เกิดระบบประชาธิปไตย
 ทางเศรษฐกิจ

เมื่อประมาณ ๑ ปีเศษมาแล้ว ได้มีพระองค์เจ้าองค์
 หนึ่งเสด็จมาเยี่ยมผมที่ซานเมืองปารีส ท่านมีความเห็นว่าสังคมนิยม
 เคยทำได้ในเมืองไทย เช่นพระมหากษัตริย์สมัยกรุงศรี
 อยู่ชญาได้จัดสำเภาไปค้าขายในต่างประเทศ เรื่องนี้มีความจริง
 ตามที่พระองค์เจ้านั้นมีความเห็น เพราะในกฎหมายว่าด้วยศักดินา
 นาวพลเรือนที่ตราขึ้นในสมัยกรุงศรีอยู่ชยานั้น พระมหากษัตริย์ที่
 ทรงปรีชาสามารถได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่เรือสำเภาของพระองค์
 เป็นขุนนางดำรงฐานะศักดินาจำนวนก็ไว้ตามลำดับ รวมทั้ง
 ตำแหน่งที่ท่านเรียกทับศัพท์จีน “จงโฝ่ว” คือคนทำครัวใน
 เรือสำเภาก็มีศักดินา แสดงว่าพนักงานการค้าหรือวิสาหกิจของ

รัฐภายใต้พระมหากษัตริย์นั้น เป็นพนักงานของสังคมนิยมชนิด
หนึ่ง

ระบบสังคมนิยมนี้มีมากมายหลายชนิด ซึ่งในวิชาว่า
ด้วยลัทธิเศรษฐกิจกล่าวไว้ว่ามีประมาณกว่า ๘๐ ชนิด ถ้าจะรวม
เป็นประเภทใหญ่ๆคือ ประเภทปฐมกาลเมื่อครั้งมนุษยชาติอยู่ใน
ระบบปฐมสหการ ซึ่งในสมัยนั้นยังไม่มีเอกชนผูกขาดที่ดิน
ที่ดินเป็นส่วนของตน ประเภทสังคมนิยมศักดินาที่เจ้าศักดินาคำ
เนินวิสาหกิจส่วนรวมเอามาเป็นของตน ประเภทสังคมนิยมของ
ผู้มีทุนน้อยประเภทสังคมนิยมของผู้มีทุนชนิดต่าง ๆ ประเภทสัง
คมนิยมของวาระไรสมบัติ สังคมนิยมเพื่อฝัน สังคมนิยมวิทยา
ศาสตร์เป็นต้นที่ค้นสังคมนิยมแต่ละประเภท แต่ละสาขาสืบต่อกัน
ความขัดแย้งระหว่างกัน บางครั้งถึงขนาดเขียนโต้แย้งกันรุนแรง
ปัญหาที่ควรพิจารณาคือ ชนิดใดเป็นไปถูกต้องตามกฎหมายชาติ
อันเป็นกฎที่นำมาใช้แก่มนุษยชาติได้ แม้กระนั้นก็มีปัญหาเกี่ยว
กับสภาพของแต่ละสังคมว่า จากสภาพที่กำลังเป็นอยู่นั้นจะเปลี่ยน
ระบบสังคมจากระบบเดิมเข้าสู่ระบบสังคมนิยมได้ทันทีทันใดหรือ
จะต้องดำเนินเป็นขั้น ๆ ไปเพื่อมิให้เกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ

ส่วนรวมของสังคม ผมขอให้ท่านใช้เวลาศึกษาค้นคว้าว่าระบบ
ใดเป็นประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ เพื่อความไพบูรณ์ของมวล
ราษฎรหรือประชาชน

ตามที่ผมเสนอวิธีใช้ความคิดในปัญหาระบบประชาธิปไตย-
ไทยต่าง ๆ แล้วนั้น เกี่ยวกับอนาคตของประเทศไทยที่ทุกคน
ชาติปัจจุบันนี้ ซึ่งรวมกันอยู่เป็นอาณาจักรไทยอันหนึ่งอันเดียว
กัน แต่ระหว่างนี้ได้มีปัญหาเกิดขึ้นซึ่งท่านทั้งหลายย่อมได้ยิน
ได้ฟังจากข่าวของรัฐบาลไทยเอง ถึงเรื่องที่มีชนชาติส่วนน้อย
อาทิ คนไทยเชื้อชาติมลายูในภาคใต้ที่มีขบวนการเคลื่อนไหว
ที่จะแยกตนเองออกจากประเทศไทย ชาวนี้เราไม่ควรมองข้ามไป
เสีย ก็ควรสนใจพิจารณารูประบบของสังคมให้เหมาะสมที่
สามารถรวมชนชาติส่วนน้อยต่าง ๆ เข้ารวมอยู่ในอาณาจักรไทย
ตลอดไป

ปัญหานี้ผมได้เคยส่งบทความมาให้ที่ชุมนุมชาวธรรม-
ศาสตร์ในอังกฤษเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งชุมนุม
นั้นได้นำลงพิมพ์ในวารสาร ๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๕ ของชุมนุม
นั้นแล้ว ก็บทความว่าด้วย "ข้อสังเกตเกี่ยวกับเอกภาพ

ของชาติกับประชาธิปไตย” ซึ่งหลายท่านคงได้อ่านแล้ว ถ้าท่านผู้ใดยังไม่ได้อ่าน แต่สนใจในปัญหาสำคัญนี้ ก็ขอให้หาโอกาสอ่านด้วย จะได้ช่วยกันคิดปัญหานี้ด้วยความเป็นธรรม ใจความของบทความนั้นก็อยู่ที่ว่าการรักปิตุภูมิท้องถิ่น (Local Patriotism) ของชนชาติส่วนน้อยในประเทศต่าง ๆ นั้น ยังไม่อาจหมดสิ้นไปได้ภายในเวลาสั้น ๆ แม้ในประเทศอังกฤษเอง ชนชาติไอร์แลนด์เหนือที่รวมอยู่ในสหราชอาณาจักรมาเป็นเวลากว่า ๘๐๐ ปีแล้ว ก็ยังมีความคิดที่^๕จะแยกตนจากสหราชอาณาจักร ผมได้ยกตัวอย่างแคว้นเวลส์ ตัวอย่างของนอร์เวย์ที่แยกตนจากสวีเดน เบลเยียมที่แยกตนจากเนเธอร์แลนด์ ประวัติศาสตร์ของอาณาจักรไทยซึ่งรวมชนชาติต่าง ๆ หลายชนชาติได้มากเป็นอาณาจักรใหญ่กว่าเมื่อครั้งสมัยอยุธยานั้นก็ประมาณเมื่อ ๒๐๐ ปีเป็นต้นมา เจ้าผู้ครองนครองค์สุดท้ายในภาคพายัพ ซึ่งเป็นประมุขของชนชาติส่วนน้อยนั้นก็เพิ่งหมดสิ้นไประหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ราชอาณาจักรต่าง ๆ ก็ชนชาติส่วนน้อยเชื้อชาติมลายูในภาคใต้องค์สุดท้ายก็เพิ่งหมดสิ้นไปเมื่อปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ ภายหลังที่ชุมชนชาวธรรมศาสตร์ในอัง-

กฤษได้ตีพิมพ์บทความนั้นของผมแล้ว ผมได้อ่านบทความของ
 พ.ศ.อ. กัมปนาท จินตวิโรจน์ ในวารสาร ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๒
 ฉบับ ๓ มีนาคม ๒๕๑๖ ได้ทราบความเพิ่มเติมเกี่ยวกับขบวนการ
 แยกดินแดนของคนเชื้อชาติมลายูที่เป็นพวกนิยมเชื้อสายราชา
 หรือสุลต่านเดิมของตน พวกนิยมสาธารณรัฐ พวกนิยมคอม-
 มิวนิสซึม เมื่อไม่นานมานี้บรรณาธิการสังคมศาสตร์ปริทัศน์และ
 สมาคมนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศสได้ขออนุญาตนำบทความ
 ของผมไปลงพิมพ์ ผมหวังว่าท่านทั้งหลายคงจะให้ความสนใจ
 ต่อเอกภาพของชาติไทย และช่วยกันคิดที่จะมิให้เอกภาพของ
 ชาติต้องสลายไป โดยใช้เวลาศึกษาตรึกตรองว่า วิธีใช้อำนาจ
 ปราบปรามพวกคิดแยกดินแดนเพียงวิธีเดียวเท่านั้น มีตัวอย่าง
 ประเทศใดในปัจจุบันนี้บ้างที่รักษาเอกภาพของชาตินั้นไว้ได้
 อย่างราบรื่น และวิธีโบราณที่ให้ทุกชนชาติในสังคมคือพระศา-
 สดวงศ์เดียวกันนั้น เราก็ตกเห็นว่าชนชาติต่าง ๆ ที่นับถือพระ
 พุทธองค์เดียวกันก็ดี นับถือพระเยซูองค์เดียวกันก็ดี นับถือพระ
 มะหะหมัดองค์เดียวกันก็ดีนั้นก็ไม่สามารถรวมกันเป็นเอกภาพได้
 ดังนั้นจึงควรพิจารณาว่า ถึงเวลาหรือยังที่จะไม่สลายเกินไปในการ

ใช้วิธีรักษาเอกภาพของชาติไทยจากรากฐานที่แท้จริงของสังคม โดยสถาปนาระบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง ทักษะสังคม อันเป็นรูปสังคมที่เหมาะสม เพื่อให้ทุกชนชาติเห็นว่าระบบนี้ นำความผาสุกในความเป็นอยู่แท้จริงของเขา ได้ พวกเขา ก็จะเต็มใจร่วมกับชนชาติไทยคงอยู่เป็นอาณาจักรอันเดียวกันตลอดไป

ผมขอจบปาฐกถาโดยสังเขปเพียงแค่นี้.

ข้อสังเกตเกี่ยวกับ

“เอกภาพของชาติกับประชาธิปไตย”

ตามที่คณะผู้จัดงานชุมนุมประจำปี ๒๕๑๕ ของชาว
ธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักร ได้ขอให้ข้าพเจ้าเขียนบท
วามลงในหนังสือที่ระลึกนั้น ข้าพเจ้าจึงขอรวบรวมข้อสังเกต
เกี่ยวกับเอกภาพของชาติกับประชาธิปไตย ซึ่งนักศึกษาในต่าง
ประเทศบางคนได้เคยถามมา ข้าพเจ้าหวังว่าผู้อ่านที่อยู่ในสหราชอาณาจักร
ที่ทราบข่าวเป็นประจำเกี่ยวกับเรื่องนี้ คงจะได้ช่วย
สังเกตต่อไป

๑. บัจจุบันนี้มีข่าวเป็นประจำเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่าง
ขบวนการฝ่ายถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก กับฝ่ายถือนิกายโปร
สแตนท์ในไอร์แลนด์เหนือ และในปี ค.ศ. ๑๙๖๙ ก็มีข่าวแพร่
เกือบทั่วโลก ถึงการที่ชาวเวลส์ส่วนหนึ่งพยายามต่อต้าน
สถาปนาเจ้าฟ้าชาร์ลส์เป็นเจ้าแห่งเวลส์

ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ไอร์แลนด์เหนือซึ่งเคยร่วมกับ
ไอร์แลนด์ใต้ (EIRE) ก่อนแยกตนเป็นเอกราชนั้น ได้ร่วม
อยู่ในสหราชอาณาจักรซึ่งมีพระราชพิธีเป็นประมุขมาเป็นเวลา
ประมาณ ๘๐๐ ปีแล้ว ก็ยังมีบุคคลส่วนหนึ่งรักปิตุภูมิท้องถิ่น
(Local Patriotism) มีความรักศาสนานิกายของตน โดยเฉพาะ
แคว้นเวลส์ที่อยู่ภายใต้ราชบัลลังก์อังกฤษกว่า ๔๐๐ปี ซึ่งมีมกุฎ
ราชกุมารแห่งราชวงศ์อังกฤษดำรงพระอิสริยยศเป็นเจ้าแห่งเวลส์
แต่ชาวเวลส์ส่วนหนึ่งก็ยังมีความรักปิตุภูมิท้องถิ่นของตน ซึ่งไม่
ยอมรับนับถือเจ้าแห่งเวลส์เป็นสัญลักษณ์แห่งเอกภาพของชาติ

กานาดาซึ่งเป็นชาติในเครือจักรภพอังกฤษ ได้ยอมรับ
นับถือพระราชพิธี (หรือพระราชินีนาถ) อังกฤษเป็นสัญลักษณ์แห่งเอกภาพของชาติ ซึ่งประกอบด้วยคนเชื้อชาติอังกฤษ
และฝรั่งเศส ภาษาฝรั่งเศสซึ่งเป็นภาษาของชนส่วนน้อยใน
กานาดา เป็นภาษาราชการเคียงคู่กันไปกับภาษาอังกฤษของชน
ส่วนข้างมาก เมื่อพระเจ้าจอร์จที่ ๖ และต่อมาพระนางเจ้าเอลิซาเบธที่ ๒ ได้เสด็จไปกานาดาทรงทำพิธีเปิดรัฐสภานั้น ที่
สองพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสเป็นภาษาฝรั่งเศส แม้กระนั้น

ก็มีข่าวแพร่ออกมาว่า บางครั้งพลเมืองเชื้อชาติฝรั่งเศสจำนวน
 ม่น้อยในคานาดา ทำการแสดงกำลังคืนวันที่จะแยกตนจาก
 สหภาพ

ชาวนอร์เวย์ซึ่งมีภาษาในตระกูลแสกนดิเนเวียนเช่นเดียวกับ
 สวีเดน จะมีผิดเพี้ยนกันบ้างก็ไม่มากนักเปรียบเหมือนภาษา
 ทยกับภาษาลาว นอร์เวย์เคยรวมเป็นชาติเดียวกับสวีเดนเมื่อ
 อก.ศ. ๑๘๐๕ โดยมีพระราชาธิบดีแห่งราชวงศ์ Bernadotte
 เป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคีของชาติ ชาวนอร์เวย์กับถือ
 ระราชาธิบดีแห่งราชวงศ์นั้นเป็นอย่างมาก เมื่อครั้งที่ข้าพเจ้า
 ษาอยู่ในประเทศฝรั่งเศส (๑๘๒๐-๑๘๒๗) นั้น มีชาวนอร์เวย์
 เคยอยู่ในขบวนการต่อสู้เพื่อแยกตนจากสวีเดนเมื่อ ค.ศ. ๑๘๐๕
 ่าว่า ขณะต่อสู้อยู่นั้นเขาได้ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีราช-
 งค์ Bernadotte เพราะพวกเขาธิบดีอราชวงศ์นั้นซึ่งแม่กษัตริย์
 งค์แรกเป็นคนฝรั่งเศสพระนาม Jean Bernadotte เคยเป็น
 อมพลของนโปเลียนที่ ๑ แต่ต่อมาพระเจ้าชาลส์ที่ ๑๓ แห่งสวี
 านได้ทรงรับเป็นพระราชโอรสบุญธรรมแล้ว ได้สืบสันตติวงศ์
 ื่อ ค.ศ. ๑๘๑๘ กษัตริย์ทุกพระองค์แห่งราชวงศ์นี้ได้ให้ความ

เป็นธรรมเนียมแก่พสกนิกรนอร์เวย์และสวีเดนเป็นอย่างดีที่สุด แต่รัฐบาลสวีเดนในสมัยนั้นไม่ปฏิบัติให้เป็นที่พอใจของชาวนอร์เวย์ พวกเขาจึงต่อสู้เพื่อปลัดคนออกมาตั้งเป็นชาติเอกราชต่างหาและสภาผู้แทนของชาวนอร์เวย์ก็ได้มีมติอัญเชิญเจ้าแห่งราชวงศ์ Bernadotte องค์หนึ่งขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระราชาธิบดีของนอร์เวย์ แต่เจ้าแห่งราชวงศ์นั้นได้ทรงปฏิเสธ ชาวนอร์เวย์จึงมีประชามติอัญเชิญเจ้าคาร์ลแห่งเดนมาร์กขึ้นครองราชย์ในพระปรมาภิไธย “พระเจ้าฮากอนที่ ๗” ทั้งนี้แสดงว่า ชาวนอร์เวย์แยกจากสวีเดนนั้น มิใช่เพราะไม่เคารพพระราชวงศ์ Bernadotte แต่เป็นเพราะรัฐบาลสวีเดนในสมัยนั้นไม่ปฏิบัติให้เป็นที่พอใจของชาวนอร์เวย์ พระราชาธิบดีสวีเดนจึงไม่ทรงช่วยเหลือภาพได้

เบลเยียมซึ่งประกอบไปด้วยพลเมืองเชื้อชาติเฟลมิช (พูดภาษาเฟลมิช คล้าย ๆ ภาษาดัตช์) ประมาณ ๕๕.๗ เปอร์เซ็นต์ของพลเมืองทั้งหมด เชื้อชาติวัลลูน (พูดภาษาฝรั่งเศส และมีคำเฉพาะบ้าง) ประมาณ ๓๒.๔ เปอร์เซ็นต์ของพลเมืองทั้งหมด เชื้อชาติเยอรมันประมาณ .๐๖ เปอร์เซ็นต์ของพลเมืองทั้งหมด

พูดได้ทั้งภาษาเฟลมิช และภาษาฝรั่งเศสประมาณ ๑๑.๓ เปอร์-
 เซนต์ของพลเมืองทั้งหมด เมื่อก่อน ค.ศ. ๑๘๓๐ เบลเยียมอยู่
 ในอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ซึ่งมีพระราชอิทธิพลแห่งราชวงศ์
 Orange - Nassau เป็นประมุข ซึ่งได้ทรงให้ความเป็นธรรมแก่
 พลศกนิกรทุกเชื้อชาติของพระองค์ แต่ใน ค.ศ. ๑๘๓๐ คนเชื้อ
 ชาติต่าง ๆ ในเบลเยียมคงกล่าวข้างต้นก็ทำการอภิวัฒน์แยกตน
 ออกจากเนเธอร์แลนด์แล้ว สมัชชาแห่งชาติมีมติเลือกเจ้าชาย
 เลโอโปลด์แห่งราชวงศ์ Saxe - Cobourg (ราชวงศ์หนึ่งใน
 ประเทศเยอรมัน) ขึ้นเป็นพระราชอิทธิพลและมีเจ้าในราชวงศ์นี้
 สืบสันตติวงศ์ต่อมาจนทุกวันนี้ ส่วนเอกภาพของชาติในเบลเยียม
 ระหว่างคนเชื้อชาติต่าง ๆ นั้น มีวิธีการหลายอย่างที่น่าสนใจ

การรักปิตุภูมิท้องถิ่นมิได้หมดไปง่าย ๆ และยิ่งประกอบ
 กวี่ยท้องถิ่นมีศาสนาต่างกัน หรือศาสนาเดียวกันแต่แนวทางต่าง
 กันกับพลเมืองส่วนข้างมากของชาติที่รวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว
 ันแล้ว การรักปิตุภูมิท้องถิ่นก็ยิ่งลึกซึ้ง

๒ ขอให้เราพิจารณากลุ่มชนขนาดใหญ่ ซึ่งมีสภาพใน
 วงศ์การสหประชาชาติ ก็พบว่าแต่ละชาติประกอบขึ้นด้วย

การรวมชนหลายเชื้อชาติเข้าเป็นชาติเดียวกัน บางเชื้อชาติที่เข้
รวมอยู่เป็นเวลาช้านานหลายสิบหรือหลายร้อยศตวรรษแล้วก็
หมดร่องรอยที่แสดงเชื้อชาติเฉพาะของตน บางเชื้อชาติที่เข้
รวมอยู่ไม่นานก็ยังมีร่องรอยแห่งเชื้อชาติของตนอยู่มากบ้างน้อย
บ้างตามกาลละ เช่น สำนวนพูดแปร่งจากชนส่วนข้างมาก และ
ยังมีภาษาท้องถิ่นของตน เช่นชาวแคว้นเวลส์ในสหราชอาณาจักร
และในท้องถิ่นของประเทศไทยซึ่งคนสัญชาติไทยในท้องถิ่นนั้น
พูดไทยไม่ได้ หรือบางคนพูดไทยได้ แต่แปร่งมากจนคนไทย
ภาคกลางเข้าใจยาก หรือเรียนหนังสือไทยพูดไทยได้ แล้วพูด
ไทยกับข้าราชการหรือคนไทยในท้องถิ่นอื่น ส่วนภายในคนท้องถิ่น
ที่เดียวกันก็ชอบพูดภาษาท้องถิ่น หรือสำเนียงตามท้องถิ่นของตน
อันแสดงถึงวิวรอยแห่งความแตกต่างในเชื้อชาติ หรือเชื้อท้องถิ่น
ที่โดยเฉพาะ

ยิ่งกว่านั้น บางแคว้นบางเขตภายในชาติยังแสดงลักษณะ
ลักษณะว่ามีจ้าวของตนโดยเฉพาะแม้เป็นเพียงในนาม เช่น จ้าว
แห่งแคว้นเวลส์ตั้งกล่าวแล้ว และแม้คนเวลส์โดยทั่วไปจะพูด
ภาษาอังกฤษ ส่วนในประเทศไทยนั้น เจ้าผู้ครองนครและ

ราชาแห่งรัฐต่างๆยังมีอยู่ภายหลังอภิวัตน์ พ.ศ. ๒๔๗๕ เช่น
 เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ถึงแก่พิราลัยประมาณ ๖ ปีภายหลังอภิ-
 วัตน์นั้น เจ้าผู้ครองลำพูนถึงแก่พิราลัยในระหว่างสงครามโลก
 ครั้งที่สอง พระยาพิพิธราชาแห่งยะหริ่งและพระยาภูผาราช
 แห่งระแงะสิ้นชีพราว ๆ ปลายสงครามโลกครั้งที่สองหรือภาย
 หลังนั้นไม่นาน พระเจ้ามหาพรหมสุรธาตาซึ่งทรงศักดิ์เป็น
 พระเจ้าน่านนั้นพิราลัยราว ๆ พ.ศ. ๒๔๗๔ ราชาแห่งสายบุรี
 สิ้นชีพราว ๆ พ.ศ. ๒๔๗๓

ขอให้เรากันคิดว่าถึงเหตุที่ชนเชื้อชาติต่าง ๆ และกลุ่มชน
 ที่มีลักษณะเป็นชาติเล็กน้อยอยู่ก่อนแล้ว เขารวมกับชาติที่ใหญ่
 กว่า เป็นชาติเดียวกันนั้นเพราะเหตุใด แล้วจึงจะพิจารณาปัญหา
 การรักษาเอกภาพของชาติไว้ให้ได้

ในตอนปลายระบบปฐมสหการนั้น ได้เริ่มมีระบบทาส
 โดยผู้ที่เป็นหัวหน้าของสังคมหนึ่งไปคร่าเอาคนของอีกสังคมหนึ่ง
 มาใช้งานอย่างสัตรีพาหนะ สังคมที่มีชัยมากก็มีทาสมากเป็น
 กำลังใช้รบกับสังคมที่อ่อนแอกว่า สังคมนั้นก็ขยายใหญ่โตขึ้น
 ทุกที ครั้นต่อมาเมื่อสังคมทาสได้พัฒนาไปเป็นสังคมศักดินา

หรือส่งลมสวยซึ่งหัวหน้าส่งลม ได้รับยกย่องเป็นเจ้าใหญ่มีอิทธิ-
 พลมากขึ้นทุกทีนั้น ก็ยังถือว่าที่ดินและสรรพสิ่งทั้งหลายรวมทั้ง
 คนและสัตว์เป็นทรัพย์สินของตน ดังปรากฏในกฎหมาย “ตรา
 สามดวง” ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาว่า “ที่ดินทั้งหลายใน
 แคว้นกรุงศรีอยุธยาเป็นของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดย
 พระบรมเดชาอนุภาพ” ส่วนทาสนั้นก็ถือว่าเป็นทรัพย์สินค
 หนึ่งในจำพวกทรัพย์สินที่เรียกว่า “วิญญานกทรัพย์” การรวม
 ชาติเล็กน้อยเข้ากับชาติที่มีกำลังมากกว่านั้น เป็นไปโดยวิธีที่ชาติ
 ที่มีกำลังมากกว่าทำการโจมตีรบพุ่งเอามาเป็นวิธีสำคัญ รongลง
 ไปใช้วิธีคุกคามให้ชาติที่เล็กกว่าเกรงขามยอมมาเป็นเมืองขึ้นส่ง
 ส่วยหรือบรรณาการเป็นคราว ๆ ในยุโรปยังมีวิธีการเอาแคว้น
 ที่อยู่ใต้อำนาจของชาติใหญ่กว่านั้นเป็นสินเคิม หรือเป็นของ
 ขวัญแก่คู่บ่าวสาวที่สมรสกัน วิธีรวมชาติต่าง ๆ เข้าเป็นชาติ
 หนึ่งชาติเดียวกันเช่นระบอบศักดินานั้น ราษฎรของชาติที่ถูก
 รวมกับชาติใหญ่ไม่มีเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วย คือสุด
 แท้แต่หัวหน้าของตน

ดังนั้นในความรู้สึกของราษฎร จึงยังมีการรักบีตฤมิ
 ท้องที่อยู่มากบ้างน้อยบ้างตามความชำนาญแห่งการรวมเป็นเอก-
 ภาพเดียวกันกับชาติที่มีอำนาจเหนือ

๓. เมื่อกลุ่มต่าง ๆ ภายในชาติหนึ่ง ๆ ยังมีจิตสำนึกรัก
 บีตฤมิท้องที่ของแต่ละกลุ่มชนอยู่ ซึ่งอาจเบาบางเพราะกาลล่วง
 เลยมามากหลายสิบหลายร้อยศตวรรษ และอาจเหนียวแน่นถ้าการ
 รวมกับชาติอื่นเพียงไม่กี่ชั่วคน และเหนียวแน่นยิ่งขึ้นถ้าท้อง
 ที่นั้น ๆ มีภาษาพูดของตนโดยเฉพาะต่างกับภาษาของชนชาติ
 ส่วนข้างมาก และถ้ามีทั้งภาษาและศาสนาที่แตกต่างกับชนส่วน
 ข้างมากของชาติก็ยิ่งเหนียวแน่นมาก ซึ่งถ้าเราจะติดตามข่าว
 การต่อสู้ภายในชาติหนึ่ง ๆ ในโลกนี้ ก็จะพบว่า มีหลายชาติที่ประ
 สบปัญหาการรักษาความเป็นเอกภาพของชาติ

ในประเทศไทยเรานั้น ข่าวสารทางราชการที่เปิดเผย
 แล้ว ซึ่งหนังสือพิมพ์บางฉบับได้นำลงเกี่ยวกับการต่อสู้ทางอา
 รุชในประเทศไทยนั้น ซึ่งมีทั้งฝ่ายที่ไม่ปรากฏว่าต้องการแยกดิน
 แดนไทย และมีฝ่ายที่ต้องการแยกดินแดนไทยออกเป็นอีกรัฐ

หนึ่ง เช่นเมื่อประมาณไม่กี่เดือนมานี้ ทางราชการแถลงใจ
 ความว่า มีคนไทยเชื้อชาติมลายูเป็นลูกชายของทวนกุโมหะยิด
 ดินที่สืบเชื้อสายจากราชาแห่งปัตตานี ได้เป็นหัวหน้าทำการต่อสู้
 เพื่อแยกดินแดนส่วนหนึ่งทางบ่กษได้ ตั้งขึ้นเป็นรัฐอิสระหรือ
 เป็นสหพันธ์รัฐกับรัฐต่างๆ แห่งมลายาตะวันออก ถ้าเราถอย
 หลังไปพิจารณาข่าวภายหลังรัฐประหารในประเทศไทย ในปี
 ค.ศ. ๑๙๔๗ ก็เคยมีคดีที่รัฐบาลสมัยนั้นได้จับกุมอดีตผู้แทน
 ราษฎรชาวอิสานหลายคนมาฟ้องศาลฐานกบฏแยกดินแดน ศาล
 พิจารณาแล้วไม่มีมูลความจริงจึงตัดสินยกฟ้อง แต่ถ้าวถอยหลัง
 ไปอ่านประวัติศาสตร์รัชกาลที่ ๓ ซึ่งเป็นเวลา ๑๕๐ ปีมานี้ก็จะ
 ทราบว่าเจ้าอนุแห่งเวียงจันทร์ ซึ่งสืบสายจากพระราชบิดาแห่ง
 กรุงศรีสัตนาคนหุต ได้ทำการยึดดินแดนอิสานเพื่อเอาไปรวม
 กับดินแดนลาวพื้นอาณาจักรศรีสัตนาคนหุตขึ้นมามี

ในรัชกาลที่ ๕ ก็มีกรณี “ผีบุญผีบา” ในภาคอิสาน
 กรณีเงี้ยวในภาคพายัพ กรณีราชาแห่งปัตตานีซึ่งอับดุลกาเด
 ซึ่งถูกย้ายไปกักตัวอยู่พิษณุโลก แต่เมื่อได้โปรดเกล้าให้กลับ

บัดตานี้แล้วก็คิดแยกดินแดนอีก ในสมัยรัชกาลที่ ๖ จึงส่ง
 ทหารรักษาวังจากนครศรีธรรมราชไปปราบ แต่อับดุลกาเดหนี
 ไปลี้ภัยในกลันตัน แล้วต่อมาได้ตาย ณ ที่นั้น ส่วนทายาทชื่อ
 ทวนกู โมหะยิดกิน นั้น ภายหลังอิวัตน์ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้เข้า
 มากรุงเทพฯ แสดงความจำนงขออยู่ร่วมในสยามต่อไป เพราะ
 เห็นว่าสยามมีระบบรัฐธรรมนูญเป็นที่พอใจแล้ว แต่ในระหว่าง
 สงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้เล็ดลอดเดินทางไปถึงอินเดียของ
 อังกฤษ เสรีไทยคนหนึ่งได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ที่กรุงเดลีมี
 ชาวอังกฤษกลุ่มหนึ่งเลี้ยงเป็นเกียรติแก่ทวนกูผู้นี้ และดื่มให้พร
 ว่า "Long live the King of Pattni" ภายหลังสงคราม
 โลกครั้งที่ ๒ เมื่อสยามได้กลับมามีประชาธิปไตยสมบูรณ์อีก
 ทวนกูผู้นี้ก็แสดงภักดีต่อสยาม แต่ภายหลังรัฐประหาร
 พ.ศ. ๒๔๙๐ เกิดกรณีทีครุศาสนอิสลามบัตตานีบางคนถูก
 ตำรวจจับแล้วหายตัวไป โดยมีผู้รู้เห็นว่าถูกเอาตัวไปถ่วงทะเล
 ตาย ทวนกูผู้นี้เลยไม่ยอมกลับมาเมืองไทย โดยตั้งถิ่นฐานถาวร
 อยู่ในกลันตัน

แม้ว่ารัฐบาลของทวนกู้อับดุลราห์มันและอับดุลราชัก
แห่งมาเลเซีย จะโต้เถียงว่า ไม่ต้องการเอาดินแดนไทยที่มีชน
เชื้อชาติมลายูเป็นส่วนมากไปรวมกับมาเลเซีย ซึ่งข้าพเจ้าก็เชื่อ
ว่าท่านทั้งสองมีเจตนาบริสุทธิ์เช่นนั้น แต่มีข้อที่น่าสังเกตสำ
หรับทายาทแห่งอติตราชาบางคนได้ไปอาศัยอยู่ในรัฐตะวันออก
แห่งมาเลเซีย บางคนอยู่อย่างสงบแต่บางคนเคลื่อนไหว โดยมีผู้
ให้ความเห็นว่าสุลต่านหรือราชาแห่งรัฐต่าง ๆ ที่เคยรวมอยู่กับ
ไทยในอดีต เช่น เกดาห์ (ไทรบุรี) ปลิศ กลันตัน ตรังกานูนัน
ได้รับเลือกเป็นพระราชาธิบดีองค์ละ ๕ ปีมาแล้วตามระบบปก
ครองของสหพันธรัฐมาเลเซีย

สมัยที่วิทยุกรมประชาสัมพันธ์ ไทย ได้ตอบกับวิทยุพนม
เปญอย่างรุนแรงเรื่องเขตแดนนั้น วิทยุพนมเปญเคยอ้างว่า
เขมรปัจจุบันก็เป็นทายาทของขอมที่เขาเรียกตัวเองว่า 'ขะแมร์'
และอ้างว่ามีคนเขมรอยู่ในไทยบริเวณติดต่อกับกัมพูชาที่พูดได้
แค่ภาษาเขมรหรือพูดภาษาเขมรและไทยประมาณ ๒ ล้าน ๕
แสนคน เขาได้เรียกร้องให้คนเชื้อชาติเขมรนับถือกษัตริย์เขมร

เรื่องต่าง ๆ ข้างบนนี้เราต้องสังเกตไว้ เพื่อหาทางที่ถูก
ต้องป้องกันมิให้เรื่องขยายตัวไป เพื่อรักษา ความเป็นเอกภาพ
ของชาติไว้

๔. ขอให้เราศึกษาวิธีการต่าง ๆ ที่ประเทศต่าง ๆ รักษา
เอกภาพไว้คือ

๔.๑ วิธีอังกฤษ สวีเดน เนเธอร์แลนด์ ดังที่ได้ยก
เป็นอุทาหรณ์ในข้อ ๑ นั้นก็จะเห็นได้ว่ามิใช่ความผิดของพระรา
ชาธิบัตินี้ที่รักษาความเป็นเอกภาพของชาติไว้ไม่ได้ แต่เป็นเพราะ
ความรักปิตุภูมิท้องถิ่นอย่างแรงกล้าของกลุ่มชนในท้องถิ่นนั้นเอง
และที่สำคัญคือรัฐบาลของชนส่วนข้างมากในชาตินั้นๆ ไม่คำนึง
ให้เพียงพอถึงความรู้สึกรักปิตุภูมิท้องถิ่นของแต่ละกลุ่มชนว่า มี
มากมายเหนียวแน่นขนาดไหน ผลจึงบังคับเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
แห่งความรักปิตุภูมิท้องถิ่น

๔.๒ วิธีเผด็จการแบบนาซีหรือฟาสซิสต์หรือมิลิทารีสต์
ซึ่งเป็นไปได้ชั่วคราว เช่นฮิตเลอร์ใช้กำลังรวมคนออสเตรียที่
เป็นเชื้อชาติเยอรมันเข้ากับอาณาจักรเยอรมันครั้งที่ ๓ ก็ไม่ทำ
ให้ชาวออสเตรียหมดความรักปิตุภูมิท้องถิ่นของตนไปได้ จึงได้
กั๊กนรกตลอดมา เพื่อตั้งเป็นชาติเอกเทศจากเยอรมัน มุสโสลินีใช้

วิธีบังคับให้ชนในดินแดนที่โอนมาเป็นของตนภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ อาทิส่วนหนึ่งของแคว้นตีโรล ซึ่งพลเมืองเป็นเชื้อชาติเยอรมันนั้นต้องเรียนหนังสืออิตาเลียนและพูดภาษาอิตาเลียน ชาวตีโรลคนหนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนข้าพเจ้าในมหาวิทยาลัยปารีสเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า เวลากลางวันชาวตีโรลต้องพูดภาษาอิตาเลียน แต่ตอนกลางคืนก็กลับบ้านแล้วพูดภาษาเยอรมันภายในครอบครัว ซึ่งทำให้เขาเบื่อบานสำราญใจยิ่งนัก พวกลัทธิทหารญี่ปุ่นเมื่อเอาดินแดนภาคอีสานของจีน (แมนจูเรีย) ตั้งเป็นรัฐแมนจูก็ระงับโดยรวมหลายเชื้อชาติในเขตนั้น เช่นแมนจูและบางส่วนของมองโกล เกาหลี ฮั่น (จีน) ฯลฯ แล้วเอาดีดจักรพรรดิจีน "ปูยี" เป็นจักรพรรดิแห่งรัฐใหม่เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งเอกภาพ แต่ก็ไม่สามารถทำลายจิตใจรักปิตุภูมิท้องถิ่นของชนชาติต่างๆ ในเขตนั้นได้ แม้แต่ชนชาติแมนจูเองก็ต่อต้านจักรพรรดิปูยี ดังปรากฏในคำวิจารณ์ตนเองของคนผู้นี้แล้ว

๔.๓. วิธีสวิตเซอร์แลนด์ซึ่งพลเมืองประกอบด้วยชนชาติพูดภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน, อิตาเลียน โดยแยกออกเป็นแขวงๆ (Canton) ซึ่งแต่ละแขวงมีสิทธิปกครองตนเองไว้

ภาษาของตนเอง แล้วรวมกันเป็นสมาพันธ์รัฐ มีรัฐบาลกลาง
 เดียวกัน ก็ไม่ปรากฏว่ามีชนชาติใดในสวีตเซอร์แลนด์คั้นรณ
 ปลีกตนออกมาตั้งเป็นชาติเอกเทศต่างหาก

๔.๔. วิธีประชาธิปไตยตามหลักที่ประธานาธิบดีลินคอล์น

ให้ไว้คือการปกครองโดย “รัฐบาลของราษฎร โดยราษฎร
 เพื่อราษฎร” ถ้าทำตามนี้ได้จริงเอกภาพของชาติก็เป็น “เอก
 ภาพของราษฎร โดยราษฎร เพื่อราษฎร” เป็นความ
 เต็มใจของราษฎรเองที่รักษาเอกภาพของชาติ จึงเป็นการรักษา
 เอกภาพของชาติให้มั่นคงได้ วิธีประชาธิปไตยดังกล่าวนี้ เป็น
 การนำไปสู่รากฐานแห่งจิตสำนึกของมนุษย์ ที่จะให้มีความรู้สึก
 ในการต้องการเอกภาพของชาติ แม้จะตั้งต้นจากโครงร่างเบื่อง
 บนของสังคมก่อน คือมีระบบการเมืองดังกล่าวนั้นแล้ว รัฐบาล
 แห่งระบบนั้นก็ดำเนินการแก้ไขสมุฏฐานของสังคม คือ สภาพ
 เศรษฐกิจให้ราษฎรทั่วหน้ามีความกินดีอยู่ดีทั่วกัน ราษฎรก็
 โอบเห็นคุณประโยชน์ที่ตนได้รับในการรักษาเอกภาพกับชนชาติ
 ใด ๆ ที่รวมกันเข้าเป็นชาติอันหนึ่งอันเดียวกัน

การรักษาเอกภาพของชาติ โดยอาศัยทางจิตที่ปราศจ
 รากฐานทางเศรษฐกิจและการเมืองประชาธิปไตยของราษฎร
 เท่ากับอาศัยการลอยไปลอยมาในอากาศซึ่งอาจหล่นลงหรือไป
 อวกาศนอกภพ มนุษย์อยู่ได้ด้วยการมีปัจจัยดำรงชีพและ
 ระบบการเมืองประชาธิปไตยที่ให้สิทธิมนุษยชน ผู้ที่อาศัย
 สภาพทางจิตโดยไม่กังวลถึงสภาพทางเศรษฐกิจ ก็เพราะเขา
 มีความสมบูรณ์ หรือมีพอกินพอใช้ในทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว
 คนส่วนมากที่ยังขาดปัจจัยดำรงชีพอยู่นั้น ย่อมมีจิตในทางค
 กว่าหาชีวิตปัจจัยในทางที่ขอบพร้อมด้วยสิทธิมนุษยชน พวกเขา
 จึงถือสภาพทางจิตอย่างเดียวตามการโฆษณาไปได้เพียงชั่วคราว
 แต่เมื่อรอกอผลแห่งวิธีนั้นชั่วคราวหนึ่งแล้ว ไม่เห็นผลว่า
 ช่วยความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ และสิทธิมนุษยชนของเขา
 เขาก็อาจไปถือสภาพทางจิตชนิดอื่นที่เขาเห็นว่า อาจช่วยคว
 เป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ และสิทธิมนุษยชนของเขาที่ดีกว่าก็เป็น
 นักปราชญ์ผู้หนึ่งกล่าวว่า ความคิดของคนเจ้าของภคฤหาศ
 ต่างกับคนที่อยู่กระท่อม

คำลงท้าย

ความตั้งใจเดิมของผม ต้องการที่จะเปิดเผยข้อเท็จจริง
ในกรณีสวรรคตให้มากที่สุดเท่าที่สถานการณ์จะอำนวยให้กระทำ
ได้ จึงได้ให้หัวเรื่องไว้ที่หน้าปกว่า “ปรีดี พนมยงค์ พุด
ถึงกรณีสวรรคต และปัญหาของชาติ” และได้สั่งพิมพ์
ปกไปตามนั้นเป็นการล่วงหน้า

แต่เนื่องจากขณะนี้ท่านปรีดี ฯ ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง
นายรอง ศยามานนท์ และนายชาติ เอี่ยมกระสุนธุ์ เป็นสองกติ
อันเนื่องมาจากข้อเขียนของบุคคลทั้งสอง ที่เป็นการหมิ่นประ
มาทใส่ความท่านในกรณีสวรรคตและอื่น ๆ กติกำลังอยู่ใน
ระหว่างการพิจารณา

ด้วยเหตุนี้ผมจึงได้มาคิดว่า เป็นการไม่เหมาะสมถ้าจะ
ต้องนำข้อเท็จจริงในกรณีสวรรคตมาเปิดเผยในที่นี้ ซึ่งมีข้อเท็จ
จริงเพิ่มเติมมากมายหลายประการ ที่ท่านปรีดี ฯ ได้ยื่นต่อศาล
และซึ่งยังไม่เปิดเผยที่ไหนมาก่อน ผมจึงตัดสินใจหยุดเรื่องนี้
เอาไว้ก่อน แต่จะยังไม่ยุติเรื่องนี้จนกว่าหน้าปกของจอมอาชญา
กรผู้ชั่วช้าของแผ่นดิน ที่โหดงับอาจปลงพระชนม์เยาวกษัตริย์

ผู้เป็นที่รักและมิ่งขวัญของ... - ...ผู้ถูกกระชากออกมา
และรับกรรมชั่วที่ตนได้... หรือไม่ว่าจะดีกว่าชีวิต
ผมจะดับสิ้นไป เพราะการทำความจริงในกรณีสวรรคตให้ปร
กฏ อันอาจทำให้คนคิดที่อยู่ในความมืดและมีศบอดด้วย โมห
จริตคิดสังหารเสียเมื่อใดก็ได้

ก็ขอลงท้ายแต่เพียงแค่นี้แหละครับ แล้วก็ค่อยพบกับ
ความจริงในกรณีสวรรคตในโอกาสต่อไป,

สุพจน์ ด้านตระกูล

๑ ธ.ค. ๒๕๒๑